

1200 Ft

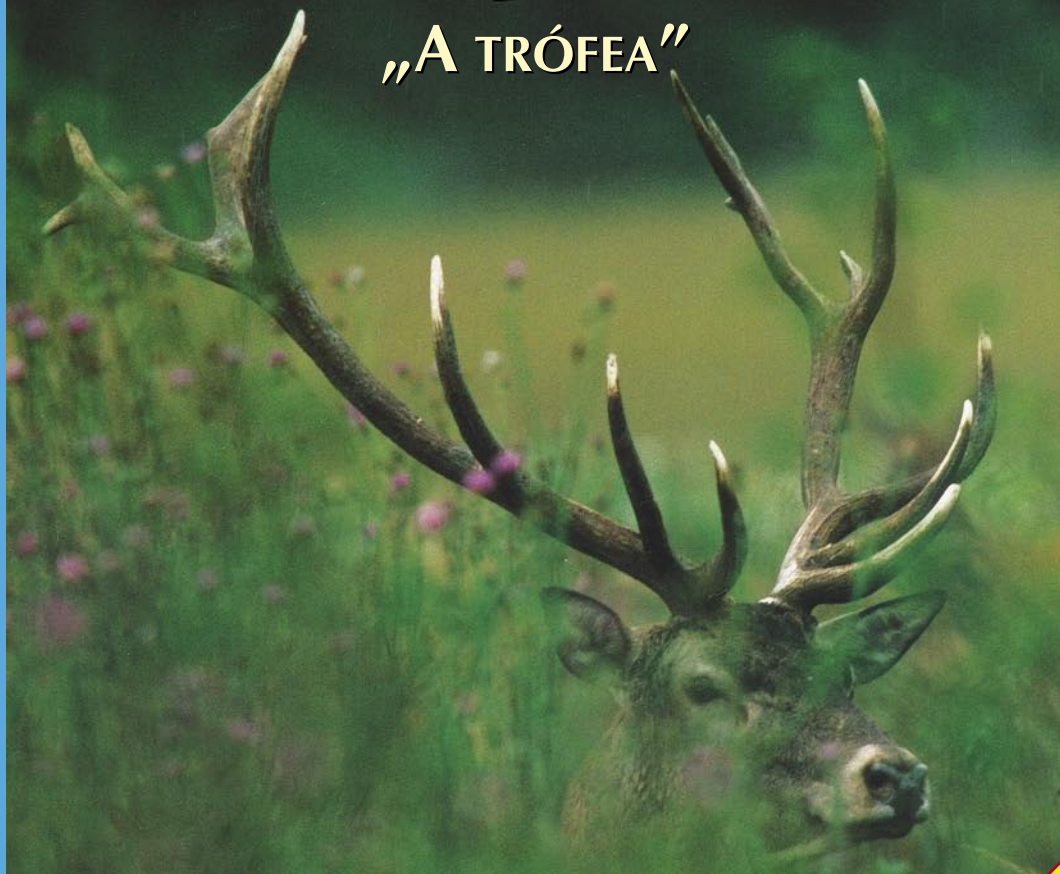
2006

VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2006

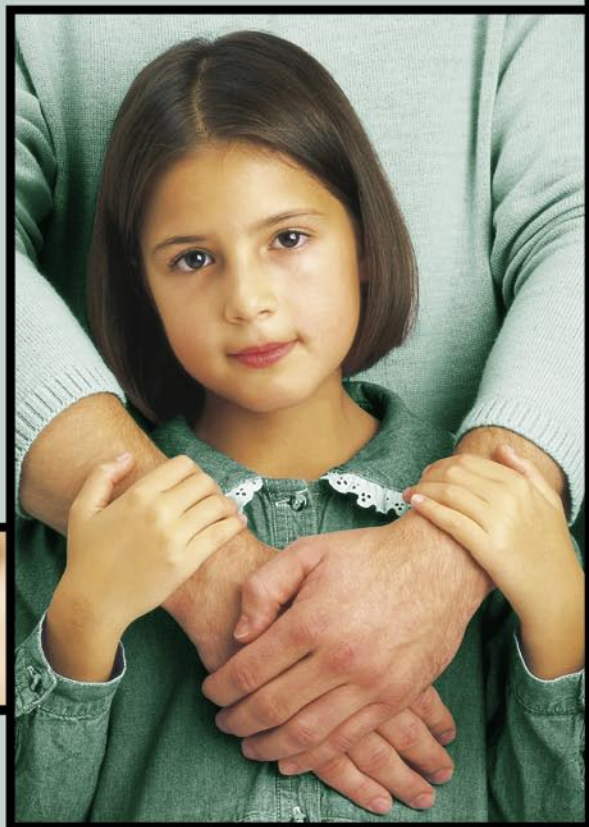
„A TRÓFEA”

KAMARAI TAGOK
RÉSZERE
TÉRÍTÉSMENTES

biztosítási szolgáltatások

Az OTP Garancia Biztosító a magyar
vadászok hivatalos biztosítója

OTP Garancia Biztosító. A segítő jobb.

Purina® takarmány

Megtérülő befektetés

Fácán, őz, szarvas, vaddisznó

Agribrands Europe Hungary Rt.

2040 Budaörs, Szabadság u. 117/c, Tel.: 23/507-200 5300 Karcag, Madarasi út 0399. hrsz., Tel: 59/507-221
7400 Kaposvár, Dombóvári út, Tel.: 82/529-151 E-mail: vevoszolgalat@cargill.com www.purinatakarmany.co.hu

© Cargill, Incorporated. All Rights Reserved

2006. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2006

„A TRÓFEA”

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

Felelős szerkesztő:
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai:
BÍRÓ GABRIELLA, BLAUMANN ÖDÖN, DÉNES ISTVÁN,
FÁCZÁNYI ÖDÖN, FEISZT OTTÓ, KOVÁCS GÁBOR,
KOVÁCS ZSOLT, TÖRÖK HENRIK

A borító és a naptár rész fotóit
BLAUMANN ÖDÖN
készítette

Lektorálta
GYENGE LÁSZLÓ

ISBN 963 9369 75 6
ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378
e-mail: info@omvk.hu

Megjelent: 56 000 példányban

2006. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
<i>Nagyvadfajok</i> Gímszarvasbika, golyóra érett – bika selejt, tehén – üdő, borjú Dámbika, golyóra érett – bika selejt – tehén, üdő, borjú Özbak – suta, gida Muflonkos, muflonjuh, -jerke, -bárány Vaddisznó kan, süldő, malac,* – koca Szikaszarvas bika, -tehén, -üdő, -borjú	szeptember 1.–október 31. szeptember 1.–január 31. szeptember 1.–február 28. október 1.–december 31. október 1.–január 31. október 1.–február 28. április 15.–szeptember 30. október 1.–február 28. szeptember 1.–február 28. egész évben május 1.–január 31. szeptember 1.–december 31.
<i>Apróvadfajok</i> Mezei nyúl Úregi nyúl Fácánkakas – fácányúk* Fogoly* Vetési lúd, Nagylilik* Tökés réce, Csörgő réce, Szárca* Barát-, Kerceréce* Böjti réce Erdei szalonka* Balkáni gerle Örvös galamb	szeptember 1.–december 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–február 28. vadászati idény nélkül október 1.–december 31. október 1.–január 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–január 31. vadászati idény nélkül március 1.–április 10. augusztus 15.–február 28. augusztus 15.–október 31.
<i>Egyéb apróvadfajok</i> Róka, Pézsmapocok, Nyestkutya, Mosómedve Házi görény, Nyest Borz, Aranyakál Dolmányos varjú, Szarka* Szajkó*	egész évben szeptember 1.–február 28. június 1.–február 28. július 1.–február 28. augusztus 1.–február 28.

* A rendeletben előírt szabályok szerint

Január

ÁPRILY LAJOS

HÓBAN

Az erdőszélen lopva róka jár
s csapás végén havas bozótba fordul.
Mint holt kastélyon bűvös mese-zár,
a hó a sí alatt halkán csikordul.

A köd mögül rekedten szól a „kár”,
jeges bajusszal ballag a favágó;
az útnál megváltó napokra vár
s vércseppeket hullajt a kecskerágó.

Felborzolt tollal ül a hím-pirók,
hózuzmarát szital az ág le rája,
félálomban lát nyár-illúziót
s olyankor szól alhangú fuvolája.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	7.32	16.03	9.08	17.25		17. Kedd	7.26	16.23	19.29	9.13	
2. Hétfő	7.32	16.04	9.42	18.54		18. Szerda	7.25	16.24	20.35	9.28	
3. Kedd	7.32	16.05	10.08	20.21		19. Csütörtök	7.24	16.25	21.41	9.42	
4. Szerda	7.32	16.06	10.28	21.44		20. Péntek	7.24	16.27	22.47	9.55	
5. Csütörtök	7.32	16.07	10.45	23.04		21. Szombat	7.23	16.28	23.55	10.09	
6. Péntek	7.31	16.09	11.02	---	☾	22. Vasárnap	7.22	16.30	---	10.25	☾
7. Szombat	7.31	16.10	11.19	0.22		23. Hétfő	7.21	16.31	1.06	10.43	
8. Vasárnap	7.31	16.11	11.38	1.39		24. Kedd	7.20	16.33	2.21	11.07	
9. Hétfő	7.30	16.12	12.01	2.57		25. Szerda	7.19	16.34	3.39	11.40	
10. Kedd	7.30	16.13	12.31	4.13		26. Csütörtök	7.18	16.36	4.55	12.27	
11. Szerda	7.30	16.15	13.09	5.25		27. Péntek	7.17	16.37	6.03	13.31	
12. Csütörtök	7.29	16.16	13.58	6.28		28. Szombat	7.16	16.39	6.57	14.51	
13. Péntek	7.29	16.17	14.57	7.20		29. Vasárnap	7.14	16.40	7.37	16.20	●
14. Szombat	7.28	16.18	16.03	8.01	○	30. Hétfő	7.13	16.42	8.07	17.51	
15. Vasárnap	7.27	16.20	17.12	8.31		31. Kedd	7.12	16.43	8.30	19.19	
16. Hétfő	7.27	16.21	18.21	8.54							

Február

JUHÁSZ GYULA

TAVASZ ELŐTT

Már sejtem őt, ha a lágý alkonyatban
A felhőt nézem, mely violaszínben
Valami távol muzsikára ballag
Egy ismeretlen rétre, messze innen.

Már sejtem őt, a kedves, ifjú szépet,
Ki eljövendő, de még szunnyad egyet,
Most készül bársony és smaragd zekéje,
S a barna föld ölén dús haja serked.

Már néha sóhajtása száll, s nyomába
Fölneszel avar ágyáról az erdő,
S a jegenye, a komoly, ősi strázsa
Már tiszteleg felé, ki eljövendő.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	7.11	16.45	8.49	20.44		17. Péntek	6.47	17.10	21.44	8.16	
2. Csütörtök	7.09	16.47	9.06	22.06		18. Szombat	6.45	17.12	22.53	8.30	
3. Péntek	7.08	16.48	9.24	23.26		19. Vasárnap	6.43	17.13	-- --	8.47	
4. Szombat	7.07	16.50	9.43	-- --		20. Hétfő	6.41	17.15	0.05	9.08	
5. Vasárnap	7.05	16.51	10.05	0.45	☾	21. Kedd	6.40	17.16	1.20	9.36	☾
6. Hétfő	7.04	16.53	10.32	2.03		22. Szerda	6.38	17.18	2.35	10.15	
7. Kedd	7.02	16.54	11.07	3.17		23. Csütörtök	6.36	17.19	3.45	11.19	
8. Szerda	7.01	16.56	11.53	4.24		24. Péntek	6.34	17.21	4.44	12.19	
9. Csütörtök	6.59	16.58	12.49	5.19		25. Szombat	6.32	17.22	5.30	13.43	
10. Péntek	6.58	16.59	13.53	6.02		26. Vasárnap	6.31	17.24	6.04	15.13	
11. Szombat	6.56	17.01	15.01	6.35		27. Hétfő	6.29	17.25	6.30	16.43	
12. Vasárnap	6.55	17.02	16.11	6.59		28. Kedd	6.27	17.27	6.51	18.11	●
13. Hétfő	6.53	17.04	17.19	7.19	○						
14. Kedd	6.52	17.05	18.26	7.35							
15. Szerda	6.50	17.07	19.32	7.49							
16. Csütörtök	6.48	17.09	20.37	8.03							

Március

RADNÓTI MIKLÓS

NAPTÁR

(részlet)

MÁRCIUS

Lúdbőrözik nézd a tócsa, vad,
vidám, kamaszfiús
szellőkkel jár a fák alatt
s zajong a március.
A fázós rügy nem bujt ki még,
hálót se sző a pók,
de futnak már a kiscsibék,
sárgás aranygolyók.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	6.25	17.28	7.09	19.37		17. Péntek	5.54	17.52	20.44	6.38	
2. Csütörtök	6.23	17.30	7.27	21.01		18. Szombat	5.52	17.53	21.55	6.54	
3. Péntek	6.21	17.31	7.45	22.24		19. Vasárnap	5.50	17.55	23.09	7.13	
4. Szombat	6.19	17.33	8.06	23.46		20. Hétfő	5.48	17.56	-- --	7.38	
5. Vasárnap	6.17	17.34	8.32	-- --		21. Kedd	5.46	17.58	0.23	8.12	
6. Hétfő	6.15	17.36	9.05	1.05	☾	22. Szerda	5.44	17.59	1.34	8.59	☾
7. Kedd	6.14	17.37	9.48	2.16		23. Csütörtök	5.42	18.01	2.35	10.01	
8. Szerda	6.02	17.39	10.41	3.16		24. Péntek	5.40	18.02	3.24	11.17	
9. Csütörtök	6.10	17.40	11.43	4.03		25. Szombat	5.38	18.03	4.02	12.41	
10. Péntek	6.08	17.42	12.51	4.38		26. Vasárnap	5.36	18.05	5.30	15.09	
11. Szombat	6.06	17.43	14.00	5.05		27. Hétfő	6.34	19.06	5.52	16.36	
12. Vasárnap	6.04	17.45	15.09	5.26		28. Kedd	6.31	19.08	6.11	18.02	
13. Hétfő	6.02	17.46	16.16	5.43		29. Szerda	6.29	19.09	6.29	19.28	●
14. Kedd	6.00	17.48	17.23	5.57		30. Csütörtök	6.27	19.10	6.47	20.53	
15. Szerda	5.58	17.49	18.28	6.11	○	31. Péntek	6.25	19.12	7.07	22.18	
16. Csütörtök	5.56	17.51	19.35	6.24							

Április

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

ÁPRILISI EZÜST ESŐ

Szeles, fehérlő délutánon,
mikor dalt hallasz messze, távol,
a tiszta, illatterhes égből
hull a napfényes, könnyű zápor.

Akác tömjén röpül a légben,
a lomb merengő, szűz fehérség,
kis, ideges lányok kacagnak,
veri az ördög a feleségét.

Nyílt arccal isszuk az esőt fel,
agyunkba rózsaszínű láz kap,
vékony, ezüst esőfonálon
fehér angyalkák citeráznak.

Piros a síró égnek arca,
s a lány eső vígan pörög le,
mint fiatal, szelíd lányok
titkos szerelmű, enyhe könnye.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	6.23	19.13	7.31	23.41		17. Hétfő	5.52	19.36	-- --	7.13	
2. Vasárnap	6.21	19.15	8.01	-- --		18. Kedd	5.50	19.37	0.25	7.56	
3. Hétfő	6.19	19.16	8.41	0.59		19. Szerda	5.49	19.39	1.30	8.53	
4. Kedd	6.17	19.18	9.31	2.06		20. Csütörtök	5.47	19.40	2.22	10.03	
5. Szerda	6.15	19.19	10.32	2.59	☾	21. Péntek	5.45	19.41	3.02	11.23	☾
6. Csütörtök	6.14	19.20	11.39	3.39		22. Szombat	5.43	19.43	3.32	12.47	
7. Péntek	6.12	19.22	12.48	4.09		23. Vasárnap	5.41	19.44	3.55	14.11	
8. Szombat	6.10	19.23	13.58	4.32		24. Hétfő	5.40	19.46	4.15	15.35	
9. Vasárnap	6.08	19.25	15.05	4.50		25. Kedd	5.38	19.47	4.32	16.58	
10. Hétfő	6.06	19.26	16.12	5.05		26. Szerda	5.36	19.48	4.49	18.22	
11. Kedd	6.04	19.27	17.18	5.19		27. Csütörtök	5.34	19.50	5.08	19.46	●
12. Szerda	6.02	19.29	18.25	5.32		28. Péntek	5.33	19.51	5.30	21.11	
13. Csütörtök	6.00	19.30	19.33	5.45	○	29. Szombat	5.31	19.53	5.57	22.33	
14. Péntek	5.58	19.32	20.44	6.01		30. Vasárnap	5.29	19.54	6.33	23.47	
15. Szombat	5.56	19.33	21.58	6.19							
16. Vasárnap	5.54	19.34	23.13	6.42							

Május

GÁRDONYI GÉZA

VASÁRNAP A ROHICSI ERDŐBEN

Nem is erdő ez tán, hanem egy nagy templom
Mintha gyertya égne itt-ott a falombon.

Ünnepies mély csend; tán sanctusra várnak...
Tömjén gyanánt szétleng illata a hársnak.

Az odvas fa mintha gyóntatószék volna,
csipkés galagonya ottan remeg gyónva.

Lányarcú virágok az égbe merengenek.
A vén kucsmás gombák könnyezve térdelnek.

Egy fekete csiga, mint valami barát,
tán páter nostert mond, meg-meghajtva magát.

A levegő áll itt. Falevél se lebben.
Mély tompa áhítat van a siket csendben.

Nagykomoly darazsak jobbra balra szállnak
és religioso buzgón orgonálnak...

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	5.28	19.55	7.19	-- --		17. Szerda	5.05	20.17	0.19	7.54	
2. Kedd	5.26	19.57	8.17	0.48		18. Csütörtök	5.04	20.18	1.02	9.12	
3. Szerda	5.25	19.58	9.23	1.35		19. Péntek	5.03	20.19	1.35	10.35	
4. Csütörtök	5.23	20.00	10.33	2.09		20. Szombat	5.02	20.20	2.00	11.58	☾
5. Péntek	5.21	20.01	11.44	2.35	☾	21. Vasárnap	5.00	20.21	2.20	13.19	
6. Szombat	5.20	20.02	12.52	2.55		22. Hétfő	4.59	20.23	2.37	14.40	
7. Vasárnap	5.18	20.04	13.59	3.11		23. Kedd	4.58	20.24	2.54	16.00	
8. Hétfő	5.17	20.05	15.05	3.25		24. Szerda	4.57	20.25	3.12	17.22	
9. Kedd	5.15	20.06	16.11	3.39		25. Csütörtök	4.57	20.26	3.32	18.45	
10. Szerda	5.14	20.08	17.19	3.52		26. Péntek	4.56	20.27	3.56	20.08	
11. Csütörtök	5.13	20.09	18.29	4.07		27. Szombat	4.55	20.28	4.27	21.26	●
12. Péntek	5.11	20.10	19.43	4.24		28. Vasárnap	4.54	20.29	5.09	22.33	
13. Szombat	5.10	20.11	20.59	4.46	○	29. Hétfő	4.53	20.30	6.02	23.26	
14. Vasárnap	5.09	20.13	22.14	5.15		30. Kedd	4.52	20.31	7.06	-- --	
15. Hétfő	5.07	20.14	23.22	5.54		31. Szerda	4.52	20.32	8.16	0.06	
16. Kedd	5.06	20.15	-- --	6.47							

Június

VAJDA JÁNOS

NYÁRI DÉL

Fejem fölött a nap, körültem
Oly csöndes, néma rengeteg.
Nem rezg a lomb; ha zöld nem volna
Azt gondolnám: megdermedett

Az erdő mintha hallgatózva
Elfolytaná lélegzetét:
Tán várja, vagy hallgatja épen
A teremtő rendeletét?

Vagy tán az Isten átölelte
Ezt a virágos csillagot,
S midőn szerelmét rálehell,
Csupán szeme: a nap ragyog?...

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	4.51	20.33	9.27	0.36		17. Szombat	4.46	20.44	0.26	11.08	
2. Péntek	4.50	20.34	10.37	0.58		18. Vasárnap	4.46	20.44	0.44	12.29	☾
3. Szombat	4.50	20.35	11.45	1.16		19. Hétfő	4.46	20.44	1.00	13.48	
4. Vasárnap	4.49	20.36	12.51	1.31	☾	20. Kedd	4.46	20.45	1.17	15.08	
5. Hétfő	4.49	20.37	13.57	1.44		21. Szerda	4.47	20.45	1.36	16.29	
6. Kedd	4.48	20.37	15.04	1.58		22. Csütörtök	4.47	20.45	1.58	17.50	
7. Szerda	4.48	20.38	16.12	2.12		23. Péntek	4.47	20.45	2.26	19.08	
8. Csütörtök	4.48	20.39	17.24	2.28		24. Szombat	4.47	20.45	3.03	20.19	
9. Péntek	4.47	20.40	18.39	2.48		25. Vasárnap	4.48	20.45	3.51	21.17	●
10. Szombat	4.47	20.40	19.56	3.13		26. Hétfő	4.48	20.45	4.51	22.02	
11. Vasárnap	4.47	20.41	21.08	3.49	☉	27. Kedd	4.49	20.45	5.59	22.36	
12. Hétfő	4.46	20.41	22.11	4.37		28. Szerda	4.49	20.45	7.11	23.00	
13. Kedd	4.46	20.42	23.00	5.41		29. Csütörtök	4.50	20.45	8.22	23.20	
14. Szerda	4.46	20.42	23.37	6.58		30. Péntek	4.50	20.45	9.31	23.36	
15. Csütörtök	4.46	20.43	-- --	8.22							
16. Péntek	4.46	20.43	0.04	9.46							

Julius

JUHÁSZ GYULA

RÉGI NYÁRI ÉJ

Fekete jegenyék között
Pirosan kelt a nyári hold,
A táj bársonyba öltözött,
A Tisza csöndben szundított.

Majd, mint az ezüst, fényleni
Kezdett a boglyák bús sora.
Az egész földre ráborult
A ragyogó éj mámora.

Szikkasztak fönn a csillagok
És lenn a rőt pásztortüzek:
Az ég és föld szerelmesen
Egymásnak titkokat üzent.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	4.51	20.45	10.38	23.50		17. Hétfő	5.05	20.36	23.41	12.57	☾
2. Vasárnap	4.51	20.45	11.43	-- --		18. Kedd	5.06	20.35	-- --	14.18	
3. Hétfő	4.52	20.44	12.49	0.03	☾	19. Szerda	5.07	20.34	0.02	15.38	
4. Kedd	4.53	20.44	13.56	0.17		20. Csütörtök	5.08	20.33	0.28	16.57	
5. Szerda	4.53	20.44	15.05	0.31		21. Péntek	5.09	20.32	1.01	18.10	
6. Csütörtök	4.54	20.43	16.18	0.49		22. Szombat	5.10	20.31	1.45	19.11	
7. Péntek	4.55	20.43	17.34	1.12		23. Vasárnap	5.12	20.30	2.40	20.00	
8. Szombat	4.56	20.42	18.48	1.42		24. Hétfő	5.13	20.29	3.45	20.36	
9. Vasárnap	4.56	20.42	19.56	2.25		25. Kedd	5.14	20.27	4.56	21.04	●
10. Hétfő	4.57	20.41	20.52	3.23		26. Szerda	5.15	20.26	6.08	21.24	
11. Kedd	4.58	20.40	21.34	4.36	☉	27. Csütörtök	5.16	20.25	7.18	21.41	
12. Szerda	4.59	20.40	22.06	6.00		28. Péntek	5.17	20.24	8.25	21.56	
13. Csütörtök	5.01	20.39	22.29	7.27		29. Szombat	5.18	20.23	9.31	22.09	
14. Péntek	5.02	20.38	22.49	8.53		30. Vasárnap	5.19	20.21	10.37	22.22	
15. Szombat	5.03	20.37	23.06	10.16		31. Hétfő	5.20	20.20	11.42	22.36	
16. Vasárnap	5.04	20.37	23.23	11.37							

Augusztus

RADNÓTI MIKLÓS

A MÉCSVIRÁG KINYÍLIK

A mécsvirág kinyílik
s a húnycsapat láthatárnak
könyörg a napraforgó;
a tücskök már riszálnak,
odvában dong a dongó
s álmos kedvét a bársony
estében égre írta
egy röppenő pacsirta;
s ott messzebb, kint a réten
a permeteg sötétben
borzong a félreugró
nyulak nyomán a fűszál,
a nyír ezüstös ingben
immár avarban kószál,
s holnap vidékeinken
újából a sárga ősz jár.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Kedd	5.21	20.18	12.50	22.52		17. Csütörtök	5.42	19.53	23.42	16.02	
2. Szerda	5.23	20.17	14.00	23.12	☾	18. Péntek	5.44	19.51	-- --	17.07	
3. Csütörtök	5.24	20.16	15.13	23.38		19. Szombat	5.45	19.49	0.34	17.59	
4. Péntek	5.25	20.14	16.27	-- --		20. Vasárnap	5.46	19.48	1.36	18.39	
5. Szombat	5.26	20.13	17.38	0.14		21. Hétfő	5.48	19.46	2.45	19.08	
6. Vasárnap	5.28	20.11	18.39	1.03		22. Kedd	5.49	19.44	3.56	19.30	
7. Hétfő	5.29	20.10	19.27	2.09		23. Szerda	5.50	19.42	5.06	19.48	●
8. Kedd	5.30	20.08	20.03	3.29		24. Csütörtök	5.52	19.00	6.15	20.03	
9. Szerda	5.32	20.06	20.31	4.56	○	25. Péntek	5.53	19.38	7.21	20.17	
10. Csütörtök	5.33	20.05	20.52	6.25		26. Szombat	5.54	19.37	8.27	20.30	
11. Péntek	5.34	20.03	21.11	7.53		27. Vasárnap	5.56	19.35	9.32	20.43	
12. Szombat	5.36	20.02	21.28	9.18		28. Hétfő	5.57	19.33	10.38	20.58	
13. Vasárnap	5.37	20.00	21.46	10.41		29. Kedd	5.58	19.01	11.47	21.16	
14. Hétfő	5.38	19.58	22.06	12.04		30. Szerda	6.00	19.29	12.58	21.39	
15. Kedd	5.40	19.57	22.31	13.26		31. Csütörtök	6.01	19.27	14.11	22.09	
16. Szerda	5.41	19.55	23.01	14.47	☾						

Szeptember

TÓTH ÁRPÁD

ŐSZI KÉRDÉS

Jártál-e mostanában a csendes tarlón este,
Mikor csillaggal ékes a roppant, tiszta tér,
S nagy lassú szekerek ballagnak haza, messze,
S róluk a szénaillat meghalni visszatér?

És fájt-e, amíg nézted a nyárfát révedezve,
Hogy reszket agg feje, az ezüstös fehér,
S hogy édes életednek újra egy éve veszve,
Mert viszi már Szeptember, a nagy szénásszekér?

S ültél-e elfáradva kemény, útmenti kőre,
Merőn bámulva vissza az elvakult időkbe
És feldöbbenve: jaj! ha most ledőlnél halva!

S eszméltél-e fel árván az éji hidegen,
Mikor a késő szellő, mint kósza, idegen
Eb, lábadozóhoz simult, s bús kezeidet nyalta?

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Péntek	6.02	19.25	15.21	22.51	☾	17. Vasárnap	6.24	18.53	0.35	17.13	
2. Szombat	6.04	19.23	16.25	23.48		18. Hétfő	6.25	18.51	1.46	17.37	
3. Vasárnap	6.05	19.21	17.18	-- --		19. Kedd	6.26	18.49	2.57	17.56	
4. Hétfő	6.06	19.19	17.59	1.00		20. Szerda	6.28	18.46	4.05	18.11	
5. Kedd	6.08	19.17	18.29	2.23		21. Csütörtök	6.29	18.44	5.12	18.25	
6. Szerda	6.09	19.15	18.53	3.51		22. Péntek	6.30	18.42	6.18	18.38	●
7. Csütörtök	6.10	19.13	19.13	5.19	○	23. Szombat	6.32	18.40	7.23	18.51	
8. Péntek	6.12	19.11	19.31	6.47		24. Vasárnap	6.33	18.38	8.29	19.05	
9. Szombat	6.13	19.09	19.49	8.13		25. Hétfő	6.34	18.36	9.37	19.22	
10. Vasárnap	6.14	19.07	20.09	9.39		26. Kedd	6.36	18.34	10.47	19.43	
11. Hétfő	6.16	19.05	20.32	11.05		27. Szerda	6.37	18.32	11.59	20.10	
12. Kedd	6.17	19.03	21.01	12.30		28. Csütörtök	6.48	18.30	13.09	20.47	
13. Szerda	6.18	19.01	21.39	13.50		29. Péntek	6.40	18.28	14.15	21.37	
14. Csütörtök	6.20	18.59	22.28	15.01	☾	30. Szombat	6.41	18.26	15.10	22.40	☾
15. Péntek	6.21	18.57	23.28	15.58							
16. Szombat	6.22	18.55	-- --	16.41							

Október

RADNÓTI MIKLÓS

NAPTÁR

(részlet)

OKTÓBER

Hűvös arany szél lobog,
leülnek a vándorok.
Kamra mélyén egér rág,
aranylik fenn a faág.
Minden aranysárga itt,
csapzott sárga zászlait
eldobni még nem meri,
hát lengeti a tengeri.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	6.43	18.24	15.54	23.56		17. Kedd	7.05	17.53	1.55	16.19	
2. Hétfő	6.44	18.22	16.28	-- --		18. Szerda	7.07	17.51	3.03	16.33	
3. Kedd	6.45	18.20	16.54	1.20		19. Csütörtök	7.08	17.49	4.08	16.46	
4. Szerda	6.47	18.18	17.15	2.46		20. Péntek	7.09	17.47	5.14	16.59	
5. Csütörtök	6.48	18.16	17.34	4.12		21. Szombat	7.11	17.46	6.20	17.13	
6. Péntek	6.49	18.14	17.51	5.38		22. Vasárnap	7.12	17.44	7.27	17.29	●
7. Szombat	6.51	18.12	18.10	7.05	○	23. Hétfő	7.14	17.42	8.37	17.49	
8. Vasárnap	6.52	18.10	18.32	8.33		24. Kedd	7.15	17.40	9.49	18.14	
9. Hétfő	6.54	18.08	18.59	10.01		25. Szerda	7.17	17.39	11.00	18.48	
10. Kedd	6.55	18.06	19.34	11.27		26. Csütörtök	7.18	17.37	12.07	19.33	
11. Szerda	6.56	18.04	20.19	12.45		27. Péntek	7.20	17.35	13.05	20.32	
12. Csütörtök	6.58	18.02	21.17	13.49		28. Szombat	7.21	17.34	13.52	21.43	
13. Péntek	6.59	18.00	22.24	14.39		29. Vasárnap	7.23	17.32	13.28	22.01	☾
14. Szombat	7.01	17.59	23.35	15.15	☾	30. Hétfő	6.24	16.30	13.55	23.23	
15. Vasárnap	7.02	17.57	-- --	15.42		31. Kedd	6.26	16.29	14.18	-- --	
16. Hétfő	7.04	17.55	0.46	16.02							

November

ÁPRILY LAJOS

ERDEI ÚT

Itt szarvas járt. Kis unokám,
menjünk utána friss nyomán.

Nézd, itt megállt, mohot kapart,
itt meg kőris-kéregbe mart.

Figyeld csak, milyen tiszta nyom:
puha földön járt, nem havon.

Szép halkan rakd a lábadat,
ne roppants száraz ágakat.

Itt mint szétnyílt kagyló, olyan.
Itt repedt szív formája van.

Most fényességbe tér utunk,
zúzmarás tisztáshoz jutunk.

A lépte mindenütt nyugodt,
nem üzte senki, nem futott.

Odanézz: ott áll a csodás –
s körül ragyogás, ragyogás...

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	6.27	16.27	14.36	0.46		17. Péntek	6.51	16.06	3.08	14.20	
2. Csütörtök	6.29	16.26	14.54	2.09		18. Szombat	6.53	16.05	4.15	14.35	
3. Péntek	6.30	16.24	15.12	3.33		19. Vasárnap	6.54	16.04	5.24	14.54	
4. Szombat	6.32	16.23	15.32	4.58		20. Hétfő	6.56	16.03	6.36	15.17	●
5. Vasárnap	6.33	16.21	15.56	6.26	○	21. Kedd	6.57	16.02	7.49	15.49	
6. Hétfő	6.35	16.20	16.27	7.54		22. Szerda	6.59	16.01	8.58	16.31	
7. Kedd	6.36	16.18	17.08	9.18		23. Csütörtök	7.00	16.00	10.00	17.26	
8. Szerda	6.38	16.17	18.01	10.31		24. Péntek	7.01	16.00	10.51	18.34	
9. Csütörtök	6.39	16.16	19.07	11.29		25. Szombat	7.03	15.59	11.29	19.51	
10. Péntek	6.41	16.14	20.18	12.12		26. Vasárnap	7.04	15.58	11.59	21.11	
11. Szombat	6.42	16.13	21.32	12.43		27. Hétfő	7.05	15.57	12.22	22.32	
12. Vasárnap	6.44	16.12	22.43	13.06	☾	28. Kedd	7.07	15.57	12.41	23.52	☾
13. Hétfő	6.45	16.11	23.51	13.24		29. Szerda	7.08	15.56	12.58	--	
14. Kedd	6.47	16.09	--	13.39		30. Csütörtök	7.09	15.56	13.15	1.12	
15. Szerda	6.48	16.08	0.58	13.53							
16. Csütörtök	6.50	16.07	2.03	14.06							

December

SZÉP ERNŐ

CSAK AZ ALVÁS ILYEN CSENDES

Mintha hó vón, pedig dér ez
Nem süt a nap pedig dél lesz
Olyan csend ez, olyan csend ez
Csak az alvás ilyen csendes

Ebben a deres mezőben
Ezüstözött gyenge zódben
Járok ebben a mezőben
A világról elveszőben

Varjú szól majd arra várok
De még a varjú se károg
Olyan csend ez, olyan csend ez
Isten lelkében mereng ez

Emlék lettem vagy csak álom
Az a fátyol a határon
Ott szűrődik föld az égbe
Ég meg föld a semmiségbe

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Péntek	7.10	15.55	13.34	2.33		17. Vasárnap	7.26	15.54	4.19	13.18	
2. Szombat	7.12	15.55	13.55	3.57		18. Hétfő	7.27	15.54	5.32	13.47	
3. Vasárnap	7.13	15.54	14.22	5.23		19. Kedd	7.28	15.54	6.44	14.25	
4. Hétfő	7.14	15.54	14.58	6.48		20. Szerda	7.28	15.55	7.50	15.16	●
5. Kedd	7.15	15.54	15.45	8.07	○	21. Csütörtök	7.29	15.55	8.45	16.22	
6. Szerda	7.16	15.53	16.46	9.13		22. Péntek	7.29	15.56	9.29	17.38	
7. Csütörtök	7.17	15.53	17.57	10.03		23. Szombat	7.30	15.56	10.01	18.59	
8. Péntek	7.18	15.53	19.11	10.40		24. Vasárnap	7.30	15.57	10.27	20.21	
9. Szombat	7.19	15.53	20.25	11.07		25. Hétfő	7.31	15.57	10.47	21.42	
10. Vasárnap	7.20	15.53	21.36	11.27		26. Kedd	7.31	15.58	11.04	23.01	
11. Hétfő	7.21	15.53	22.44	11.44		27. Szerda	7.31	15.59	11.21	---	☾
12. Kedd	7.22	15.53	23.50	11.58	☾	28. Csütörtök	7.31	16.00	11.38	0.20	
13. Szerda	7.23	15.53	---	12.12		29. Péntek	7.32	16.00	11.58	1.41	
14. Csütörtök	7.24	15.53	0.55	12.25		30. Szombat	7.32	16.01	12.22	3.03	
15. Péntek	7.25	15.53	2.01	12.40		31. Vasárnap	7.32	16.02	12.53	4.27	
16. Szombat	7.26	15.53	3.09	12.57							

BOROS ZOLTÁN

EGY PÁR SZÓ ARS POETICAMRÓL

Értékvesztett világunk élményvadászai vagyunk mindahányan. Van, aki közszereplőként, van, aki nem, van, aki fényképezőgéppel, van, aki ecsettel. Én az esetet választottam. Közel egy évtizede próbálom síkban ábrázolni azt, amit mindannyian megélünk, ha megérint minket a természet.

Először a grafika vonalas tonúsgazdag világa ragadott magával. A lány dinamikával átszőtt görbék és egyenesek sajátos halmazából kirajzolódó alakok ma is a kedvenceim. Sok híres művész nem hiába tartja ezt a technikát minden technika alapjának. Szeretem a grafika egyszerűségét, szálkás szerkezetét, „csupaszigazságát”. A világ legnagyszerűbb dolgának tartom azon vonalakat, amelyek kiszaladnak az alkotó keze alól, és egy másik vonallal összefűzve válnak élővé egy vadban.

Majd jöttek a színek. Elsőnek az olaj. „Nehéz ipart”-t választ az, aki olajjal próbál kenni. Egyszerűnek tűnik, de hogy a színek alakokká (tömegekké) váljanak igazi varázslat kell hozzá. Mai napig is sokat küzdök vele. Olyan, mint egy álomtündér, sehogyan sem hagyja, hogy a lepel lehulljon róla és felfedjék.

Olajképeim alapanyaga általában vázson, rétegelt lemez és bőr. Talán a bőr egy kicsit kilóg a sorból, de mint az egyik legősibb festészeti alapanyag, mindig is közel állt hozzám. Különösen a terakota színre festett marhabőrök afrikai színvilága égett belém. Talán vadászó ősünk kiált belőle vissza...

Az akvarellben közelebb vagyok a valósághoz. Hamarabb ráéreztem a lényegére. Vagy csak könnyebb volt meghódítanom, nem kacérkodott velem oly sokáig, próbálom is megszolgálni kedvességét, igyekszem minden egyes akvarelletem rendszeresen megfesteni.

TISZTELT VADÁSZTÁRSÁK!

A magyar vadászok – azok közül is elsősorban a területes vadásztársaságok tagjai – egyre többször fordulnak kérdésekkel az érdekképviselethez, hogy a vadászati üzemtervek lejártát követően kialakuló új vadászati ciklus milyen változást hoz a vadásztársaságok, vadászok életébe; tudnak-e a vadászati szakma országos vezetői olyan működőképes modellt mutatni a leendő vadászatra jogosultaknak, amely szakmailag, gazdaságilag és erkölcsileg is hosszú távon képes szolgálni a magyar vadállomány és a vadásztársadalom érdekeit.

Az elkövetkezendő esztendőben a vadászatban-vadgazdálkodásban érintettek igyekeznek keresni azokat a megoldásokat, amellyel korábban megszerzett jogait a jövőben is megtarthatják, illetve azok, akik eddig nem érvényesítették vadászati jogukat, ahhoz hozzájussanak. Ugyanakkor lesznek olyanok is – és ezen személyek száma sem elhanyagolható – akik korábbi vadászati lehetőségeikről le kell, hogy mondjanak, illetve azok jelentősen csorbulnak.

Arra gondoltunk, hogy a vadászati szakma néhány vezető képviselőivel, vadászati-vadgazdálkodási vállalkozást működtető igazgatókkal, már a vadászatot tulajdonosi alapon működtető földtulajdonosi közösség vezetőivel, „jól” működő vadásztársasági vezetőkkel, szakjogász és oktatási intézmény képviselőinek bevonásával az Évkönyv hasábjain keresztül beszéljük meg azokat a kérdésköröket, amelyek a ma vadászó és a jövőben vadászni kívánó sporttársainkat egyre inkább foglalkoztatják.

A feltett kérdések:

- Egyre több helyen olvasható, hallható hogy a magyar állam – mint ahogy az az EU-ban általános – egyre inkább ki kíván vonulni a gazdálkodásból. Mennyiben érinti ez a törekvés a vad állami tulajdonát? Elképzelhető-e, hogy a jövőben a vad ne az állam tulajdonába tartozzon?
- Számos érv szól a vadászterületek jelenlegi minimális nagysága mellett, illetve ellen is. Elképzelhető-e, hogy a jövőben jelentős mértékben csökkentett nagyságú vadászterületek is kialakításra kerülnek?
- Jelenleg a vadászterület nagysága meghatározza a kötelezően alkalmazandó hivatásos vadászok létszámát, függetlenül attól, hogy a vadászterületen mennyire folyik intenzív vadgazdálkodás. Sok esetben – éppen ebből adódóan – nem fontos a személyzet szakmai felkészültsége, ami természetesen a hivatásos vadász szakma elismerését is negatívan befolyásolja. Várható-e, hogy a vadászati jogszabályok ezt a problémát a jövőben más-képp szabályozzák?
- Az eddigi – bérvadászatra alapozott – gazdálkodási szemlélet egyre kevésbé felel meg a ma elvárásainak. A fokozott gazdasági kényszer, a vadászatra jogosultak működésének fenntartása a bérvadászatra erőlteti. Mindennek természetesen a vadállomány látja kárát. Elképzelhető-e, hogy a jövő

vadgazdálkodásának alapjai úgy alakulnak, hogy megszűnjék ez a teher?

- Az előbbi kérdésből kiindulva, a bérvadászat súlya kihat az állománybecslési és terítékadatokra is, amely számok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. Várható-e, hogy az újonnan megalakuló vadászatra jogosultak valóban a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodnak a területen élő vadállománnyal? Lesz-e beleszólásuk abba, hogy miután ők viselik a vadászterület anyagi terheit is, ők határozzák meg a vadállomány nagyságát?

A válaszadók:

- Prof. Dr. Faragó Sándor**, Nyugat-Magyarországi Egyetem, rektora
Feiszt Ottó, az Országos Magyar Vadászkamara elnöke
Pintér István, az FVM Vadgazdálkodási, Halászati és Vízügyi Főosztályának vezetője
Vaszkó Imre, mezőgazdasági és vadgazdálkodási vállalkozó, Vt-elnök

Az alábbiakban pedig lássuk a szakemberek véleményét.

Faragó Sándor

Nyugat-Magyarországi Egyetem, rektor

- *Egyre több helyen olvasható, hallható hogy a magyar állam – mint ahogy az az EU-ban általános – egyre inkább ki kíván vonulni a gazdálkodásból. Mennyiben érinti ez a törekvés a vad állami tulajdonát? Elképzelhető-e, hogy a jövőben a vad ne az állam tulajdonába tartozzon?*

A kérdésben nézetem szerint nincs okozati összefüggés. Annak, hogy az állam fokozatosan kivonul a gazdaságból – bár ezzel ellentétes kezdeményezések is vannak – kevésbé van jelentősége a vadgazdálkodásban. Az állam jelenleg a vadvédelmi célprogramok (pl. élőhelygazdálkodás, veszélyeztetett vadfajok védelme) és a kutatástámogatás révén van jelen a tényleges vadgazdálkodásban.

Gondoljunk csak bele, hogy mit változtatna a vadgazdálkodás jelenlegi

állapotán, ha a vad nem állami tulajdon, hanem pl. uratlan jószág (*res nullius*) lenne? A gyakorlatban semmit! Persze több kérdést jogilag tisztává tenne! Mi volt pl. a korábban vadászható fűtyülő réce státusa? Állami tulajdon volt. Mi volt a korábban védett kerkeréce státusa? Jogi értelemben uratlan jószág volt. Amikor helyet cseréltek a vadászható fajok listáján, egy tollvonással a fűtyülő réce uratlan jószág, a kerkeréce pedig állami tulajdon lett. Ugye legalábbis érdekes helyzet! Máshogyan áll hozzá az állam e két fajhoz napjainkban, mint korábban tette? Én nem látok különbséget! (Ha nagyon jogászoknánk, akkor kérdés, hogy lehet-e az állami vagyont akár évente változtatható rendeletekkel „elidegeníteni” vagy szerezni.) Azon EU országokban, ahol a vad – valamennyi állatfajjal együtt – uratlan jószág, ott is

hatékonyan működik a vadgazdálkodás és a természetvédelem, a tulajdonforma tehát nem kulcskérdés.

- *Számos érv szól a vadászterületek jelenlegi minimális nagysága mellett, illetve ellen is. Elképzelhető-e, hogy a jövőbe, jelentős mértékben csökkentett nagyságú vadászterületek is kialakításra kerülnek?*

Elősorban apróvadás területeken képzelhető el, nagyvadás területen csak egy más – egymástól elválasztott vadgazdálkodási és vadászati – struktúra mellett lenne értelme ennek, hatékonyabb ellenőrzés mellett (lásd pl. Ausztria).

Persze nem arról van szó, hogy kis apróvadás területeken sokan vadásszanak, hanem hogy a nagy területű vadgazdálkodási egységek nagyobb létszáma egyenletesen – és különösen fontos, hogy jóval hatékonyabban – oszljon el a területen. Erre a lehetőségre a nagy vadászterületek települések szerinti körzetesítése (korábban „brigádok” kialakítása) egyébként is alapot ad. A nagy területnek volt persze praktikus gazdasági oka, pl. több falu egy tsz-hez tartozott, ami vadgazdasági előnyökkel is járt. Mára ez elvesztette jelentőségét. A vadászat közeljövőben megváltozó szerepe – a szórakozás kielégítése és nem piacra termelés – mindenképpen ebbe az irányba hat. Persze nem tenném kötelezővé, csak nem gátolnám meg pl. a faluhatárhoz kötődő apróvadás vadászterület kitűzését. A kisebb területek mindenképpen a hatékonyabb gazdálkodás irányába vinnék el a vadászatot. Gondoljunk csak bele: a nagyvadás területeken (Dunántúl, Északi-középhegység), ahol 2/3 részben mezei területek vannak,

nem foglalkoznak az apróvad-gazdálkodással – pedig tudjuk, hogy a történelmi közelmúltban jelentős apróvadterületeket produkáltak –, mert a nagyvad megteremti a pénzügyi alapokat a társaságok túléléséhez. Megengedhetjük-e magunknak, hogy ne használjuk ki (ha keményebb akarok lenni, akkor eltékozzoljuk) az ország területének 3/4 részét? Szerintem nem, inkább adjuk oda azoknak, akik foglalkoznának vele és hasznosítanák! Ez persze csak úgy lehetséges, ha a kis vadászterület – más lehetőség ugyanis nincs – az adott lehetőségek mellett elkezd gazdálkodni. Ide tartozik annak a kérdése is, hogy pl. egyén – ha megfelelő földterületei vannak – miért nem lehet alanyi jogon vadgazdálkodó? Miért kényszeríti az állam közösségre azokat, akik maguktól egyébként nem állnának össze társasággá?

- *Jelenleg a vadászterület nagysága meghatározza a kötelezően alkalmazandó hivatásos vadászok létszámát, függetlenül attól, hogy a vadászterületen mennyire folyik intenzív vadgazdálkodás. Sok esetben – éppen ebből adódóan – nem fontos a személyzet szakmai felkészültsége, ami természetesen a hivatásos vadászati szakma elismerését is negatívan befolyásolja. Várható-e, hogy a vadászati jogszabályok ezt a problémát a jövőben másképp szabályozzák?*

Másképpen kell, hogy szabályozzák! Ma túl liberális a szabályozás. Talán furcsa ezt mondanom akkor, amikor tudom, hogy sok vadásztársaság anyagi gondokkal küzd. De kérem, nem a szakmaiságon kell spórolni! A gyenge anyagi helyzet sok esetben éppen annak hiányára vezethető vissza. A gazdálkodáshoz

eszközök és személyi feltételek kellene – mint mindenhez az életben. Ha ez nincs meg, akkor meg kell azt vásárolni (igen, a munkaerőpiacon a munkaerő, a hivatásos vadász is „áru”)! Ehhez pedig pénz kell, amit a vadból csak szakértelem mellett lehet kivenni, ideig-óráig. A vadászterületet bérlőknek kell a zsebükbe nyúlniuk és megteremteni a működési feltételeket. Tűrhetetlen, hogy alibi módon mezőőrök, fegyvert kezükbe nem vevő természetvédelmi őrök, irodai dolgozók vannak bejelentve hivatásos vadásznak, csak azért, mert megvan a végzettségük, de hasznos munkát nem végeznek a vadgazdálkodásban. És ezt ma megengedjük, megengedi a hatóság az ellenőrzések során (pedig csak a naplókba kellene belenézni, hogy mi volt a tényleges munkájuk). Ha nincs mód a pénzügyi feltételek megteremtésére, a helyes vadgazdálkodásra, akkor másnak kell bérbe adni a területet. Ingyen (értsd kis tagdíjért) – bármilyen nehéz is ezt kimondani – semmit sem adnak egy piacgazdaságban. Ez az állapot már nem tartható fenn mások – pl. a földtulajdonosok – rovására.

- *Az eddigi – bérvadászatra alapozott – gazdálkodási szemlélet egyre kevésbé felel meg a ma elvárásainak. A fokozott gazdasági kényszer, a vadászatra jogosultak működésének fenntartása a bérvadászatra erőlteti. Mindennek természetesen a vadállomány látja kárát. Elképzelhető-e, hogy a jövő vadgazdálkodásának alapjai úgy alakulnak, hogy megszűnjék ez a teher?*

Csak ez a járható út, különben a vad látja kárát, ami természetesen nem lehet cél. Ha a jövőben akarunk mi is, meg akar-

nak gyermekeink is vadászni, változásra van szükség. Az előzőekben mondott új, másutt persze régóta alkalmazott módszer erre a megoldás.

Nyugat-Európában is vannak parasztpuskások, vadászó munkások, tehát nem kell feltétlenül – olykor rosszízűen, demagóg módon – társadalmi ellentétekre hivatkozni, s a változások kerékkötőjének lenni! Az emberek annyira mindenre (nem feltétlenül létszükségleti cikkekre: dohányzás, ital, gépkocsi stb.) áldoznak életük folyamán, hogy aki igazán vadászni akar, az tud és fog is vadászni. Persze nem annyiért, mint eddig, de hát a fenti termékek sem anynyiba kerülnek, mint mondjuk 15 éve, s mégsem csökken egyiknek sem a fogyasztása.

Azon azonban gondolkodni kell, hogy idősebb vadásztársaink, akik számára ez nehézséget jelent (és még eddig nem tették le a puskát), valamilyen méltányos segítséget kaphassanak az átmeneti időszakban.

- *Az előbbi kérdésből kiindulva, a bérvadászat súlya kihat az állománybecslési és terítékadatokra is, amely számok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. Várható-e, hogy az újonnan megalakuló vadászatra jogosultak valóban a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodhatnak a területen élő vadállománnyal? Lesz-e beleszólásuk abba, hogy miután ők viselik a vadászterület anyagi terheit is, ők határozzák meg a vadállomány nagyságát?*

Én azért azt nem mondanám, hogy a statisztikai adatok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. A helyzet nem rosszabb, mint korábban volt, sőt

azt hiszem, a felügyelet működése nyomán, valamelyest javult is.

A kérdés második felét illetően, először azt kell tisztázni, hogy mit értünk a gazdálkodási „lehetőségeikhez mérten” kifejezésen?

Nagy-Britanniában nincs például vadgazdálkodási kényszer. Ha valakinek saját vadászterülete van, megteheti, hogy azon nem foglalkozik a vaddal, bérbe sem adja, tehát nincs vadászat. Ez ugye nem lehet a cél!

De az sem, hogy fizetem a károkat – bármekkora is legyen az – és nem érdekel mások sorsa, véleménye, érdeke. Így biztosan nem az a járható út, hogy a vadgazda határozza meg az állomány-nagyságot. Korlátok – jogi alapon – természetesen kellene. Erre találtuk ki az azóta eltörölt minimálisan eltartandó és a maximálisan eltartható egyedszámokat. Ezen létszámtartományban a vadgazda olyan állományt tarthatott, amennyit akart. Persze nagyvadból mindig többet akart a maximumnál és megtehetette (nem hallottam, hogy valaki is kérte volna az alacsonyabb célállomány-nagyság meghatározását),

apróvadból pedig sokhelyütt alatta volt az érték a minimumnak, és azt is megtehetette, bármilyen következmény nélkül. Ez utóbbi esetben nem csak a jogoknak kell megfelelni – azaz vadászni amíg van apróvad – a kötelességnek is, azaz ha fogy, akkor tenni érte! A bérleti szerződés, a törvény alapján erre is kötelez! Mikor ellenőrizték a védelmi munka megvalósulását? Mikor büntettek elmaradásáért? Arról sem tudok, hogy egyik mulasztásért is megvonták volna valakitől a vadászati hasznosítás jogát. Egyszerűbb volt az előírást megszüntetni, mint betartatni.

Ez lenne a saját akarat, a szakmaiság a vadgazdálkodóknál, és a következetesség a felügyeleti munkában? A következmény: továbbra is fogy az apróvad, helyenként elviselhetetlennek érzik a gazdálkodók a nagyvad által okozott károkat, mert nem tudjuk szabályozni a nagyvadállományt. Ennyit az általunk szívesen hangoztatott világhírű vadgazdálkodásról. Sürgős változásokra van szükség! Talán vadászként, belülről, megengedhetem magamnak ezt a kritikát – jobbító szándékkal teszem.

Feiszt Ottó

Országos Magyar Vadászkamara, elnök

• *Egyre több helyen olvasható, hallható, hogy a magyar állam – mint ahogy az EU-ban általános – egyre inkább ki kíván vonulni a gazdálkodásból. Mennyiben érinti ez a törekvés a vad állami tulajdonát? Elképzelhető-e, hogy a jövőben a vad ne az állam tulajdonába tartozzon?*

A vadászati törvény előkészítésének időszakában komoly vita folyt arról, hogy hogyan kerüljön meghatározásra a vad és vadállomány jogi helyzete.

Két lehetőség került szóba: vagy „uratlan jóság” (latinul: *res nullius*) legyen, vagy *állami tulajdon* maradjon. Az utóbbi került az új vadászati törvénybe, de ma az állam ezért a tulajdonáért, a vad létéért vagy az általa okozott kárért

semmilyen felelősséget nem vállal. Azt a vadgazdálkodó, a vadászatra jogosult kötelességévé teszi. Így az a furcsa helyzet állt elő, hogy a vad állami tulajdon, de a rá vonatkozó szabályozás „uratlan jóság”-ként kezeli azt a gyakorlatban. Az állam e tulajdona felett, amúgy a polgárjogban előírt részjogosultságokat (birtoklás, használat, rendelkezés) egyébként nem gyakorolja, hanem jogszabályban másra ruhazza azt. Ebből következik, hogy logikus lenne a „*res nullius*” fogalmának a vadállományra való alkalmazása. Amúgy jó példa erre egy országokat átrepülő, vadászható vadliba vagy erdei szalonka, amelynek állami tulajdonlása teljesen értelmezhetetlen. A vad tehát tipikus *uratlan jóság*, amelynek helyváltoztatását és életvitelét a vadászatra jogosult csak kivételes esetben befolyásolja. A vadállomány életviteléből fakadó mező- és erdőgazdasági károk térítésének kötelezettsége – számomra teljesen ésszerűen – továbbra is a vadgazdálkodó felelősségi körébe kell, hogy tartozzon.

A vad jogállásának megváltoztatására leginkább a vad és gépjármű összeütközések körüli felelősségvállalási bizonytalanságok miatt lenne szükség, ami azonban nem járna együtt a vadászatra jogosított kárfelelősségének minden téren való módosulásával, de életszerűbb és az EU-ban általánosan elfogadott jogértelmezést tenne lehetővé, azaz egyértelműen biztosítási kérdéssé tenné az *uratlan jóság* közúton való megjelenésének felelősségét.

Ma ugyanis a vad autópályára kerülése a vadgazdálkodó rendellenességi körébe tartozik a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása szerint, holott ez teljesen tarthatatlan álláspont.

• *Számos érv szól a vadászterületek jelenlegi minimális nagysága mellett, illetve ellen is. Elképzelhető-e, hogy a jövőben jelentős mértékben csökkentett nagyságú vadászterületek is kialakításra kerülnek?*

Szakmai érvek a jövőben is a 3000 ha-os minimális vadászterület nagyság fenntartását indokolják. Ez jól alkalmazkodik a mai vadgazdálkodás működéséhez, a válogató vadászat trófeacentrikus gyakorlatához, a bér vadászat fenntartásához, a hivatásos vadászok alkalmazási kötelezettségéhez, s valószínűleg még több érvet is felsorolhatnánk. Ugyanakkor ellenérvként elhangzik, hogy vadászni akár egy magaslesről, tehát pár hektáron is lehet. Ám gazdálkodni a vaddal, a vadállománnyal csak nagyobb területen lehetséges. Persze ez a területnagyság vadfajonként változó, s mást kíván egy apróvadás jellegű vadászterület vagy egy több ezer hektáros erdőtömb nagyvad vadászati hasznosítása. A pár száz hektáros vadászterületekre való feldarabolástól azonban egész Nyugat-Európa óv bennünket. Az ottani gyakorlat nem jó a vadállomány minősége és vadászhatósága szempontjából. Személyes meggyőződésem, hogy Nyugat-Európában a területek felaprózását a birtokviszonyok mellett, a területek fenntartásának finanszírozása kényszerítette ki a vadászokból. Ha ugyanis a vadból nem lehet a vadászterületi kiadásokat finanszírozni, akkor azt a vadászoknak kell megtenni. Fizetni pedig senki sem akar a másik helyett. Egy-egy vadász pedig nem képes ezerhektáros vadászterületek fenntartását finanszírozni. És már itt is vagyunk a „róka fogta csukánál”. Mert ma a vadászok ugyanezt élik meg a hazai

vadásztársaságokban, és ugyanúgy nem akarnak mások helyett sem dolgozni, sem pedig fizetni. Ez így természetes a mai világban. Ez a finanszírozási kényszeríti a terület felaprózódása felé kényszeríti a szabályozást, de ennek még ma ellent tudunk állni.

• *Jelenleg a vadászterület nagysága meghatározza a kötelezően alkalmazandó hivatásos vadászok létszámát, függetlenül attól, hogy a vadászterületen mennyire folyik intenzív vadgazdálkodás. Sok esetben – éppen ebből adódóan – nem fontos a személyzet szakmai felkészültsége, ami természetesen a hivatásos vadászati szakma elismerését is negatívan befolyásolja. Várható-e, hogy a vadászati jogszabályok ezt a problémát a jövőben másképp szabályozzák?*

Ha a jövőben is gazdálkodni kívánunk a vaddal, és igenis akarunk, akkor a hozzáértő, elkötelezett szakemberekre továbbra is szüksége lesz a vadászatra jogosultaknak. Például egy angliai ötszáz hektáros, intenzív fácános munkáinak ellátásához egy hivatásos vadászt alkalmaznak. Tehát a gazdálkodás intenzitásától függ az alkalmazotti létszám. Még bérvadásztatás nélkül is szükség van a vadőrre, hiszen a kevés vadat is óvni és védeni kell orvvadásztól, vadtolvajtól, dúvadtól egyaránt. Tehát ha kisebb területek lennének, akkor közösen, több területnek együtt kellene a hivatásos vadászokat alkalmazniuk. Például Dél-Afrikában csak képesített személy vadásztathat, a földtulajdonos vadászatra jogosult nem, még akkor sem, ha amúgy vadászik. A vendégkísérés az már egy szakma része; a kísérő biztonsági és szakmai szempontok alapján is fele-

lősséggel tartozik a rábízott személy és vadállomány megóvásáért. Személyes véleményem szerint nálunk továbbra is így marad. Minden gazdasági tevékenységhez szükség van képzett munkaerőre, így a hivatásos vadászati teendők ellátásához is.

• *Az eddigi – bérvadászatra alapozott – gazdálkodási szemlélet egyre kevésbé felel meg a ma elvárásainak. A fokozott gazdasági kényszer, a vadászatra jogosultak működésének fenntartása a bérvadászatot erőlteti. Mindennek természetesen a vadállomány látja kárát. Elképzelhető-e, hogy a jövő vadgazdálkodásának alapjai úgy alakulnak, hogy megszűnjék ez a teher?*

Már több fórumon kifejtettem, hogy a bérvadásztatás rendszere is oka a vadlétszám elszaporodásának, ebből következően annak is, hogy a magyar vadászok több vad tartása esetén is kevesebbet vadászhatnak. Vagyis minél nagyobbak a költségeink, annál több vadat kell lövetni, ehhez pedig még több vadat kellene tartanunk. Ha még több vadat tartunk, tovább növekednek a költségeink. Vagyis itt az öngerjesztő folyamat, és ebből veszteség nélkül már nem lehet kilépni.

Ha azt akarjuk, hogy a magyar vadászterületeken zömében magyarok vadászsanak, akkor alacsonyabb vadlétszám mellett, alacsonyabb területfenntartási költséggel, benne kevesebb vadkárrel, finanszírozható vadgazdálkodást kell folytatnunk. Vagyis más jövedelmünk-ből kell a vadra, vadgazdálkodásra, vadászatra fordítanunk anyagi erőket, és legfeljebb kevés eladott trófeás vaddal, vadászattal csak mérsékelni a kiadásainkat. A vadászatban ez történik ma szín-

te mindenhol a világon. Persze egy-egy kiváló terület élhet a vadgazdálkodásból. De ha a folyamatok mélyére tekintünk, akkor ez csak ott lehetséges, ahol a vadat az erdővel, mezőgazdálkodással együtt kezelik és hasznosítják.

• *Az előbbi kérdésből kiindulva, a bérvadászat súlya kihat az állománybecslési és terítékadatokra is, amely számok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. Várható-e, hogy az újonnan megalakuló vadászatra jogosultak valóban a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodhatnak a területen élő vadállománnyal? Lesz-e beleszólásuk abba, hogy miután ők viselik a vadászterület anyagi terheit is, ők határozzák meg a vadállomány nagyságát?*

Egy vadászatra jogosult véleményem szerint sohasem tarthat korlátlan mennyiségben vadat egy vadászterületen, mert az számos érdeket sérthet. Még a saját érdejében sem, hiszen az erdő a társadalom szolgálatában kor-

látozott tulajdon, s azt maradandóan akkor sem lehet tönkretenni, ha abban a kárt megtéríti a vadgazdálkodó. Azt viszont elképzelhetőnek tartom, hogy egy tulajdonos vagy földhasználó, esetleg erdőkezelő egy vadászterületen, az ágazatok optimális ökonómiai hozama érdekében, a vadgazdálkodás intenzitására nagyobb hangsúlyt fektet, és a vadból, vadásztatásból több lesz a bevétele, mint a növénytermesztésből vagy fakitermelésből. Ám ezt csak ott lehet megvalósítani, ahol a földtulajdonos vagy kezelő egyben a vadászatra jogosult is. Haszonbérlet esetén ezt nem tartom elképzelhetőnek. Így a jövőben sem dönthet a vadállomány nagyságáról egyedül a vadászatra jogosult. A kár megtérítése sokszor magában nem elég ahhoz, hogy más tulajdonosok egyetértsenek a nagy létszámú vadállomány fenntartásával. A vadgazdálkodás és a vadászat fennmaradása érdekében a következő években egyre nagyobb szükségünk lesz az együttműködésre, mások érveinek elfogadására.

Pintér István

FVM, Vadgazdálkodási, Halászati és Vízügyi Főosztály vezetője

• *Egyre több helyen olvasható, hallható, hogy a magyar állam – mint ahogy az EU-ban általános – egyre inkább ki kíván vonulni a gazdálkodásból. Mennyiben érinti ez a törekvés a vad állami tulajdonát? Elképzelhető-e, hogy a jövőben a vad ne az állam tulajdonába tartozzon?*

A vad tulajdonjoga a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényben

inkább jogelméleti, mint gazdálkodási kérdés. A jelenlegi szabályozás összhangban van a Polgári Törvénykönyv ide vonatkozó szabályozásával, ezért nem indokolt a vad állami tulajdonának megváltoztatása. A vad tulajdonjogként elképzelhető még a „res nullius”, uratlan jószág meghatározás. A vadgazdálkodás szabályozási rendszerét azonban nem érintené.

- Számos érv szól a vadászterületek jelenlegi minimális nagysága mellett, illetve ellen is. Elképzelhető-e, hogy a jövőben jelentős mértékben csökkentett nagyságú vadászterületek is kialakításra kerülnek?

Jelenleg ilyen törvénymódosítási elképzelésünk nincs. A hatályos törvényi szabályozás szerint is lehetséges a 3000 hektárnál kisebb területre történő tulajdonosi vadászat lehetősége, feltéve, ha a tulajdonosok maguk gyakorolják a vadászati jogot, és a működési szabályzatban feltüntetik a tulajdonosi vadászat módját és az azzal járó kötelezettségeket.

- Jelenleg a vadászterület nagysága meghatározza a kötelezően alkalmazandó hivatásos vadászok létszámát, függetlenül attól, hogy a vadászterületen mennyire folyik intenzív vadgazdálkodás. Sok esetben – éppen ebből adódóan – nem fontos a személyzet szakmai felkészültsége, ami természetesen a hivatásos vadász szakma elismerését is negatívan befolyásolja. Várható-e, hogy a vadászati jogszabályok ezt a problémát a jövőben másképp szabályozzák?

A hivatásos vadászok felkészültségének és gyakorlati munkájának köszönhetőek a mai vadgazdálkodási eredmények. A hivatásos vadászok kötelező alkalmazása a mai vadgazdálkodási gyakorlatban már elfogadottá vált. A hivatásos vadász szakma elismertetéséért eddig is sokat tett az Országos Magyar Vadász-kamara, és úgy gondolom, a jövőben még többet kell tenni ezért. A vadászatra jogosultaknak fel kellene ismerniük, hogy a jól felkészült hivatásos vadász-

nak kifizetett munkabér és járulékai a vadgazdálkodás eredményességében többszörösen megtérülnek. A hivatásos vadász által jól kezelt vadászterületen értékesebb vadállomány tartható fenn, és a vadásztatás eredményéből a többletráfordítás megtérül.

A hivatásos vadászok szakmai elismertségét nem jogszabály-módosítással, hanem az OMVK érdekképviseleti munkájának ez irányú erősítésével lehet elérni.

- Az eddigi – bérvadászatra alapozott – gazdálkodási szemlélet egyre kevésbé felel meg a ma elvárásainak. A fokozott gazdasági kényszer, a vadászatra jogosultak működésének fenntartása a bérvadászatot erőlteti. Mindennek természetesen a vadállomány látja kárát. Elképzelhető-e, hogy a jövő vadgazdálkodásának alapjai úgy alakulnak, hogy megszűnjék ez a teher?

A vadállomány nem látja kárát a bérvadászati kényszernek, hiszen az éves vadgazdálkodási tervet a vadászati hatóság hagyja jóvá. Ebben nincs feltüntetve, hogy mennyit lőhet hazai és mennyit külföldi bérvadász. A vadászati turizmusból származó bevételek biztosítanak forrást a vadgazdálkodás költségeinek fedezetéhez. A bérvadászatot én nem nevezném tehernek. A vadgazdálkodás költséges tevékenység. A vad elejtésében, valamint a vadhús-értékesítésben térülnek meg a ráfordítások. Ha a jövőben csökken a külföldi bérvadászat aránya, akkor a hazai vadászoknak kell mélyebben a zsebükbe nyúlniuk.

- Az előbbi kérdésből kiindulva, a bérvadászat súlya kihat az állománybecslési

és terítékadatokra is, amely számok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. Várható-e, hogy az újonnan megalakuló vadászatra jogosultak valóban a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodhatnak a területen élő vadállománnyal? Lesz-e beleszólásuk abba, hogy miután ők viselik a vadászterület anyagi terheit is, ők határozzák meg a vadállomány nagyságát?

A vadállománybecslés módszertanilag sem egy könnyű feladat. A vadbiológusok szerint is sokkal inkább a vadállomány alakulásának iránya a fontos, mintsem annak darabszám szerinti pontos ismerete. A vadállomány nagyságára a becslésen és a terítékadatokon kívül még más közvetett információgyűjtéssel is következtethetünk. Ezek alapján a vadászati hatóság által kiadott kilövési kvótákkal jól alakítható a vadállomány nagysága.

A vadászatra jogosultak már most is a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodhatnak a területen élő vadállománnyal. A mai gondot az ország egyes területein a nagyvadállomány túlszaporodása okozza, de ennek orvoslása csak regionális szinten lehetséges. A gyakorlati vadgazdálkodók tudják, hogy egy térség állományszabályozási problémáit vadászterület szinten nem lehet megoldani. Az újonnan megalakult vadászatra jogosultaknak ugyanaz a lehetősége lesz, mint amivel a jelenlegi vadászatra jogosultak is rendelkeznek. A mai napig nem változott az a szemlélet, amely szerint az állományszabályozási gondokért mindig a „szomszéd vadászterület” a felelős. Ennek ellenére hazánkban – a többi uniós tagországgal összehasonlítva – értékes és egészséges vadállomány található, ami élményekben gazdag vadászati lehetősége biztosíthat minden magyar vadásznak.

Vaszkó Imre

Mezőgazdasági és vadgazdálkodási vállalkozó, Vt-elnök

- Egyre több helyen olvasható, hallható, hogy a magyar állam – mint ahogy az EU-ban általános – egyre inkább ki kíván vonulni a gazdálkodásból. Mennyiben érinti ez a törekvés a vad állami tulajdonát? Elképzelhető-e, hogy a jövőben a vad ne az állam tulajdonába tartozzon?

Való igaz, hogy az állam mind jobban igyekszik kivonulni a gazdálkodásból, de ez korántsem adaptálható a vad tulajdonára vonatkozóan. A vadon élő állatok sajátos helyet foglalnak el a gazdálkodásban, minimálisan érin-

tik azt, maga a vad nagyon sajátos termelési eszköz, amit alátámaszt az a fogalom, hogy a vad nemzeti kincs, a természet elválaszthatatlan része. Nem lehet és nem is szabad ráhúzni a gazdálkodásban értendőket, így az állam gazdálkodásból való kivonulását sem. Általános fogalomként említem meg, hogy a vad, a vadgazdálkodás, vadászat jelenlegi jogszabályi keretei, előírásai általában megfelelők, elfogadhatók, csak bizonyos területeken új szereplőket kell bevonni a tevékenységbe, ill. a már meglévő szereplőket helyükre kell tenni.

Véleményem szerint a jelen helyzetben a vad állami tulajdonban maradása vadvédelmi szempontból a legkedvezőbb. Amint már említettem, a résztvevőket szakmai és gyakorlati munka szempontjából helyükre kell tenni. Ilyen kérdés pl. a hivatásos vadászok kérdése. Az állami tulajdonú vadat őrizze és védje az állami alkalmazású hivatásos vadász. Az állami alkalmazású hivatásos vadásznak nem feltétlenül szükséges egy adott vadgazdálkodási egységhez kapcsolódnia, nagyon differenciáltan akár 10-12 000 ha terület is tartozhat hozzá. Természetesen a területen élő vadlétszám összetételétől, nagyságától függően. Megjegyzem, hogy véleményemet csak az apróvadászterületekre vonatkozóan próbálok elmondani, mivel e területet ismerem.

A vad állami tulajdona szigorúbb állami felügyeletet is elvár, melynek szakmai, gyakorlati garanciája a területen dolgozó állami alkalmazású hivatásos vadász lenne. A klasszikus vadvédelmi, vadőrzési munka „vadőri munka” továbbra is a vadgazdálkodási egységhez kapcsolódóan kellene, hogy végződjön. A szigorodó állami felügyelet talán megszüntetné azt a bizalmatlanságot, hogy a gazdálkodás újabb szereplői pl. a vállalkozók a vadászterületet kizsigereljék.

• Számos érv szól a vadászterületek jelenlegi minimális nagysága mellett, illetve ellen is. Elképzelhető-e, hogy a jövőben jelentős mértékben csökkentett nagyságú vadászterületek is kialakításra kerülnek?

A vadászterületek minimális nagyságára nem szükséges országos előírásokat alkotni, a területek nagyságát differen-

ciálni szükséges, a területen élő vadállomány összetétele, nagysága az adott vadgazdálkodási egység célja, tevékenysége szerint. Egész más területnagyság szükséges az apróvadász területen az őz és a mezei nyúl számára, és egészen más a fácán, fogoly, vadkacsa esetében, megkülönböztetve a tenyésztett vaddal dúsított területeket. Feltétlenül szükséges, hogy a tenyésztett apróvad esetében (fácán, fogoly, vadkacsa) a nagyvadász kertekhez hasonlóan, ha kertnek nem is nevezhető, területrészek kialakításra kerüljenek. Mivel itt kerítés nem szükséges, ezért kisebb, pár száz hektáros területrészek kialakíthatók. Ezen területekre be kell engedni a vállalkozókat is. A gazdálkodási egységek nagyságától függetlenül, önkéntes vagy kötelezően előírt egyesüléseket szükséges létrehozni az őz- és a mezeinyúl-gazdálkodás területén. E területek kapcsolódhatnak az állami alkalmazású hivatásos vadász területéhez.

• Jelenleg a vadászterület nagysága meghatározza a kötelezően alkalmazandó hivatásos vadászok létszámát, függetlenül attól, hogy a vadászterületen mennyire folyik intenzív vadgazdálkodás. Sok esetben – éppen ebből adódóan – nem fontos a személyzet szakmai felkészültsége, ami természetesen a hivatásos vadászati szakma elismerését is negatívan befolyásolja. Várható-e, hogy a vadászati jogszabályok ezt a problémát a jövőben másképp szabályozzák?

A jövőben feltétlenül szükséges, hogy a vadgazdálkodásban részt vevők a vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatban elvártak szerint helyükre kerüljenek, és mindenki tudja majd a szerepét e csodá-

latos és nagyon sajátos természetvédelmi feladatban. Talán nem is helyes vadgazdálkodásnak nevezni. Az elvárásoknak megfelelően, véleményem szerint, mivel nem elsősorban gazdálkodási tevékenységről van szó, a vadászat felügyelete átkerülne a természetvédelmi felügyelethez, ill. azok megyei szervezeteihez. A bérvadásztatás is olyan kérdés, amelyre szükség van, csak a helyére kell tenni.

A jelenlegi gyakorlat szerint én négy vadgazdálkodási formát tudnék elképzelni:

- Gazdálkodás szemléletű vadgazdálkodás folyik, főleg tenyésztett vad esetén: megfelelő minőségű színvonal, versenyképes ár, szakmai követelmény, hagyományok őrzése – főleg vállalkozók részére.
- A vadásztársaságok saját tagságuk sportolására, szórakozására alakulnak: a klasszikus vadászat folytatása, kikapcsolódás, a vadászat hagyományainak ápolása.
- Az előző két gondolatban említettek kombinációja, ahol együtt lehet a vállalkozás és az egyesületi élet, csak demokratikus döntések kellenek.
- Egyesülések: több vadgazdálkodási egység, apróvad esetén az őzre és mezei nyúlra koncentrálva, ennek védelme, gazdálkodása, megfelelő piac kialakítása.

• Az eddigi – bérvadásztatra alapozott – gazdálkodási szemlélet egyre kevésbé felel meg a ma elvárásainak. A fokozott gazdasági kényszer, a vadásztatra jogosultak működésének fenntartása a bérvadásztatot erőlteti. Mindennek ter-

mészetesen a vadállomány látja kárát. Elképzelhető-e, hogy a jövő vadgazdálkodásának alapjai úgy alakulnak, hogy megszűnjék ez a teher?

A bérvadászat, állománybecslés, terítékadatok azok, amelyek zavarosan keringenek a jelenlegi vadgazdálkodásban. Ennek kialakítását a mindenkori érdekek diktálják, sokszor elszakadva a valóságtól, amelynek hatásait a vadászható vadfajok sínylik meg, mert vagy túlhasznosítás vagy alulhasznosítás jelentkezik, ami mindkét esetben káros.

• Az előbbi kérdésből kiindulva, a bérvadászat súlya kihat az állománybecslési és terítékadatokra is, amely számok egyre inkább eltávolodnak a valós helyzettől. Várható-e, hogy az újonnan megalakuló vadásztatra jogosultak valóban a saját lehetőségeikhez mérten gazdálkodhatnak a területen élő vadállománnyal? Lesz-e beleszólásuk abba, hogy miután ők viselik a vadászterület anyagi terheit is, ők határozzák meg a vadállomány nagyságát?

Feltétlenül szükséges, hogy közelebb kerüljön a gazdálkodás két nagyon fontos mutatója: a költségek és a bevételek, de sohasem szabad elfelejteni, hogy ezen adatok csak nagyon sajátosan érvényesülhetnek a vadgazdálkodásban. A vadgazdálkodási egység célja szerint kell megítélni ezen eszközök alakulását. Az érdekek vadgazdálkodási egység szerinti differenciálása, a szigorúbb állami felügyelet, a vadászok magasabb szakmai színvonala szükségtelenné teszi, hogy előírják, mennyi legyen a vadlétszám és a hasznosítás.

Kitömött fejek, kikészített bőrök, falra akasztott, deszkára szegelt, üvegszemű trófeák. Távoli hazájukhoz jóformán semmi közük már, éppen csak külső formájuknak, természetadta fejdíszüknek hiteles képe maradt meg, már csak tanújelek, szürke fényképek, természetrajzi „ábrák”, letűnt vadászdicőségem néma hírmondói.

De az én szememben nem csak szépek ám! Nekem sokkal, nagyon sokkal többet jelentenek. Annyi mindenfélét, hogy hamarjában el sem tudnám sorolni. Örömet-bosszúságot, beteljesedést-csalódást, kábító hőséget és bénító hideget, izgalmas kalandok, nagyszerű élmények koncentrált lényegét, hajdani bolyongásaim learatott és betakarított termését – felejthetetlen emlékek kincsesárát!

(Széchenyi Zsigmond – Trófeáim bemutatkoznak)

A TRÓFEA

Évkönyvünk egyéb írásaiban foglalkozunk azzal, voltaképpen honnan is eredhet a trófeakultusz, szót ejtünk arról, egy vadász számára mit is jelent az elejtett vad trófeája, most pedig azt a kérdést próbáljuk meg boncolgatni, mi is az a trófea – a szó fizikai értelmében.

A trófea görög eredetű szó, a *trophai-onból* származik. Eredete – vélhetően – egy földbe ásott pózna volt, amelyre az ellenségtől zsákmányolt fegyvereket aggatták fel. Később e szóval illették az olimpiai játékok érmeit is. A *Magyar értelmező kéziszótár* szerint a trófea szónak ma három jelentése van: 1., Az elejtett vad testének valamely kikészített része (*agancs, agyar stb.*) mint emléktárgy. 2., Győzelmi jelvény, győzelmet jelképező zsákmány, különféle

fegyverek, zászlók. 3., Sportmérkőzés díja, mint emléktárgy. Érdekes módon a *Kékessy László* által írt kiváló szótárból (A magyar vadász kézikönyve – A magyar vadásznyelv szótára) kimaradt a trófea szó definíciója, ám – szerintem – minden idők legjobb vadászszótárában *Eördögh Tibor* már pontosan meghatározza, mi is az a trófea: „A vadász felbecsülhetetlen, azaz eszmei értéket képező, eredményes vadászatait mindig felidéző emléktárgyainak neve. Elejtett

vadjánál ezért ezt becsüli a legtöbbre, birtokbavétele első pillanatától személyesen viseli gondját. Maga főzi le, maga készíti ki, sajátkezűleg szereli dístáblára, nehogy más, akinek nem fűződik hozzá semmi érdeke elrontsa, szakszerűtlenül vágja le, megsárgítsa, vagy hagyja megbüdösödni. A „trófea” elnevezés kizárólag a lelőtt vad vadászértéket képviselő, és testéből elkülönített valamelyik testrészére, az agancsára, csigájára, agyarára, fogára, egy-egy tollára, mint tárgyra vonatkozik, mert amíg azt a vad magán hordja, azok nem trófeák, tehát testrészek!” (Vadászok nyelvén) Azt hiszem ennél precízebb megfogalmazást keresve sem találunk, még akkor sem, ha jól tudjuk az elmélet és a gyakorlat nem mindig ugyanaz.

Tartós trófeák

A fentebb említett idézetből kitűnik, hogy általában mely testrészeket tekintünk trófeának. Emellett persze van-

nak még egészalakos preparátumok, például récék, fácánok, szalonkák, melyek szintén a vadászszobák díszei lehetnek. Míg évtizedekkel ezelőtt nem egy vadász afféle mini-múzeumot rendezett be szobájában mindenféle preparált állatból, addig ma már ezt a természetvédelmi törvények nem teszik lehetővé. Sőt, más irányba halad a vadászdivat is, a preparátumok már jobbára nem gyűjteményszerűek, hanem legfeljebb színesítők a trófeák között, esetleg különlegességek. Például „háromdimenziós hangulatképek”, más szóval csendélet-preparátumok.

A trófeák legfontosabb ismérve, hogy tartósnak kell lenniük! Hiszen arra (is) valók, hogy rájuk nézve a vadász bármikor felidézhesse a sikeres vadászat élményét. Ezért lett trófea a csontból, szaruból, tollból, esetleg bőrből és természetesen nem a gyorsan romló lágyrészekből.

vadjánál ezért ezt becsüli a legtöbbre, birtokbavétele első pillanatától személyesen viseli gondját. Maga főzi le, maga készíti ki, saját kezűleg szereli szereli díszablára, nehogy más, akinek nem fűződik hozzá semmi érdeke elrontsa, szakszerűtlenül vágja le, megsárgítsa, vagy hagyja megbüdösödni. A „trófea” elnevezés kizárólag a lelőtt vad vadászértéket képviselő, és testéből elkülönített valamelyik testrészére, az agancsára, csigájára, agyarára, fogára, egy-egy tollára, mint tárgyra vonatkozik, mert amíg azt a vad magán hordja, azok nem trófeák, tehát testrészek!” (Vadászok nyelvén) Azt hiszem ennél precízebb megfogalmazást keresve sem találunk, még akkor sem, ha jól tudjuk az elmélet és a gyakorlat nem mindig ugyanaz.

Tartós trófeák

A fentebb említett idézetből kitűnik, hogy általában mely testrészeket tekinthetünk trófeának. Emellett persze vannak még egész alakos preparátumok, például récék, fácánok, szalonkák, melyek szintén a vadászszobák díszei lehetnek. Míg évtizedekkel ezelőtt nem egy vadász afféle mini-múzeumot rendezett be szobájában mindenféle preparált állatból, addig ma már ezt a természetvédelmi törvények nem teszik lehetővé. Sőt, más irányba halad a vadászdivat is, a preparátumok már jobbra nem gyűjteményszerűek, hanem legfeljebb színesítők a trófeák között, esetleg különlegességek. Például „háromdimenziós hangulatképek”, más szóval csendélet-preparátumok.

A trófeák legfontosabb ismérve, hogy tartósnak kell lenniük! Hiszen arra (is) való, hogy rájuk nézve a vadász bár-

mikor felidézhesse a sikeres vadászat élményét. Ezért lett trófea a csontból, szaruból, tollból, esetleg bőrből, és természetesen nem a gyorsan romló lágyszőrűből.

Madarat tolláról

Madarat tolláról, tartja a régi mondás. Ám ez nem csak átvitt értelemben igaz! A madarat valójában legkönnyebben tolláról ismerjük fel, s ez a trófeája is. Hajdan, míg nem állt védelem alatt a daru és a túzok, tolluk valódi trófea volt, a zsákmányból jutott a vadászszobába és a kalap mellé is. A túzoknál megbecsülték a faroktollat, a csőr két oldalán lévő bajusztollat és a szárnyán lévő, a másodrendű evezők között elhelyezkedő egy-egy felemás mustrázatú tollat, melyet csikóstollnak is neveztek. A tehetősebbek persze a nagyobb túzokkasokat ki is preparáltatták.

Ma már csak leginkább a szalonkák ecsettollát vagy a tőkés réce gácsér kun-kori faroktollát szokás megőrizni. Esetleg szobadísz készíthető még a fácánkakas faroktollából is. A szajkó színes szárnya is trófea lehet.

Állatbőrök

Trófeák természetesen az állatbőrök is, persze csak akkor, ha nem vásárolt portékáról van szó. Ellenkező esetben

csak szobadísznek lehet nevezni, ám legtöbbször még annak sem, inkább giccznek! Érdekes módon, azok az otthonok, amelyekben nem vadászember lakik, ám tele vannak állatok földi maradványaival, sohasem nevezhetők természetesnek. Ennek oka vélhetően az összevisszaság és a trófeákhoz kötődő emlékek hiánya.

Egyéb trófeák

A koponyát, mint trófeát általában a ragadozóké, ritkábban a vaddisznókét, olykor-olykor a majmokét szokás eltenni. És persze a koponyás agancsóké, szarvakét is, ám azokon a „fejdíszé” a főszerep.

Általában a nagyméretű, kan róka koponyája szokott a vadászszoba dísz lenni, hasonlóképpen van ez a borzzal is. A farkas és hiúz hazánkban természetvédelem alatt áll, és a külföldről hozott koponyát is be kell jelenteni, illetve igazolni kell származási helyét.

A fogak közül önállóan a vaddisznók agyarákat szokás eltenni, főleg a kanokét, de olykor a kocákét is.

A ragadozó szemfoga is lehet vadásztrófea.

Szintén érdekes trófea lehet a gyöngyfog, az állat szemfoga. A gyöngyfogakat lehet emlékebe eltenni, ugyanakkor, mint tudjuk, vadászékszer is készülhet, ha ezüstbe foglalják őket, igazán vadá-

szias kalap- illetve nyakkendőű válhat belőlük.

Érdemes még szót ejteni a Hubertusz-keresztről is, amely elporcosodás eredménye, és a szarvas szívéből operálható ki. Különlegességnek számít a szőrmés ragadozók lefőzött pénisz-

csontja, mint trófea. Ennek eredete a letűnt korok homályába vész, azt azonban lehet tudni, hogy egyes primitív népek még napjainkban is talizmánként őrzik. Mások egy kicsit profánabban bánnak e csontocskákkal: varrótű készült belőlük...

Kovács Zsolt

RÉGEN

A trófea kultúrtörténete

Vannak az emlékezésnek segítő varázskavicsai, tevékenységei. Ilyen a naplóírás, az életünk eseményeit megörökítő fényképek – és pontosan ilyen, emlékezést segítő, mágikus tárgy a trófea is. A vadász pontosan visszaemlékszik általa a nagy tett minden részletére

Kérdés persze, hogy az elejtett állat testéből megőrzött időtálló részek mikortól, milyen feltételek mellett tekinthetők a szó mai értelmében trófeának.

Az észak-amerikai indiánok, de a szibériai törzsek körében is elterjedt szokás volt a nagyvadfajok (pl. medve, bölény) koponyájának, szarvának kultikus alkalmazása. A szertartás célja azonban, úgy sejtjük, ezekben az esetekben nem az ellenfél felett aratott fényes győzelem mámoros ünneplése volt, hanem éppen ellenkezőleg: a természetfölötti lényként tisztelt állat szellemét idézték meg földi maradványai közvetítésével, hogy kiengeszteljék az elkerülhetetlen áldozatért. Ez a szemlélet nyomokban napjainkig fennmaradt olyan külsőségek formájában, mint a terítékre került vad szájába adott utolsó falat. Ám ahogy az ember egyre nagyobb hatalomra tett szert az élővilág fölött, ezek az állatszellemelek egyre közelebb kerültek

a földhöz, és a trófea a kultikus varázslat eszközéből lassan valóban győzelmi jelképpé lényegült át.

Sziú sámán bölénykoponya fölött imádkozik a bölénycsordák visszatéréséért

Törpefej a köcsögben

Trófeának számít bármi, ami a nagy tetteimre, a nemes ellenfél legyőzésére emlékeztet. Ha a legyőzött történetesen ember, akkor trófeaként magammal vihetem a fegyvereit, harci jelvényeit (pl. zászló), vagyonát, de akár a fejét, vagy testének bármely részét is. Az egykori borneói fejjavadászok leszármazottai ma is őrzik az őseik által összegyűjtött koponyákat. A dél-amerikai jivaró indiánok ugyanakkor a fejet zsugorították, zanzásították öklömnyi méretűre, mely szokás ma meglehetősen ízléstelennek tűnhet, de hitük szerint nekik varázserőt adott. A zsugorított fejek készítése külön tudomány volt: a koponyát kiemelték, a szem- és szájnyílást bevarrták, hogy a fejben lakozó ellenséges szellem ne tudjon kiszabadulni, a levágott fejet a hosszú hajánál fogva megfőzték, majd forró homokot bele-

Trófeaként birtokolt emberi koponyák az egykori borneói fejjavadászoknál

töltve a nedvességet felszárították, végül a kis fejminiatúrát cserépedénybe zárták, ahol a bőr lassan kiszáradt, ám arcvonásait megőrizte. És ahogy az egész világ eladó, úgy a minifejek is jó árucikknek számítanak – a gyűjtők manapság jelentős pénzeket hajlamosak áldozni ezen emberi fejlabdacskákért, a borzongás egzotikus emléktárgyaiért. De nem kell feltétlenül távoli tájakra utazni az efféle, mai szemmel nézve horrorba illő szokásokért: a magyar heraldikának is kedvelt motívuma a legyőzött ellenség levágott karja vagy kardra tűzött feje, mely számtalan nemesi család címerpajzsán látható.

„Szolgám leszel a másvilágon!”

A scalp is trófea, s miután a világ számos táján létező hiedelem szerint a hajban erő lakik (gondoljunk csak a bibliai Sámsonra!), így megszerzése mágikus cselekedet. A vadnyugati regények által számtalanszor megörökített „barbár” szokás múltja meglehetősen homályos: a korabeli európaiak az indiánok civilizálatlan, „vademberi” mivoltának bizonyítékát látták benne, míg az őslakosokkal rokonszenvező utókor szerint a fehérek szoktatták rá a rézbőrűeket ellenségük fejbőrének lenyúzására. A valóság valahol a kettő között van. Mind a szokáshoz fűződő hiedelmek, mind a régészeti leletek, mind pedig a nyelvészeti ismeretek arra utalnak, hogy a skalpolás ősi gyakorlat lehetett a Nagy-tavak környékén élő, algonkin nyelvű törzsek körében. A földrészt fehérek általi felfedezése előtti időkből is előkerültek olyan maradványok, ame-

lyeken skalpolás nyomait lehet felfedezni. A művelet célja az ellenfél lelkének foglyul ejtése volt, hogy legyőzőjét szolgálja majd a túlvilágon. Nem volt azonban jellemző minden indián törzsre: általánosan elterjedté Amerika-szerte akkor vált, amikor a fehér hatóságok többfelé vérdíjat fizettek a megölt indiánok (nemcsak harcosok, hanem akár nők és gyermekek) skalpjaiért. A szellem ekkor valóban kiszabadult a palackból, és a bosszúra szomjazó őslakók egyre gyakrabban vigasztalódtak ellenségeik karikára feszített vagy botra tűzött, pergamenszerűre szárított fejbőrrel.

Az erő legyen veled!

Térjünk azonban vissza az állatvilághoz, a vadász és a vad „pár-bájának” hősi emlékeihez! Az igazán trófeának kínálkozó testrészek maguk is fegyverek, legyen azok akár szarvak, agyarak, karmok vagy fogak, esetleg a dominanciát, férfiaságot kifejező színes dísztollak. Megszerzésük a győzelmi jelvény birtoklása. Ha végképp semmiféle ilyen képződmény nincs egy állaton, akkor jöhet a bőr, a koponya, de ezek már nem „igazi” trófeák. A vadász ezért elsődlegesen bikát, bakot akar löni, nem sutát, kocát vagy egyéb tarvadat. A zsenge, fiatal borjúnak vagy tehénnek pedig vélhetőleg jobb a húsa, mint az idős hímnak, a cél azonban ma már egyre kevésbé a hús: a vadász elsősorban a trófeára vágyik. Az igazán látványos trófeákat a növényevő állatok hímei kínálják.

A ragadozók nem harci díszeket viselnek, hanem valódi, funkcionális fegyvereket

A ragadozók esetében – részint táplálkozásból, részint szociális struktúrájukból kifolyólag – nincs olyan lényeges különbség hím és nőstény között, amely indokolná a kimondottan trófeának alkalmas testrészek kifejlődését. Itt a nőstényeknek is kell rendelkezni hatékony fegyverrel (karommal, foggal), amellyel a zsákmányt leteríti. Ezeknek a fegyvereknek azonban a mindennapos használat szempontjainak kell megfelelniük, ezért önmagukban nem olyan látványosak, mint a bikák, bakok „kirakat-fegyverei”. A ragadozónak ezért – kevés kivételtől, például a nemesfémbe foglalt, nyakláncra fűzött medve- és nagymacska-fogaktól vagy -karmoktól eltekintve – az egész lenyúzott prémje a trófea.

A szarvasbika trófeája méretével és szimmetriájával viselőjének fizikai állapotáról árulkodik (Szálka, 1891)

„Pontoz a csorda”

A növényevő állatok mindennapi életének kevésbé jellemző része a harc: sem a legeléshez, sem a meneküléshez nincs szükség fegyverekre. Valódi trófeát ezért csak a hímek viselnek, melyek időről időre megküzdnek egymással háremükért. Az agancs, a szarv nem csupán használati értékkel bír, hanem a látványa is fontos. A szarvasagancs első bírái, még mielőtt gazdája terítékre kerülne, maguk a fajtársak: a tehenek vizuális alapon felméri a bika erejét, egészségi állapotát, figyelembe véve nemcsak az agancs méretét, hanem a szimmetriáját is (a felemás agancs gyakran hereserülés, félheréjűség eredménye). A komoly agancsú bikával a silányabb fegyvertű, gyengébb vagy fiatalabb vetélytársak sem szívesen szállnak szembe. Csak jóval később kerül majd sor az

ember által végzett trófeabírálatra, melynek szempontjai azonban nem feltétlenül esnek tökéletesen egybe a természetes szelekció szempontjaival. A vadonban egyáltalán nem biztos, hogy a legnagyobb agyarrú vadkannak vagy a legtöbb ágat viselő szarvasnak vannak a legjobb életkilátásai és szaporodási esélyei: a tehen nem tud számolni, és egy bizonyos szint után a hatalmas súly többletterhét már nem tudja ellensúlyozni a látványával megszerezhető előny. Az indiai dzsungel életét vizsgáló kutatók megfigyelték, hogy bár a pávakakas dísztollainak mérete és pávaszemeinek száma meghatározza a tojó döntését, a látványos uszály egy bizonyos méret után már oly mértékben akadályozza a hirtelen felrepülést, hogy jelentősen rontja viselőjük életkilátásait. Így alakulnak ki azok a középértékek, amelyek természetes viszonyok között meghatározzák a trófeák elérhető méretét.

Miért éppen a szarv?

A leggyakoribb vadásztrófea a szarv – de miért is? Mert a szarv különösen alkalmas arra, hogy az állatból a legnemesebbet, az istenihez legközelebbit megidézze. A szarvat fennen hordja az állat, az erő és a hatalom szimbólumaként. Akinél a szarv, annál az erő, a hatalom – mondhatnánk. A szarv az ember számára a legfontosabbat, a teremtő-életadó Nap sugarát idézi meg. Ennek az egykor magától értetődő gondolati párhuzamnak a szemléltetésére előhívjuk a görög mitológiában Apollón Karneioszt, a napistent, aki a görög istenek pantheonjában a legelőkelőbb

A New York-i Szabadság-szobor „szarv-sugarakkal” díszített koszorúja

helyet foglalta el. A görögök kétféle elnevezést használtak a Napra: az égitest Hélios volt, a napfényhez kapcsoltszellemi erő ura viszont Apollón. A „karneiosz” jelző pedig „ragyogót” jelent (gyökében ott van a ’crn’ tő, mely a latin *szarv-cornu* és a *korona-corona* szavakban egyaránt felismerhető, mint ahogy a héber „*keren*” szó is egyszerre jelent szarvat, ivókürtöt és fény sugarat). Most akkor meg kell találnunk a szarv mint szimbólum, és a ragyogás között a gondolati kapcsolatot: ez pedig nem más, mint a napsugár. A szarv és a napsugár között ugyanis formai-gondolati párhuzam van: mindkettő az élet fenntartásához szükséges erők megnyilvánulása. S lám, Apollón Karneiosz oltárát Delphi-ben ökor- és kecskeszarvak díszítették!

Birtokolni az örökkévalóságot

Egyéb példákra is gondolhatunk, amikor ezt a magától értetődő analógiát felidézzük. A párizsi Musée de l’Homme őrzi egy tunguz sámán vaskoronáját, melyen a koronadísz szarvasagancsot utánó. Ismerünk olyan indián koronát is, melyet szarvból fűztek össze. Ezek a koronadíszek arra utalnak, hogy a „koronás fők” mind-mind a Napisten földi helytartói, megtestesülései. A szarvak a koronán a Nap sugarait jelenítették meg. Még a New York-i Szabadság-szobor is – miként Mithrasz – napsugarakból álló sugárkoszorút visel a feje körül, mint megannyi hegyes szarvat. Meg kell emlékeznünk azokról a tárgyakról is, amelyeket szarvból, csontból készítettek, mert ugyan nem számítanak trófeának, mégis hol kellene róluk említést tenni, ha nem itt? Szarvasagancsból készítik a lőporszarut, melynek díszítettsége, motívumrendszere külön cikket érdemel – foglalkoztak is vele számos dolgozatban, tanulmányban. Közepén gyakran szerepel mágikus céltattal a Napot jelképező rozetta, forgó korong. Mivel az agancs maga az állat, és a mitologikus felfogás szerint a szarvas Napot hord az agancsa között, így érthető és egyértelmű a helye a naprozzettáknak is a „tüzet” tartalmazó lőporszarú elágazásában. Trófeaként szarvat, agancsot birtokolni annyi, mint a fényt, az életet megszerezni. Az örökkévalóságot kizsákmányolni, ha csak egy pillanatra is.

Mirtse Zsuzsa–Mirtse Áron

PONTosan

Az évszázadok a vadászat körülményeit és feltételrendszerét is alapvetően átformálták. Aki ma vadászni indul, már ritkán teszi ki magát életveszélynek, de a vad éberségének kijátszásához, elejtéséhez most is ugyanannyi tapasztalat és tudás szükséges, mint egykor. Természetesen az igazi élményt a vadászat váratlan fordulatai, a véletlenszerű szerencse közrejátszása vagy a rendkívüli nehézségek teszik emlékezetessé. Az emléket azonban leginkább a trófea őrzi. Egy látszólag jelentéktelen hatos bak közepes, fakó agancsa ugyanolyan értékes lehet, mint egy öreg gímrika tizkilós fejdíszé.

Az értékelésnek azonban vannak objektív szempontjai is, amelyek szükségessé tették az egzakt értékelési módszerek megszületését. A vadászok között is megjelenik a versengés szelleme, amikor szeretnék eldönteni, melyikük lőtte a nagyobb agancsot, szarvat viselő vadat. Amióta a vadászat önálló, komoly üzletággá fejlődött, elengedhetetlen a pénzben kifejezhető érték megállapítása is. A vadat nevelő, a vadászat sikeréért felelős vadgazdának elemi kötelessége és szükséglete az értékelésben való jártasság. Végül, de nem utolsósorban az évezredek során kialakult a „Homo oeconomicus”, a gazdálkodó ember, aki tudni akarja, miből mennyi áll rendelkezésére, s az milyen értéket képvisel.

Lássuk, milyen formában ültethető át számokba egy trófea értéke!

A nagyvadtrófeák értékelését és bírálatát a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC) által jóváhagyott nemzetközi képletek alapján végezzük.

A vadkanagyaraknál alkalmazott képlet a következő:

A nagyagyarak hosszának átlaga (cm), a nagyagyarak legnagyobb szélességének átlaga $\times 3$ (mm), a jobb és bal oldali kisagyarak körmérete (cm). Mindezek összegéhez hozzáadható a különösen harmonikus nagyagyarakért és erős, görbült kisagyarakért – az öregség jele – még egy és öt pont közötti érték. Levonható ugyanennyi rövid, szabálytalan kisagyarakért és hegyük felé feltűnően elvékonyodó nagyagyarakért – ez fiatal korra utal. A nagyagyarak hosszát a külső élen mérjük, szélességét pedig a legvastagabb helyen, ez utóbbi szerint vesszük a kisagyarak körméretét is. A rendellenes kinövéseket ne vegyük bele a mérésbe! A díjazás értékhatarai:

Aranyérem: 120 ponttól
Ezüstérem: 115-119,9 pontig
Bronzérem: 110-114,9 pontig

VADDISZNÓ

(*Sus scrofa L.*)

Nemzetközi Vadászati- és
Vadvédelmi Tanács
„Kiállítások és Trófeák” Szakbizottsága

			Méret	Átlag	Szorító	Pontszám
Nagy agyarak hossza	bal	cm			1.00	
	jobb					
Nagy agyarak szélessége	bal	mm			3.00	
	jobb					
Kis agyarak körmérete	bal	cm			1.00	
	jobb				1.00	
Szépségpontok			Nagy agyarak		0 - 2	
			Kis agyarak		0 - 3	
ÖSSZESEN						
Levonások					0 - 10	
MINDÖSSZESEN						

Elejtő neve:

Elejtés helye:

Elejtés ideje:

Ország:

C. I. C. - Magyar Nemzeti Trófeabíró Bizottság:

Elnök:

Tagok:

Bírálat helye és ideje:

Nemzetközi Vadászati- és
Vadvédelmi Tanács
„Kiállítások és Tróféák” Szakbizottsága

MUFLON
(*Ovis ammon musimon* Sch.)

			Méret	Átlag	Szorító	Pontszám
Csigák hossza	bal	cm			1.00	
	jobb					
Csigák körmérete az első harmadban	bal	cm			1.00	
	jobb					
Csigák körmérete a második harmadban	bal	cm			1.00	
	jobb					
Csigák körmérete a harmadik harmadban	bal	cm			1.00	
	jobb					
Terpesztés		cm			1.00	
Szín					0 - 3	
Gyűrűzöttség					0 - 3	
Csigák külső átmérője	bal	cm			0 - 5	
	jobb					
ÖSSZESEN						
Levonás C-index miatt					0 - 3	
Levonás egyéb szabálytalanságokért					0 - 2	
MIND ÖSSZESEN						

Elejtő neve:

Elejtés helye:

Elejtés ideje:

Ország:

C. I. C. - Magyar Nemzeti Trófeabíró Bizottság:

Elnök:

Tagok:

Bírálat helye és ideje:

A mufloncsigák elbírálásának nemzetközi képlete:

A jobb és bal oldali szarvak hosszának átlaga, a szarvak körméretének átlaga a bázison (szarvtőnél), a második és harmadik harmadban mérve, valamint a csiga terpesztése. Ezek összegéhez adhatóak szépségpontok a szín (0-3 pont), gyűrűzöttség (0-3 pont), csavarodás (0-5 pont) alapján. Levonás lehetséges 5 pontig befelé növekvő vagy törött végű szarvak esetében. A szarv hosszát alsó szélének közepétől a felső oldalon, a csavarodást követve a szarv hegyéig, a körméreteket a leírt három helyen a legvastagabb ponton mérjük. A terpesztés méretfelvétele a koponya hossztengegyére merőlegesen, a két szarv egymástól való legtávolabbi pontján történik. (Valamennyi méret cm-ben.)

Díjazása:

Aranyérem: 205 ponttól

Ezüstérem: 195-204,9 pontig

Bronzérem: 185-194,9 pontig

Az őzágancsok bírálati képlete:

Az agancsszárak hosszának (cm-ben) átlaga $\times 0,5$, a száraz agancs súlya grammban $\times 0,1$, az agancs köbtartalma köbcéntiméterben $\times 0,3$. Ezek összegéhez járulnak a szépségpontok, a szín, gyöngyözés, rózsák, terpesztés (0-4 pont), az ágvégek (0-2 pont), tömeg, alak, szabályosság (0-5 pont). Méretvétel a szárhossznál a rózsák alsó szélétől a külső oldalon az agancs hegyéig. Az agancssúly megállapításánál a nagykoponyás száraz súlyból 90 grammot kell levonni. A köbtartalmat az agancs vízbe mártásával mérjük. A szépségpontok megítéléséről a szabályzatok részletes útmutatást nyújtanak.

Díjazása:

Aranyérem: 130 ponttól

Ezüstérem: 115-129,9 pontig

Bronzérem: 105-114,9 pontig

A dámlapátok bírálatára használatos nemzetközi képlet

leírása előtt meg kell jegyezni, hogy az erre a célra 1929-ben elsőként kidolgozott képlet magyar eredetű volt. Ez végleges formáját 1939-ben érte el. A ma használatban lévő nemzetközi képlet – az úgynevezett „prágai képlet” – ettől csak három pontban tér el, ez az eltérés a mérési és pontozási arányokban nyilvánul meg.

Az agancsszárak hosszának átlaga $\times 0,5$, a szemágak hosszának átlaga $\times 0,25$, a lapátok hosszának átlaga, a lapátok szélességének átlaga $\times 1,5$, a rózsák körméretének átlaga, a jobb és bal agancsszár körmérete külön-külön a szemág és a középág valamint a középág és a lapát között mérve (valamennyi hossz méret cm-ben.), az agancs súlya homlokcsonttal kilogrammban $\times 2$. Mindezek összegéhez járulhatnak a szépségpontok, a színre 0-2, a csipkézetre 0-6, az alakra, tömegre, szabályosságra együttesen 0-5 pont adható. Levonás lehetséges elégtelen terpesztés (0-6), hibás lapát (0-10), hiányos csipkézet (0-2), szabálytalan forma (0-6) esetében. A dámagancs jellege miatt meghatározásra került a „zárt lapát” fogalma. Ez azt jelenti, hogy a szárhosszúságba nem mérhetőek bele azok a keskeny lapátrészek, amelyeknek szélessége nem éri el a lapát legnagyobb szélességének felét. Érthetőbben kifejtett definíciót erre nem találtam, mindenesetre tény, hogy ezt a képletet több vérző pontja mellett itt éri a legtöbb bírálat. A mérési helyek megválasztása, a „zárt lapát” szegélyének megállapítá-

ŐZ
(*Capreolus capreolus L.*)

Nemzetközi Vadászati- és
Vadvédelmi Tanács
„Kiállítások és Trófeák” Szakbizottsága

		Méret	Átlag	Szorzó	Pontszám
Szárak hossza	bal	cm		0.50	
	jobb				
A száraz agancs tömege kiskoponyával		g		0.10	
Agancs térfogata		ccm		0.30	
Terpesztés		cm	%		
Szín				0 - 4	
Gyöngyözöttség				0 - 4	
Koszorúk				0 - 4	
Ágvégek				0 - 2	
Forma és szabályosság				0 - 5	
ÖSSZESEN					
Levonások				0 - 5	
MINDÖSSZESEN					

Elejtő neve:

Elejtés helye:

Ország:

Elejtés ideje:

C. I. C. - Magyar Nemzeti Trófeabíró Bizottság :

Elnök:

Tagok:

Bírálat helye és ideje:

DÁMSZARVAS
(*Dama dama L.*)

Nemzetközi Vadászati- és
Vadvédelmi Tanács
„Kiállítások és Trófeák” Szakbizottsága

		Méret	Átlag	Szorzó	Pontszám
Szárak hossza	bal	cm		0.50	
	jobb				
Szemágak hossza	bal	cm		0.25	
	jobb				
Lapátok hossza	bal	cm		1.00	
	jobb				
Lapátok szélessége	bal	cm		1.50	
	jobb				
Koszorúk körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
Szárak alsó körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
Szárak felső körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
A száraz agancs tömege kiskoponyával		kg		2.00	
Szín				0 - 2	
Csipkézetttség				0 - 6	
Tömeg, alak, szabályosság				0 - 5	
ÖSSZESEN					
Élgtelen terpesztés		cm	%		
Levonás hibás lapátokért				0 - 10	
Levonás hibás lapátélékekért				0 - 2	
Levonás egyéb szabálytalanságokért				0 - 6	
MINDÖSSZESEN					

Elejtő neve:

Elejtés helye:

Ország:

Elejtés ideje:

C. I. C. - Magyar Nemzeti Trófeabíró Bizottság :

Elnök:

Tagok:

Bírálat helye és ideje:

sa erős bizonytalansági tényezőt jelent, nagy teret hagy a szubjektív megítélésnek, az adható és levonható pontok miatt pedig ez jelentős különbségekhez vezethet az értékelés végeredményét tekintve. Megfelelő gyakorlattal és tapasztalattal ezek az eltérések bizonyára csökkenthetők, de akkor is a képlet gyenge pontjának tekinthető, hogy a bírálattal felvett méretek nem tükrözik az agancs külső képét.

Díjazása:

Aranyérem: 180 ponttól

Ezüstérem: 175-179,9 pontig

Bronzérem: 165-174,9 pontig

A gímszarvas agancsának értékelési és bírálati módszerei hosszú idő alatt igen sok változáson mentek keresztül. Magyarországon már az 1881-es vadászati kiállítás idején mérési adatokra épített bírálati képletet alkalmaztak a trófeák rangsorolásához. Több különböző rendszer után 1925-ben, a Nemzeti Vadászati Védegyelet kiállításán használták először a Nadler Herbert által kialakított bírálati képletet, amely többszöri igazítást követően, 1929-re elérte ma is ismert formáját. 1937-ben még módosult a korona és az ágvégek pontértékeinek emelésével, így kapta meg végleges alakját, és világszerte ismertté vált. Ezek után a nemzetközi gyakorlatban több más képlet is napvilágot látott, mégis a Nadler-képlet maradt a CIC által később elfogadott nemzetközi képlet alapja. Ez utóbb a középágat már a szemággal azonosan értékeli, a koronára adható pontok számát 0-6-ról 0-10-re emeli, értékeli a jégágakat is, és kevésbé szigorú a terpesztésért megítélhető pontok tekintetében, azaz alacsonyabb terpesztési százaléknál adja meg a három pontot. A Nadler-képlet megbízhatóságát és elismertségét azonban jellemzi, hogy a CIC 1955-ös határozata alapján a nemzetközi kiállításokon a gímagancsokat a Nadler-képlet alapján is pontozni kell.

A kétféle eljárás közötti különbségekből fakadóan a nemzetközi képlet alapján magasabb pontszámot kap az agancs, mint a Nadler-képlet alapján, például egy 200 Nadler-pontos agancs körülbelül 215 nemzetközi pontot.

A nemzetközi bírálati képlet:
Az agancsszárak hosszának átlaga $\times 0,5$, a szemágak hosszának átlaga $\times 0,25$, a középagak hosszának átlaga $\times 0,25$, a rózsák körméretének átlaga, az agancsszárak körméretei egyenként jobb és bal oldalon, a szemág és a középag, valamint a középag és a korona között mérve (valamennyi hossz méret cm-ben.), a száraz agancs súlya kilogrammban $\times 2$, az ágak tényleges száma, áganként 1 pont. Az ezek összegeként kiszámított értékhez a szín, a gyöngyözés, az ágvégek, a jégágak értékelése alapján 0-2 pont, a koronára 0-10 pont adható. Rendelenségek miatt levonható 0-3 pont.

A nemzetközi bírálati képlet:

Díjazás a nemzetközi képlet alapján:
Aranyérem: 210 ponttól
Ezüstérem : 190-209,9 pontig
Bronzérem: 170-189,9 pontig

Díjazás a Nadler-képlet alapján:
Aranyérem: 200 ponttól
Ezüstérem : 190-199,9 pontig
Bronzérem: 180-189,9 pontig

A trófeák kultuszával, gyűjtésével, értékelésével és bírálatával kapcsolatos

G Í M S Z A R V A S

(Cervus elaphus L.)

Nemzetközi Vadászati- és
Vadvédelmi Tanács
„Kiállítások és Trófeák” Szakbizottsága

		Méret	Átlag	Szorító	Pontszám
Szárak hossza	bal	cm		0.50	
	jobb				
Szemágak hossza	bal	cm		0.25	
	jobb				
Középágak hossza	bal	cm		0.25	
	jobb				
Koszorúk körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
Szárak alsó körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
Szárak felső körmérete	bal	cm		1.00	
	jobb				
A száraz agancs tömege kiskoponyával		kg		2.00	
Terpesztés		cm	%		
Ágak száma	bal	db.		1.00	
	jobb				
Szín				0 - 2	
Gyöngyözöttség				0 - 2	
Ágvégek				0 - 2	
Jégágak				0 - 2	
Korona				0 - 10	
Ö S S Z E S E N					
Levonások				0 - 3	
M I N D Ö S S Z E S E N					

Elejtő neve:

Elejtés helye:

Elejtés ideje:

Ország:

C. I. C. - Magyar Nemzeti Trófeabíró Bizottság:

Elnök:

Tagok:

Bírálat helye és ideje:

bevezető gondolatokhoz szeretnék még valamit hozzátenni. A trófeabírálatok során felmért adatok tükrözik nemcsak az adott egyed, hanem az adott populáció pillanatnyi állapotát, hosszabb időtávon pedig változásait. A lelkiismeretes vadgazda számára minden ilyen adat értékes segítséget jelent munkájához,

ezért nagyon fontos, hogy ne csak az érmet érő trófea részesüljön bírálatban. Készítünk részletes feljegyzést minden területünkön elejtett vadról, legyen az agancsos vagy tarvad. Feljegyzéseinket évek múltán elővéve igen hasznos tanulságokat vonhatunk majd le, ha nem mi, utódaink mindenképpen.

Detrich János

Fotó: Blaumann Ödön

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Balesetbiztosítása fedezetet nyújt:

- a fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károkra, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;
- a vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékony sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Balesetbiztosítása az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- a felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége szerződőnként 10 millió forint/kár és 50 millió forint/év mértékű,
- a balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászbaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:
 - baleseti halál esetén 400 000 forint egy összegben történő kifizetése,
 - 100%-os rokkantság esetén 375 000 forint kifizetése,
 - mulékony sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 20 000 forint gyógyulási támogatás kifizetése.

Kárbejelentés:

OTP Garancia Biztosító Vagyonbiztosítási Igazgatósága
1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/c.
telefon: 06 1 462 3664, fax: 06 1 462 3680

Az OTP Garancia Biztosító élet-, vagyon-, gépjármű-, lakás- és utasbiztosításokkal is várja ügyfeleit!

OTP Garancia Biztosító. A segítő jobb.

A REKORDTRÓFEÁK KÜLÖNFÉLE MÉRÉSI ÉS NYILVÁNTARTÁSI SZOKÁSAIRÓL

A trófeák megőrzésének szokása gyakorlatilag egyidős az emberiséggel. Eleinte persze felhasználták szerszámkészítésre, öltözködésre vagy dísznek, de aztán egyre inkább varázslás vagy valamiféle mágikus erő megszerzése és megtartása miatt is megőrizték a vadászok az elejtett állatok agancsát, agyaráit, bőrét. Később aztán tovább „finomodott” a trófeamegtartás szokása: már leginkább a vadász ügyességét, dicsőségét voltak hivatottak megmutatni országuknak,

A XIX. században aztán már azt is kezdték összehasonlítani, hogy kié a nagyobb, súlyosabb trófea. Ennek nyomán alakult ki az az igény, hogy össze is írják, nyilván is tartsák az egyes állatfajok legnagyobb, legsúlyosabb, legszebb trófeáit.

A Rowland Ward-féle Records of Big Game 1896-os második kiadásának címlapja

A méréseket illetve a mérési módszereket persze egységesíteni kellett az összehasonlításhoz. A legrégebbi egységes trófeamérési és -nyilvántartási rendszer a Rowland Wardé, még a XIX. századból. A Boone&Crockett „Records of North American Big Game” mérési rendszere a következő század harmincas éveitől terjedt el, de ez csak az észak-amerikai trófeákat gyűjtötte. Hasonlóan nem világméretű a Dél-Afrikai Trófeamérési Rendszer. A Safari Club International viszont már létrejöttétől, a hetvenes évektől arra törekedett, hogy az egész világon elfogadják és egységes mérési-nyilvántartási módszert dolgozzon ki.

A Rowland Ward-féle „klasszikus” mérési módszer alapjai természetesen nem változtak, csak bővültek, finomodtak, és a nyilvántartásban a kategóriák szaporodtak.

Az alaphelyzet az, hogy minden szervezet most már csakis az általa elismert, hivatásos trófeamérő eredményét fogadja el hitelesnek. A méréseket acélszalaggal kell megejteni, a trófeákat pedig az elejtés után több mint 30 nappal lehet

csak lemérni. A nyilvántartásban pedig ma már szintén alapvető, hogy a trófea tulajdonosa, és amennyiben nem azonos, az elejtő neve is szerepeljen, illetve ha „talált” trófeáról van szó, akkor ennek kell egyértelműen kiderülnie.

A nyilvántartás eleinte földrészenként külön-külön történt, de ma már egységes rendszer is van. Ellenkező folyamat játszódott le viszont az elejtés eszközeit illetően: ma már külön rekordlisták léteznek a puskával, az előltöltős puskával, az íjjal vagy a számszerűen elejtett trófeák esetében.

A Rowland Ward az ezredfordulóig már 24 kiadásban jelentette meg a világrekord trófeákat. Szinte minden harmadik kiadás hozott valami újdonságot.

Records of Big Game 20., összesített Afrikai és Ázsiai Rekordok nevű kiadványában (1986) például a szerkesztők igyekeztek a gyakorlatban is megmutatni azt az újfajta mérési módszert, amit korábban a Mérési Bizottság határozott el, s aminek az elveit már a mű 19. kiadásában (1983) vázoltak. Annak érdekében, hogy a már 1840 óta feljegyzett és 1892 óta meg is jelentetett mérések egységes képet mutassanak, az új módszer bevezetése megkövetelte, hogy a korábbi táblázatokat két alcsoportra osszák. Az elsőbe azok kerültek, amelyek teljes körű mérési eredményeket tartalmaznak, míg a másodikba azok, ahol a mérések hiányosak.

Ezzel a rendszerezéssel a szerkesztők meg tudták valósítani az újfajta mérési módszereken alapuló listák és táblázatok közzétételét, és ugyanakkor megőrizték

a régmúlt idők vadászainak másfajta mérési elvek szerinti eredményeit is. Kivéve néhány ázsiai nagymacska vagy medve bőrének igencsak kétséges, „házilagos” méréseit. Így egyetlen régi eredmény sem veszett el.

Amidőn a szerkesztők a régi eredményeket regisztráló archívumokat böngésztek, szembekerültek a helymeghatározás illetve az alfaj-meghatározás kérdésével. Mióta az első mérési eredményeket rendszerezték, nagyon sok tájegység, sőt ország neve is megváltozott, ráadásul

nem ritkán az elejtett vadnak csupán a „családnevét” jegyezték fel (például csak azt, hogy „Ibex”, azaz „hegyi kecske”, „kőszáli kecske”). Így a szerkesztőknek önkényesen kellett dönteniük a besorolásról, különben rengeteg efféle feljegyzés egyszerűen elveszett volna.

A Records of Big Game 20. kiadásához a kiadó egy új Művészeti Osztályt hozott létre azzal a céllal, hogy több és jobb minőségű kép készüljön az afrikai és az ázsiai vadfajokról egyaránt. Egy új eljárás, az úgynevezett „Graphi-colorform” alapján négy művész közösen, „egy csapatként” készített illusztrációkat, amelyek megmutatják az állatok alapszíneit és formáját.

A 10. kiadás (1935) előtt nem jegyezték fel a trófea megszerzésének évét, a következő években viszont, ahol lehetett, kiderítették és megadták nemcsak az évet, hanem a hónapot is. Az ázsiai trófeák esetében, a szerkesztők áldozatos kutatásának köszönhetően, csaknem minden esetben sikerült elég pontosan meghatározni az elejtés évét,

Safari Club International Method 13 Entry Form

Animal _____

Hunter _____
(Print name as you want it to appear in record book.)

Address _____

City, State, Zip, Country _____

Home Phone _____

Business Phone _____

Membership Number

Date Taken / /

Place taken _____
Country/State/Province _____

Locality _____

Guide _____

Outfitter _____

Rifle Bow Crossbow
 Handgun Muzzleloader Picked Up

FOR OFFICE USE ONLY

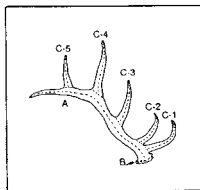
Date received _____

Date approved _____ by _____

Date rejected _____ by _____

Record No. _____

Medallion/Year _____

For most deer with branched antlers. (Do not use for Mule Deer, Black-Tailed Deer, White-Tailed Deer, Moose.) (instructions on back.)

- Left Right
- A. Length of main beam _____
- B. Circumference of burr _____
- C. Lengths of all points except tip of main beam _____
- D. Number of points _____
- E. Total _____

C-Table		
Lengths of all points except tip of main beam		
	Left	Right
C-1	_____	_____
C-2	_____	_____
C-3	_____	_____
C-4	_____	_____
C-5	_____	_____
C-6	_____	_____
C-7	_____	_____
C-8	_____	_____
C-9	_____	_____
C-10	_____	_____
C-11	_____	_____
C-12	_____	_____
C-13	_____	_____
C-14	_____	_____
C-15	_____	_____
TOTAL	_____	_____

Submit to Safari Club International, 4800 West Gaines Pass Road, Tucson, Arizona 85745 USA. All entries must be accompanied by entry fees and 3 photographs of the antlers (right side, left side and front view). Please clearly label back of photos with name of hunter, name and score of animal, and date taken. Record Book fee \$20. Medallion fee \$25. Checks on U.S. banks only. Credit cards preferred.

Official Measurer _____
Date Measured / /
Signature of Measurer _____

Safari Club International Method 10 Entry Form

Animal _____

Hunter _____
(Print name as you want it to appear in record book.)

Address _____

City, State, Zip, Country _____

Home Phone _____

Business Phone _____

Membership Number

Date Taken / /

Place taken _____
Country/State/Province _____

Locality _____

Guide _____

Outfitter _____

Rifle Bow Crossbow
 Handgun Muzzleloader Picked Up

FOR OFFICE USE ONLY

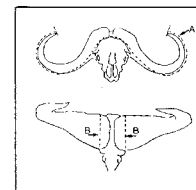
Date received _____

Date approved _____ by _____

Date rejected _____ by _____

Record No. _____

Medallion/Year _____

For African Buffalo. (Instructions on back.)

- A. Tip-to-tip measurement _____
- B. Boss measurement _____
Left _____
Right _____
- C. Total _____

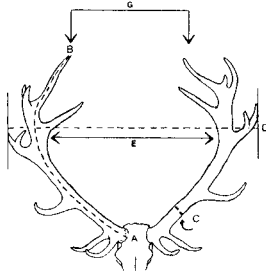
Official Measurer _____
Date Measured / /
Signature of Measurer _____

Submit to Safari Club International, 4800 West Gaines Pass Road, Tucson, Arizona 85745 USA. All entries must be accompanied by entry fees and a photograph of the trophy. Please clearly label back of photo with name of hunter, name and score of animal, and date taken. Record Book fee \$20. Medallion fee \$25. Checks on U.S. banks only. Credit cards preferred.

Method 2.

For all deer species, excluding those measured by Methods 1, 3, 4 and 6.

1. Measure the length of the longest antler on the outside curve from the lowest edge of the burr (coronet) to the tip (A-B).
2. Measure the circumference of the longest antler at the smallest place between the bez and trez (second and third) tines. For those antlers lacking a bez tine, this measurement should be made at the smallest point between the brow (first) and second tine (C).
3. Count the number of points of one inch (or two centimetres) or more in length.
4. Measure the greatest overall spread in a straight line at right angles to the axis of the skull (D).
5. Measure the greatest spread inside (E).
6. Measure the distance in a straight line between the tips of the main beams (G).
7. Rank on the basis of measurement 1.

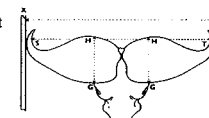

Gímszarvas bírálata a Safari Club és a Rowland Ward mérési módszerével

Method 12.

For Southern Buffalo, Northeastern Buffalo, Northwestern Buffalo, Blue Wildebeest (Brindled Gnu), White-Bearded Wildebeest (White-Bearded Gnu) and Nyasaland Wildebeest (Nyasaland Gnu).

1. Measure the greatest width outside at right angles to the axis of the skull and in a straight line (X-Y).
2. Measure the greatest width inside at the widest point (S-T).
3. Measure the length of the longest horn on the outside curve, starting at the front lower corner of the boss and measuring along the front edge, inclining to the outside surface of the horn and continuing to the tip.
4. Measure the spread, tip to tip.
5. Measure the width of the wider boss at its widest point, beginning where the horn meets the skull in front and going over the top of the boss to end where the horn meets the skull at the back. The line of measurement is to be parallel to the axis of the skull (G-H).
6. Rank on the basis of measurement 1.

Kafferbivaly bírálata a Safari Club és a Rowland Ward mérési módszerével

és ezt azóta már fel is tüntetik: az egységes nyilvántartás érdekében – valamint a szerkesztés és a nyomtatás szempontjai miatt is – csak a trófea megszerzésének évszámát.

Record Book of Trophy Animals 1989-ben mérföldkő volt az SCI (Nemzetközi Szafari Klub) életében. Az SCI

Rekordok Könyve és az SCI-féle mérési módszer azóta már elfogadottá vált a világon gyakorlatilag mindenütt, ahol vadászok élnek, a világ legeldugottabb sarkaiban is van már SCI-mérést hitelesítő munkatárs.

Ez persze nem volt mindig így. Még 1977-ben sem volt olyan szervezet,

amely valamennyi földrész vadászati rekordjait nyilvántartotta volna, és nem volt egységes mérési rendszer sem, amellyel a különböző kontinensek hasonló tróféáit mérték volna.

Egyes mérési módszerek ösdiók óta használatosak voltak, másokat a XX. század elején találták ki. Azonban

egyik sem volt megfelelő, sem tisztességes – mondták a nyolcvanas években az SCI-nél. Például néhol csak az egyik szarvat mérték meg; egy másik rendszer pontokat vont le a szimmetria hiányában; egy harmadik plusz pontokat adott „a szépségért”.

Az SCI-féle mérési módszer kidolgozását annak az alapelveknek a leszőgésével kezdték, hogy értékelni kell a szarv illetve agancs nagyságát. A szarv területét – minthogy az fontos utalást jelenthet az állat életkorára – ugyanolyan fontosnak kell tekinteni, mint a hosszát. Mindkét szarvat le kell mérni, és nem vonnak le pontokat, ha azok nem egyformák.

Az SCI Állatrófeák Rekordjainak Könyvében a 4. kiadástól kezdve közlik a vadászvezető nevét, a vadat elejtő vadász neve mellett. Azt is külön jelzik, hogy puskával, kézfegyverrel, íjjal, számszeríjjal, esetleg elöltöltős fegyverrel ejtették-e el az állatot. Ezenkívül térképet is közölnek az illető vad előfordulási helyéről.

A nagyszámú kérés nyomán, az 5. kiadástól kezdve külön szerepeltetik az íjászok, a lőfegyveresek, az elöltöltősök és a számszeríjasok által elejtett vad trófeáit. Ezzel egyébként a könyv a világon egyedülálló.

Ugyancsak az 5. kiadástól kezdve közölnek súlyra, magasságra, szokásokra és élőhelyre vonatkozó adatokat minden vadászható állatfajról. Néhány

C. J. McElroy és az akkori kaliforniai kormányzó Ronald Reagan az SCI 1979-es Nemzetközi Vadászati Kongresszusán Las Vegasban

esetben vázlatos rajzokat is közöltek egyes állatokról.

Minthogy az utóbbi időben már több mint ezer oldalon zsúfolták össze az adatokat, táblázatokat, térképeket, fotókat és rajzokat, egyesek kezdték a könyvet „a nagyvadadászat enciklopédiájaként” aposztrofálni. És „elérték a végső határt”, már ami az egy kötetbe „préselhető” oldalszámot illeti. Választaniunk kellett: vagy csökkentik az adatok számát, vagy két kötetben jelentetik meg a Rekordok Könyvét. A szerkesztőbizottság nem volt hajlandó felemelni a könyvbe kerülési minimumot, mert így sok szép, régi trófeától búcsút kellett volna venni. Ezért inkább „leválasztották” az afrikai rekordokat, és azokat egy külön kötetben jelentetik meg.

A 6. kiadástól kezdve az is változás, hogy megkezdtek a rekordtrófeák adatainak, méréseinek ellenőrzését. Vagyis 1986 óta újramérik az első tíz helyezett trófeát, és találomra ellenőriznek más trófeákat is. Azt is megkövetelik már, hogy az új „szereplőkről” fényképet is mellékeljenek.

Néhány egyszerű példa a trófeák mérésének különbözőségére:

A Rowland Ward-féle előírások szerint egy szarvat például úgy kell lemérni, hogy a tövénél megmérjük a területét, aztán az egyik szár hosszát, de a végleges pontszám kialakításánál a hosszabbik szarv számít. Majd a két csúcs közötti távolságot, mindezt acélszalaggal. Az SCI viszont mindkét szarv vagy agancs minden méretét megköveteli.

Sem a Rowland Ward, sem az SCI az elejtés után végzett méréseket nem fogadja el. Mind a két szisztéma száradási periódust ír elő. Ez az SCI-nél 90 nap, a Rowland Wardnál pedig 30.

European Roe Deer (typical antlers)				Measurement method 13				Minimum score 30				
Taken by	Date taken	Location	Guide/outfitter	Length of main beam		Circ. of burr		Length of all other points		Total no. of points	Score	Rank
				L	R	L	R	L	R			
*Dr. Juan Varela	10/83	Spain, Galician Mts.	Spain Safaris	9%	9%	6%	6%	9%	9%	6	56%	1
Angiolo Bellini	5/87	Hungary, Gyula	S. Bencini/Europa Caccia	10%	10%	7	6%	8%	6%	6	55%	2
*Manfred O. Schroeder	5/82	Hungary, Gyula	Janos Becsi	11%	10%	6%	6%	6%	6%	6	54%	3
*Ludo J. Wurfbain	7/81	Scotland, Morayshire	self	11	10%	6%	6%	7	7%	6	54%	4
Ludo J. Wurfbain	7/82	Scotland, Morayshire	self	10%	10%	6%	6%	7%	7%	6	54%	5
*Ludo J. Wurfbain	7/81	Scotland, Morayshire	self	9%	9%	6%	6%	6%	6%	6	53%	6
Thomas Paul Tonn	8/72	Poland, Wierzbice	Golab Mieczoslow	10%	11%	5%	5%	7%	7%	6	53%	7
Johannes Stiedl	5/85	Hungary, Bekes	Jagd Stiedl	11	10%	6	6	7	6%	6	53%	8
Robert P. Kern	4/87	England, Hampshire	self	10%	10%	6%	5%	7	7%	6	53%	8
Dr. Jorg Bankmann	5/88	Hungary, Szolnok	Hunor	10%	10%	7%	7%	5%	6%	6	53%	8
Dr. M. Gomez Sequeira	7/89	Spain, Toledo Mts.	self	10%	10%	6%	6%	6	7	6	53%	8
Dr. R. K. F. Nemitz	5/81	Hungary	Mavad	11	10%	5%	5%	6%	7%	6	52%	9
William W. Ashby	6/84	Spain, Urbion Park	Javier Iniguez/T.H.I.	10%	10%	6%	6%	5%	6%	6	52%	10
Manfred O. Schroeder	5/53	Hungary, Gyula	Janos Becsi	10%	11	6	6%	6%	6%	6	52%	11
Manfred O. Schroeder	5/85	Hungary, Gyula	self	11%	12	6	5%	6%	5	6	52%	11
Dr. Renato Luca	5/82	Hungary	Mavad	8%	10%	7%	7	6%	6%	6	52%	12
Thomas Paul Tonn	7/72	Poland, Wierzbice	Golab Mieczoslow	11	11	6%	6%	4%	6%	6	52%	13
Manfred O. Schroeder	5/53	Hungary, Gyula	Janos Becsi	10%	10	5%	5%	6%	6%	6	52	14
Dr. R. K. F. Nemitz	5/82	Hungary, Mezőtur	Mavad	10%	10%	5%	5%	6%	6%	6	51%	15
*Franz Zambelli Sopalu	5/86	Hungary, Mezőcsat	Lajos Jonyer	9%	10%	5%	6%	7%	5%	6	51%	16
*Manfred O. Schroeder	5/85	Hungary, Gyula	self	11%	11%	5%	5%	6%	5	6	51%	17
Manfred O. Schroeder	5/53	Hungary, Gyula	Janos Becsi	11%	10%	5	5	6%	7	6	51%	18
Luigi Rivoira	5/81	Hungary	Mavad	10	9%	6%	6%	6%	5%	6	51%	18
Stefano Rivoira	4/84	Hungary, Hort	Mavoad	11	10%	5%	5%	5	6%	6	51%	18
Umberto D'Entrevés	5/87	Hungary, Battonya	S. Bencini/Europa Caccia	9%	10%	5%	5%	6%	6%	6	51%	18
Angiolo Bellini	5/78	Hungary, Ujszalonta	S. Bencini/Europa Caccia	9%	10	5%	5%	6%	7%	6	50%	19
Dr. Luigi Acquaviva	5/81	Yugoslavia, Repas	Bosho	11%	11%	5%	5%	5%	5%	6	50%	19
Dr. R. K. F. Nemitz	4/82	Hungary	Mavad	10%	10%	6	6%	5%	5%	6	50%	20
Antonio Diaz de los Reyes	6/78	Spain, La Almoraina	self	9%	9%	5%	6%	6%	6%	6	50%	21

European Red Deer				Measurement method 13				Minimum score 175				
Taken by	Date taken	Location	Guide/outfitter	Length of main beam		Circ. of burr		Length of all other points		Total no. of points	Score	Rank
				L	R	L	R	L	R			
*Stefano Rivoira	9/81	Hungary, Hogyesz	Mavad	45%	46%	10%	11	112%	115%	20	362	1
*Bobbe R. Grace	9/88	Hungary, Labod	Mavad	44%	43%	11	11	121	108%	22	361%	2
Walter W. Cardwell Jr.	10/89	Yugoslavia, Croatia	Werner Fleck	40	40%	10%	11	112%	113%	21	349%	3
*Mike Simpson	9/89	England, Somerset	Kenneth Whitehead	37%	37%	10%	10%	127	102%	25	349%	4
*Dr. M. Gomez Sequeira	8/85	England, Sussex Co.	Kenneth Whitehead	42%	37%	9%	9%	110%	106%	23	337%	5
*R. E. Speegle M.D.	6/73	England, Bedfordshire	Kenneth Whitehead	33	35%	9%	9%	96%	109%	23	315%	6
Ali Haydar Ustay	9/87	England, Bedfordshire	Kenneth Whitehead	33%	33%	9%	9%	102%	98%	28	314%	7
Stefano Ricci	10/86	Hungary	Joldt Arkosi	42%	43	10%	10%	89%	99	18	312%	8
Michael J. Dobransky	9/82	Hungary, Nagykanizsa	Josef Bene	38%	40	10%	10%	104%	90%	18	311%	9
*Ali Haydar Ustay	11/87	Germany, near Frankfurt	Spain Safaris	40%	40%	10%	11	96%	87%	24	311	10
*L. Irvin Barnhart	12/84	Austria, Styria	Alois Nohrer	47%	44%	9%	9%	93%	86%	15	304%	11
John I. Harvill	10/88	England, Cupar	Kenneth Whitehead	34%	35	11	9	103%	87%	23	303%	12
Con. Guenter H. Trnka	9/86	Hungary, Labod	government ranger	43%	40%	10%	9%	87%	93%	18	303%	13
J. B. Pinski M.D.	9/86	Hungary, Kaposvar	Johannes Stiedl	47%	46%	10%	10%	88%	88%	15	302%	14
*William W. Dodgson V	9/88	Hungary, Labod	Fernando Romani/Mavad	45%	45	9%	9%	83	87%	19	299%	15
Hector Cuellar	1980	England, Bedfordshire	Kenneth Whitehead	34%	32%	10%	10	91%	94%	26	298%	16
Holt Bodinsh	9/86	Bulgaria	Murgash	38%	36%	11	10%	93	87%	22	298%	16
C. Ted Lick	10/89	Yugoslavia, Croatia	Werner Fleck	44%	44%	11	11%	76%	83%	17	289%	17

Magyarországon elejtett őz és szarvas trófeák helyezései a Safari Club rekordkönyvében

Az SCI csak azon tulajdonosokat jegyzi be és tartja nyilván a Rekordok Könyvében, akik tagjai a Nemzetközi Szafari Klubnak. A Rowland Ward nyilvántartásánál nincs efféle megkötés.

A különbözőségek persze csak arra valóak, hogy még inkább kidomborítsák

a különféle vadásztársaságokba tömörült tagok nagyon is hasonló hozzáállását: tisztességes vadászat, az állatnak minél kevesebb szenvedést okozva, minél nagyobb/szebb/súlyosabb trófeát szerezni, majd azt a rekordok könyvébe bejegyeztetni.

A Rowland Ward és a Safari Club International kiadványai alapján:
Lantos István

VADÁSZAT, KULTÚRA, HAGYOMÁNY

A Kommunikáció-Natura Bt.

MAGYARORSZÁGI VADÁSZATOK

filmsorozata DVD-n

- I. A szalonka
- II. Vadászösvényen ecsettel
- III. Vadászati múzeumok magyar és német nyelven
- IV. A nagyvad egyéni vadászata
- V. Örökség Fekete Istvántól
- VI. Apróvad vadászat
- VII. A nagyvad társas vadászata

Dupla DVD: Őzhívástól vaddisznóhajtásig (IV, VII. film)

magyar és német nyelven

A szalonkától a vadlibáig (I, VI. film)

Megrendelés, forgalmazás:

Dr. Ignácz Magdolna

06-20-462-3867

Tel, fax: 222-4539

m.ignacz@axelero.hu

www.kommunikacionatura.gportal.hu

MI IS AZ SCI?

Az SCI-t (Safari Club International) az Egyesült Államokban 35 évvel ezelőtt alapította McElroy úr, de ma már évtizedek óta működő, világméretű szervezetről van szó, amelynek tagsága több, mint 45 000 fő.

Jelenleg ez a legnagyobb szervezet, amely kiáll a vadászok jogaiért és azért, hogy a jövőben is vadászhasunk. De nem csak a vadászt védi, hanem a vadvilág egyik legaktívabb védelmezője is.

Az SCI célja, hogy

- közösséget teremtsen a természetet és a vadászatot szeretők számára,
- segítsen nyújtson a világ vadállományának fenntartásában, segítsen felismerni, hogy e feladat teljesítésében a vadásznak, a vadászatnak kulcsfontosságú szerep jut. Az általa létrehozott alapítvány évente több millió dollárral támogatja egy-egy veszélyeztetett faj élőhelyét. Csak példaként: különböző argalifajok, az óriás lóantilop újboli vadászhatósága is ennek a szervezetnek köszönhető.
- Segítsen a fiataloknak és a nagyközönségnek abban, hogy megtanulják óvni és védeni természeti örökségünket, a vadvilágot és az erdőket,
- tagjainak létrehozson egy fórumot, melyen a vadászaton szerzett tapasztalataikat és információikat megoszthatják egymással,
- olyan, karitatív feladatokat is felvállaló nonprofit szervezetként működjön, melynek célja, hogy megmentse

a jövő vadásznemzedéke számára azt a vadállományt, mely a mai vadászok számára felbecsülhetetlen jelentőséggel bír.

Tagjaitól elvárja, hogy

- felismerjék a vadállomány, a vad élőhelye és a jövő generációja iránti felelősségüket,
- a vadállományért és természeti környezetünkért a legmesszebbmenőkig elkötelezettséget tanúsítsanak,
- folyamatosan fejlesszék vadászati ismereteiket és lökészségüket,
- a tisztességes vadúzés szellemében megfelelő alapossággal ismerjék a vadászattal összefüggő törvényi szabályozásokat, segítsenek annak betartásában és betartatásában,
- időt és fáradságot nem kímélve, ebben a szellemben tanítsák, neveljék a fiatal vadászokat,

– minden szavukkal és tettükkel demonstrálják a vadállomány és annak természetes élőhelye iránt érzett tiszteletüket, védjék a természetet, melyben kiváltságosokként vadászhatnak.

Az **SCI** munkatársai tudományos kutatásokat végeznek, melyek során tudományos eszközökkel felméri egy-egy populáció helyzetét, és ezek után javaslatokat tesznek hasznosításukra, vagy ha ezt a populáció helyzete nem teszi lehetővé, vadászati szigorításokra tesznek javaslatot.

A vadászat és a vadászok érdekében lobbitevékenységet folytatnak az USA-ban és szerte a világon. Állandó irodájuk van Washingtonban, Moszkvában, Brüsszelben és Johannesburgban.

Szoros nemzetközi kapcsolatot tartanak más hasonló érdekvelmi szervezetekkel, mint pl. a **FACE**, **CIC** stb.

Az **SCI** a fentiekén túlmenően számtalan közvetlen előnyt nyújt tagjainak. Minden évben nagyszabású **kongresszust** szervez Renóban (Nevada állam, USA), melyen közel 1100 kiállítónak és 17 000 tagnak biztosít lehetőséget a személyes találkozásra, a tapasztalatcserére, az ismerkedésre. Több **önálló kiadványt** – így többek között a havonta megjelenő, időszerű

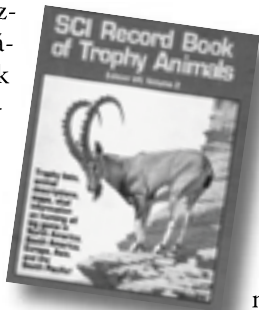
regionális, nemzeti és nemzetközi híreket tartalmazó **Safari Times-t**, illetve az évente hat alkalommal megjelenő, rendkívül színvonalas, kifejezetten a nagyvad vadászatára specializálódott **Safari Magazine-t** jelentet meg, mely nemcsak színes és érdekes olvasmányt, hanem publikációs lehetőséget is jelent a tagság számára.

Legismertebbkiadványuk az **SCI Record Books**, mely összegyűjti és széleskörű, minőségi kritériumok alapján rangsorolja a világ összes jelenleg vadászható vadfajának trófeáit.

Az állatok legjelentősebb minőségi mutatója a trófeájuk.

Azzal, hogy az **SCI** a modern idők legjelentősebb, legismertebb Rekord Könyvét rendszeresen kiadja, és benne rangsorolja a különböző trófeákat, azok adatainak megőrzését teszi lehetővé. Hiszen mindannyian büszkék

vagyunk eredményeinkre, és ezt a világ tudására is szeretnénk hozni – erre találták ki a Rekord Könyvet. Mivel nemcsak a vadász számára fontos a trófea milyensége, hanem a vadásztató számára is az. A kiváló példányok megléte a fontos, és mivel a trófea az egyed fizikai állapotának és genetikai képességének egyik legbiztosabb értékmérője, a jó trófea az adott populáció egészségi állapotának is a záloga.

Boros Zoltán

MEGALAKULT A SAFARI CLUB INTERNATIONAL KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI EGYESÜLETE

2005. június 2-án ennek a világméretű szervezetnek a **Közép-Magyarországi Egyesülete** alakult meg Budapesten, a Vajdahunyad várban. A területi szervezet elnökének Hídvégi Bélát, a nemzetközileg is ismert és elismert világljáró magyar vadászt választották. Alelnökei: Hámori Csaba, Bán György, Tengerdi Győző és Dr. Fábián Gyula, gazdasági felelőse Boros Zoltán, titkára Cseterki Imre, a nemzetközi kapcsolatokért felelős elnökségi tag Kóhalmi Zsolt lett.

Az egyesület célja, hogy

- a tengerentúli tapasztalatokra építve, de a hazai sajátosságokat is figyelembe véve, tárgyalóképes partnerei és hatékony segítői legyenek Magyarország természetvédelmének és vadgazdálkodásának
- tagjai számára megfelelő fórumot biztosítson a tapasztalatcserére. Különösen fontos ez abban az esetben, ha külföldi vadászatokról van szó. Hiszen mindenkinek volt már baja a külföldi utazásai során azzal, hogy a külföldi partner nem tett meg mindent azért, hogy kifogástalanul érezzék magukat, vagy amikor viszontlátták trófeáikat itthon, akkor érte Önöket a kellemetlen meglepetés. Ebben a szervezetben lehetőség van arra, hogy publikálják észrevételeiket, és ezzel „híret keltsék” hivatásos vadászuknak. Ezzel is segítve és élvezetesebbé téve egymás sportját
- a vadászat, a vadgazdálkodás és a természetvédelem érdekeit képviselő egyesületté váljon
- szakértők bevonásával hazánk vadgazdálkodását is segítse.
- a hazai vadászat terén lobbitevékenységet fejtsen ki, ezzel is biztosítva a vadászat jövőjét.

Reméljük felkeltettük érdeklődését, és hamarosan az egyesület tagjai között üdvözölhetjük, hogy a vadászat ne csak a jelenünk, hanem a jövőnk is lehessen!

Az egyesület elérhetősége: www.safariclub.hu

MIELŐTT A TRÓFEA FELKERÜL A FALRA

Egy jó trófeagyűjtemény nem csak sok szép vadászat tárgyi emlékeiből áll, melyek kellemesen idézik fel a szeretettel őrzött vadászemlékeket, hanem egyúttal iparművészeti és kultúrtörténeti értékeket is képvisel. Az egyes darabok kikészítése a preparátor tudását, rátermettségét bizonyítja. Minden egyes trófea valójában egy iparművészeti munka, s még a legegyszerűbbek létrehozásához is szakértelem kell. Majdnem minden ifjú Nimród hamar megtanulja, hogy egy koponyát vagy disznóagyart szépen kikészíteni nem kis feladat és bizony az első darabok nem biztos, hogy jól sikerülnek. Pedig hát a csontok, szarvak, agancsok preparálása aránylag egyszerű. Útbaigazító irodalomban sincs hiány, sok szerszám, műszer és vegyszer sem kell hozzá. Sokkal többértébb a feladat, ha élethű preparátumot kívánunk készíteni. Az állatpreparálás természetesen megtanulható, de mint a legtöbb mesterség megtanulásához, ehhez is szorgalom és türelem kell. Művészi hajlam is kell hozzá, mert a preparálás valójában szobrászat, csak az anyag más, mint amit általában a szobrászok használnak. A preparátor többféle műanyagot, vegyszert, fát, fémet használ, hogy egy állat élethű mását megalkossa, s erre a mesterséges testre a finoman kicserzett bőrt úgy dolgozza rá, hogy az szinte ismét életre keljen. Nem könnyű dolog, még annak

sem, aki egész életében ezzel foglalkozik. A munkafolyamat során elkövetett hibák korrigálása sokszor kivitelezhetetlen, ezért a preparátornak nagyon

kell vigyáznia minden egyes lépésnél, nehogy valamit elrontson.

A munkafolyamat első mozzanataira már vadászat közben oda kell figyelni, s ez nem a preparátor, hanem a vadász dolga. Csúnyán összelőtt vadból nehéz szép trófeát készíteni, ezért hát ha nem csak agancs-, szarv- vagy agyarp preparátumot akarunk, hanem falra való, élethű fejet vagy netán teljes egészében preparált példányt, akkor óvakodjunk a fej és nyaklövéstől. Ezeken a helyeken

ugyanis általában rövidebb a szőrzet, és a golyótépte bőrt igen nehéz nyomtalanul reparálni.

Ha fali trófeát szeretnénk készíttetni a vadból, akkor tanácsos a nyúzást már a vállak mögött kezdeni. Minél több bőrt adunk a preparátornak, annál könnyebb lesz a munkája. Egy szép fejpreparátum nem csak magából a fejből, hanem a nyakból és a vállakból is áll. Az ilyen trófeát az angol nyelvben „*shoulder mount*”-nak nevezik, s manapság jóformán csakis ilyet készítenek az igényes vadászoknak.

Legokosabb, ha preparátorunkkal előre megbeszéljük, milyen méretekre lesz majd szüksége a preparálás folyamán. Legjobb, ha egy kis vázlatot készítünk, s erre rajzoljuk be a kívánt méreteket, mint pl. a nyak és a váll körméretét, a szemsarok és az orrlyuk közötti távolságot stb.

A nyúzást nem szabad elsietni. Nem dicsőség, ha egy bőrt egy-két perc alatt lerántunk a vadról, s a nagy sietségben összevissza vagdossuk, szagatjuk. De halogatni sem kell, mert gondoljunk arra, hogy a bőr a vad elejtésének pillanatában máris elkezd romlani. Minél nagyobb a zsákmány, s minél melegebb van, annál gyorsabban hozzá kell látunk a nyúzáshoz.

Carl Akeley, aki az amerikaiak szerint a modern állatpreparálás feltalálója, ismeretes volt rendkívül precíz, de ugyanolyan lassú munkájáról. Egyszer, a munkanap befejeztével, még egy egész éjjelen át küszködött egy zebra lábainak nyúzásával. Nem akarta a lábakat felhasítani, mert attól tartott, hogy majd a montírozás során, a rövid szőrű bőr varrásakor minden öltés látszani fog. Végül is sikerült harisnyaként lehúzni

Akeley a pusztá kézzel megfojtott párducával

a lábbőröket, s ezt a módszert „Akeley technikának” nevezik azóta is.

Manapság nem ritkaság, hogy a magyar vadász eljut Afrikába vagy más, melegebb éghajlatú tájra, s ezért fontos, hogy tudja, mire kell vigyáznia, annak ellenére is, hogy ezeken a helyeken általában fizetett személyzet végzi a nyúzást, sózást és a szarvak, agancsok tartósítását. Legjobb, ha mindent mi magunk ellenőrzünk, mert gyakran előfordul, hogy a vendégvadászt kiszolgáló nyúzóknak valójában képzetlen emberek, s munkájukat csak látszólag végzik úgy, hogy az elfogadható legyen. A trehányul nyúzott, rosszul sózott bőrből aztán a világ legügyesebb preparátora sem tud szép trófeát varázsolni. A szarvak (vagy agancsok) tövében ne vágjuk a bőrt, hanem inkább csavarhúzóval feszegetjük le körben. Így biztos, hogy egészben lejön, s nem maradnak elnyiszált dara-

bok a csonton. Legjobban ügyeljünk a fülek kinyúzására, kifordítására. Ez a nyúzás legnehezebb és legtöbb türelmet igénylő része; biztos kezét és gyakorlatot kíván. A füleket teljesen ki kell fordítani, akár csak egy zsebet vagy kesztyűujjat, egészen a széléig, de a porcogót nem kell eltávolítani. A bevágások, szakítások nagyon nehezen javíthatók! A szemek körül le kell vékonyítani a bőrt, s az ajkakat belülről fel kell hasítani, hogy a só bejuthasson a vastag bőrbé. Sózás előtt természetesen minden húst, zsírt el kell távolítani a bőr belsejéről. A szőrzetről, főleg ha az világos színű, tanácsos lemosni a vért, sarat.

A sózás rendkívül fontos mozzanata az ideiglenes tartósításnak. Először is vegyük figyelembe, hogy nem főzésre vagy sütésre készítünk elő valamit, tehát nem megsózni, hanem besózni kell a bőrt. Ehhez sok só kell, akár 30- 40 kg is egy gímszarvas vagy egy nagyku du „*shoulder mount*”-hoz való bőréhez. A besózott bőrt pihentessük hűvös helyen 12- 20 órán át, majd friss sóval sózzuk újra. Ha egy mód van rá, faragjunk le belőle annyit, amennyit csak tudunk, mert minél vékonyabb a bőr, annál könnyebb lesz vele dolgozni. Ezután össze lehet göngyölni és hűvös helyen tárolni, míg sor nem kerül a pácolásra és cserzésre. Napon szárítani, deszkára kiszögelni, műanyag zsákban tárolni nem szabad! Nagyon ügyeljünk, hogy són kívül más anyag – legfeljebb naftalin vagy netán egy kis rovarirtó por kivételével – semmi más vegyi anyag ne kerüljön a bőrre.

Egy vadászútleírásban a szerző leírja, hogy társával kettesben, gyalogszerrel indultak vadászni, ha jól emlékszem, Szudánban. Felszerelésüket, fegyve-

reiket hátzskában cipelték magukkal – ami már eleve egy kicsit gyanúsak tűnt nekem. Amikor aztán részletes leírást olvashattam magáról a vadászatról, s kiváltképpen arról, hogy az elejtett vadat azon nyomban megnyúzták, sózták és hátzskájaikba gyömöszölték, biztos lehettem benne: nem vadásztak ezek, hanem inkább csak Hány Jánossal próbáltak vetekedni – a nagyotmondásban.

Zimbabwe-ban és egyes dél-afrikai vadászterületeken szokás a sózott bőroket egy kis felvizezett formalinnal is meglocsolni. Ezt a rettenetes szokást nem tudom ki agyalta ki, de annyi biztos, hogy az így kezelt bőr ugyan nem hullajtja szőrét, de olyan kemény lesz, hogy azt már soha többé felpuhítani és élethűen preparálni nem lehet. Ha ezt nem akadályozzuk meg idejében, a kárrol csak jóval később, preparátorkunk kétségbeesett helyzetjelentéséből szerezhetünk tudomást!

A koponyát vagy annak egy részét és a szarvakat a szokásos módon, aránylag könnyen ki lehet főzni. Ha nincs elég nagy fazekunk, a szarvakat egyenként is ki lehet főzni, de ügyeljünk, nehogy a kívül maradt szarv megégjen. A puhára főtt húst leválasztjuk a csontokról, s a túlkös szarvakat lehúzzuk az alattuk lévő csontról, és a szarvüregéből minden húst eltávolítunk. Most jöhet a formalin: öblítsük ki a szarvakat vele, hogy ne bűdösödjének meg. Ne hagyjuk a szarvakat kiszáradni, hanem húzzuk vissza őket a rövidre vágott csontcsapokra. Ha ezt elmulasztjuk, a szarvak esetleg megvetemednek száradás közben, és nem lehet majd őket helyükre visszailleszteni. Agancs esetében természetesen más az eljárás, de erről már sokat írtak a szakirodalomban. A disz-

Öry Sándor dermatológus Kittenberger Kálmán west-nile-i félagyarú elefántbikájának trófeájával

nógyar – de főleg a varacskos disznóé – kényes jószág, vigyázzunk, ne főzzük agyon, mert megrepedhet, sőt akár teljesen széthasadhat!

A vadászatkor szakszerűen tartósított trófeát a preparátor szívesen vállalja, és ha minden jól megy, jó munkát fog végezni. De ehhez mindennek jól kell mennie! A preparátor első feladata a bőr megmunkálása. Ma már nagyszerű, modern pácoló- és cserzőanyagok kaphatók, habár ezek legtöbbször külföldről lehet csak beszerezni. A legnépszerűbb cserzőanyag világszerte talán a BSAF Luten F nevű készítménye, a hozzá való társanyagokkal, melyek segítségével szattján finomságú bőr készíthető.

A jó cserzés alapfeltétele a bőr kellő előkészítése, főleg a húsolás és vékonyítás. Ez nagy ügyességet, gyakorlatot és megfelelő felszerelést igényel. A vékonyításhoz a modern preparátor egy speciális gépet használ, melynek körfűrészhez hasonlóan forgó kése szinte lehetővé teszi a bőr vékonyítására.

A preparátor munkáját nagyban megkönnyítik a készen vagy rendelésre kapható fej- vagy egész állatformák, melyeket szaknyelven *mannikin*-nek hívnak. A leghatalmasabb választék az USA-ban van, ahol számos nagy cég kizárólag preparátorkellékek gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. Szinte minden állathoz lehet manikint kapni, a parányi mókustól az elefántig, s nem csak egy pozitúrában, hanem számtalanban. Egy-egy gyakran vadászott vadhoz – mint pl. az amerikai fehér farkú szarvashoz – több tucatnyi variációt is lehet rendelni, s ugyanez vonatkozik a rengeteg különféle fülformára, üveg szemre, műfogsorra (ragadozók vagy bőgő szarvasfajok számára), nyelvre és jóformán mindenre, amire a preparálás során szükség lehet.

Jogosan csodálhatjuk az Amerikából származó modern preparátortechnikát, de azért nagy csodálkozásunkban

Jónás Kálmán

A szerző egy általa preparált ruza szarvassal

ne felejtjük el, hogy bizony nekünk magyaroknak is van valami közünk – nem is kevés – ehhez a sikertörténethez! A preparátorkellékek kereskedelmi forgalmazását ugyanis egy honfitársunk, Jónás Kálmán vezette be az USA-ban. A Jónás fivérek a XX. század elején vándoroltak ki, és 1905-ben nyitották meg preparáló-műtermüket a coloradói Denverben. Kivételes tehetségű emberek voltak, s hamarosan nagy hírnévre tettek szert, nem csak a preparálás, hanem az állatszobrászat területén is. De az igazi elismerést a preparálás széleskörű népszerűsítésével, tanításával és az addig nehezen hozzáférhető kellékek kereskedelmi forgalmazásával érdemelték ki. Magam is megfordultam a Jónás fivérek preparatóriumában, abban az öreg denveri házban, ahol immáron

egy évszázada működik a cég. Igaz, ma már nem a Jónás család birtokában, de még mindig a Jonas Brothers nevet viselve. Ez a hely a preparátorok számára valóságos zarándokhely, mert e „szent” falak között nem csak a ma már legendás hírű Jónás fivérek, hanem számtalan más, világhírű preparátor is dolgozott. Én természetesen a magyar vonatkozású dolgokat kerestem, s meg is találtam egy szépen mintázott özfejmanikin képében, mely még Óry Sándor, a Természettudományi Múzeum nagy tudású preparátorának keze nyomát viselte.

A gyakorlott és szakmáját mesterfokon végző preparátor maga is tud tökéletes műfejet vagy egész alakos műtestet készíteni, de a készen kaphatók választéka olyan nagy, hogy manap-

ság már gazdaságtalan egyedi készítésű mannikinekkal dolgozni. Igaz, Európában talán még nem olyan könnyen beszerezhetőek a preparátorkellékek, mint az USA-ban vagy Kanadában, de az internet segítségével ma már könnyű legyőzni a távolságokat. Minden nagyobb preparátorkelléket gyártó cég, akárcsak a jelentősebb preparátorműtermek megtalálhatóak a hálón, csak keresni kell a „taxidermy” vagy „taxidermist’s supplies” címszavak alatt.

A szakszerűen megtisztított, szagtalanított szarvat vagy agancsot a műfejre csavarokkal rögzítik, majd a finomra cserzett bőrt kissé megnedvesítve montírozzák. Ez a munkafolyamat legnagyobb figyelmet és művészi érzéket követelő szakasza. A bőrt kétkomponenses epoxyragasztóval dolgozzák a fejformára. Ez nagyon fontos, mert a régebben használt dextrin alapú ragasztók már idejét múltak, s lassú száradásuk miatt sok esetben nem tudták megakadályozni a bőr „dobosra” feszülését, ami főleg az arcon található finom részletek eltűnését hozta magával. A preparálásban használatos epoxyragasztó speciális összeállítású. Legfontosabb tulajdonsága, hogy a nedves bőrt is tudja ragasztani, tehát a vízre nem reagál előnytelenül, valamint előbb megköt, mint a bőr megszáradna. Ez utóbbi azért fontos, mert a száradó bőr egy kissé mindig zsugorodik, tehát a „dobosodásra” mindig hajlamos még akkor is, ha ezernyi tüvel próbáljuk helyére rögzíteni, vagy kartonpapír- és gipszlapokkal lepréselni. A modern ragasztó mindennek elejét veszi, mert a száradás előtt sziklaszilárdan a fejformához köti a bőrt.

Ahol szükséges, mint pl. a szemhéjaknál, az orrlyukaknál és az ajaknál egy

másik epoxyanyagot is szoktak használni. Ez szintén kétkomponenses, de sokkal sűrűbb mint a fenn említett ragasztó. A két komponens összegyúrásakor egy ablakgitt jellegű anyag keletkezik, mellyel az eltávolított porcogókat lehet pótolni, vagy a levékonyított bőr hússóságát visszaállítani. A gondosan megválasztott üvegszemeket is ebbe az anyagba ágyazzák, s nem gipszbe, papírmáséba vagy agyagba, mint régen. Ez az epoxy is sziklakeménységűre köt meg, nagyban fokozva a trófea időtálló képességét.

A fülek és a szemek, valamint az orrlyukak beállítása, megformázása is rendkívül fontos, mert ezek a részletek azok, melyek egy trófeát élethűvé tesznek. Végül pedig a „sminkelés” az, ami befejezi a darabot: a cserzéskor elhalványodott szőrtelen részeket, a szemek, az orrlyukak és az ajkak szőrtelen bőrfelületeit a jól felszerelt preparátor finom szórópisztollyal színezi, lakkozva élethű színekre.

Ma már különböző műszereket, szerzőszámokat lehet kapni, melyek segítségével ez a szobrásztehetséget kívánó munka is könnyebben végezhető. De mégis mondhatjuk, hogy egy jó és tehetséges preparátor művészetét egy szerszám sem tudja pótolni, legfeljebb csak segíteni!

Az, aki teljes egészében kívánja szakmáját preparáltatni, ne sajnálja az időt egy hosszabb megbeszélésre a preparátorával. Minden mesternek megvan a maga technikája, hogyan kívánja a nyulás kezdő vágásait, legyenek a lábak felvágva vagy sem, melyik csontokra lesz majd szükség, és mire ügyeljünk leginkább.

A madárpreparátumok esetében a dolog kissé egyszerűbb a vadász szá-

mára, mert legjobb, ha tróféának szánt zsákmányát nyúzatlanul, frissen vagy mélyhűtve adja át a preparátornak. Az azonban nagyon fontos, hogy az elejtett madarat szakszerűen tárolja. A tollazatra került vért legjobb vattával, óvatosan letörölni és egy kis bóraxszal beszórni. A csőrt és a kloakát vattával tömjük be, hogy az esetleg kiszivárgó szennyeződés ne mocskolja össze a tollazatot. Nagyon praktikus dolog a madarat lábánál fogva, csőrrel előre egy női harisnyába tenni, hogy tollai szép simán maradjanak, majd néhány réteg újságpapírba csomagolni. Télen jó ideig eláll így a madár, de fagypont felett legfeljebb 24 órán át. Ezután (meleg időben 2-3 órán belül) műanyag zacskóba csomagolva fagyasszuk le. Gondoljunk arra, hogy minél frissebb, annál szebben lehet majd preparálni.

Azt mondják, a madárkikészítés a preparálás legkönnyebb része. Éppen ebből kiindulva, a legtöbb preparálást tanító könyv ezzel kezd, elhithetve a kez-

dővel, hogy a madarakkal való munka egyszerű és gyors sikerhez juttatja majd. Nekem egészen más a véleményem. A madárpreparálás a preparálásnak egy speciális területe, mely nem csak teljes odaadást, hanem különös művészi tehetséget követel attól, aki sikeres akar lenni ezen a pályán. Egy tanult

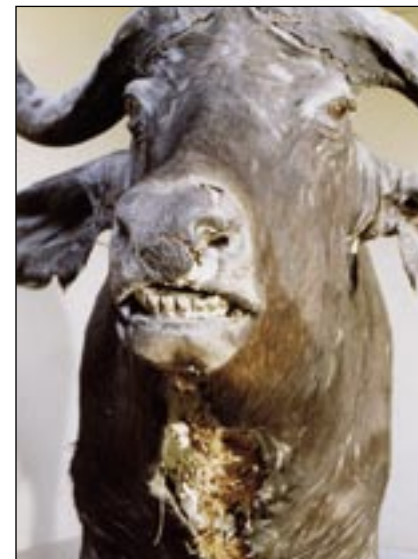

Hüttler Béla

preparátor természetesen nem ijed meg, ha madárral kell dolgoznia, s minden bizonnyal meg is birkózik a feladattal úgy, hogy az eredmény elfogadható vagy éppenséggel jó legyen. De igazi mesterművekkel csak ritkán találkozhatunk. Ilyeneket készített mintegy fél évszázaddal ezelőtt az ifjabb Sebeházi a budapesti Iskolai Szemléltetőeszközök Gyárában. Keze alól nem csak csodálatosan preparált madarak százai kerültek ki, hanem olyan művészek is, mint Hüttler Béla. Hüttler világhírűvé vált, miután elhagyta Magyarországot, és 1968-ban a Svéd Királyi Múzeumban kapott állást. Amikor mintegy harminc évvel ezelőtt munkába álltam a denveri Természettudományi Múzeumban, az úgyszintén világhírű dermoplasztikus Henry Inchemuck így fogadott: „Igaz az, hogy ti magyarok mind olyan jó madárpreparátorok vagytok, mint Bela Hüttler?” Megvallom, pironkodva vallottam be, hogy nem mindnyájan – s főleg én nem tartoztam abba a kategóriába, mint Béla...

De azért mi magyarok csak megvédehettük még egyszer becsületünket ezen a téren, mégpedig egy „elamerikaisodott” hazánkfiával, Joe Kish-el. Joe akkoriban Denverben lakott, s pompás állatszobráival, jobbnál jobb manikinjeivel vált híressé. Ma ő egyike a legelismertebb dermoplasztikusoknak, mesterien mintázott műtesteit számos nagy cég árulja, keze munkája nyomán számtalan gyönyörű trófea, múzeumi példány született, kelt ismét életre.

Nagyon fontos, hogy minden tróféán – legyen az teljes egészében preparált oroszán vagy az a bizonyos „első” veréb – tüntessük fel az elejtés helyét, dátumát, a vadász és az állat nevét.

A trófea nem „fogyóeszköz” – s a legtöbb vadász abban reménykedik, hogy gyűjteménye túléli őt, örömet szerezve majd az utána következő generációknak is. Ez gyakran valóra is válik, hiszen egy pontos adatokkal ellátott, jól preparált, szép gyűjteménynek nem csak vadász-

történeti hanem természettudományos értéke is lehet.

A preparált példányok megőrzése legalább olyan fontos, mint a szakszerű preparálás. Nincs olyan mérgező a világon, mely örökre megvédené trófeánkat a rovarok kártételétől. A csont- és szarvpreparátumok talán a legszívósabbak, ezeket csak a sokéves porréteg károsítja

legfeljebb, de a bőrös, szőrös, tollas példányoknak sokkal több ellensége lehet. Legelső és legádázabb ellensége minden trófeának a por, a dohányfüst és a konyhából kicsapó zsíros gőz. Ezért néznek ki oly siralmasan az éttermekben látható példányok. Majdnem ilyen káros a napfény is, ami nem csak fakítja a gerezvét és a tollazatot, hanem porlasztja is.

A rovarok közül talán a múzeumbogár és néhány molylepkefaj az, mely leginkább támadja az elhanyagolt gyűjteményeket. Ezek ellen, akárcsak a por ellen is, a rendszeres tisztítás a legjobb ellenszer. Az emlőspreparátumokat legalább havonta – kéthavonta poroljuk le toll vagy gyapjúseprővel, a szarvakat, agancsokat töröljük át puha ronggyal, esetleg bútorfényesítővel, s a szemeket egy finom, kicsit megnedvesített szemüvegtörölővel. Ha rovarragást fedezünk fel, a legjobb rögtön valamilyen hatásos rovarölő szerrel befújni az egész trófeát. Természetesen ügyeljünk arra, hogy a rovarirtó szereket az előírásoknak megfelelően használjuk, főleg lakótérben, s ott, ahol kisgyermek, kedvenc állatok és akvárium van! Ha a károsodás nagy, akkor legjobb hivatásos rovarirtóhoz folyamodni segítségért. A madarakat, ha nem jól záródó vitrinben tároljuk, kizárólag tollseprővel poroljuk. Sose feledjük, hogy a trófea nem játékszer! Nem arra való, hogy vigyázatlan kezek borzolgassák tollát-szőrét, de még arra sem, hogy simogassák. Még a legszárzabb kéz is nyomot hagy a nagy gondal elrendezett tollazaton vagy a szépen elrendezett, zsírtalanított szőrzeten. Hosszú évek simogatása, babrálása teljesen tönkretetheti a legszebben, leggondosabban készített trófeát is.

Szerencsére, a kártétel általában helyrehozható. A már említett károsodásokon kívül az emlőspreparátumok leggyakoribb baja a fülek, az orr és a száj körül adódik. Ezeket a helyeket, ha a preparátor a régimódi anyagokat

használta, könnyen megreped a bőr vagy a tömítőanyag. Ilyen esetekben a régi, porladó tömítést vagy a fül beléséül használt anyagot el kell távolítani, és a már említett epoxygittel pótolni. Mivel ez az anyag egyben ragasztó is, a legtöbb esetben varrásra nincs is szükség. A javításokat festéssel, esetleg egy kis szórátültetéssel lehet álcázni. A madarak javítása sem teljesíthetetlen feladat, de legjobb, ha szakértőhöz fordulunk, aki ismeri a modern anyagokat, és megfelelő szaktudás birtokában szép munkát tud végezni.

A nagyvad vadászat és trófea gyűjtés – gondolom, ezt nem is kellene mondanom – nem olcsó mulatság. De lehet szerényebb eszközökkel is szép trófea gyűjteményt felépíteni. Most leginkább a fiatal vadászokra gondolok, akik előtt még sok szép vadászévtől áll. Ahhoz, hogy a vadászat kínálja az élményeket igazán szép emlékkoszorúba köthessük, ne elégedjünk meg csak magával a vadászattal. A természet szeretete és megismerése bizonyos területeken összefér a vadászattal, főleg olyan országokban, ahol szakértő vadgazdálkodás folyik vagy túl sok a dúvad, a behurcolt, környezetidegen állat. Egy szakszerűen preparált, szépen tartott trófea gyűjtemény nem csak vadászsikereink bizonyítékait foglalja magába, hanem egyben a természettudomány és a vadgazdálkodás népszerűsítését is szolgálja. S nem utolsósorban emléket állít az iparművész preparátornak is, aki ügyességével és tehetségével maradandót alkot.

Hangay György

KONZERVÁLT EMLÉKEK

Egyes vélemények szerint az első trófeák nem is voltak igazi trófeák, csupán azok rajzai vagy vésetei a sziklabarlangok falán. Talán így volt, talán nem, az azonban bizonyos, hogy a régi idők vadászai egykor hősök voltak.

Ha a trófeakultusz kezdete az idők homályába is vész, az biztos, hogy mi, vadászok ma különös megbecsülésben részesítjük trófeáinkat. A modern idők vadásza a legnagyobb gonddal vigyázza ilyenét emlékeit. Legyen az nagy, éremmel díjazott, vagy szerényebb darab – mindenképpen lakásunk dísze, emlékek hordozója.

Emlékeztetnek a vadászatokra, kalandokra, akárhol is történtek, közeli vagy távoli országrészben, más országokban.

Talán ez is oka annak, miért is igyekszünk trófeáinkat méltó módon elhelyezni otthonunkban. Fontos szempont lakásunk mérete, az, hogy milyen és mennyi preparátumot kívánunk és tudunk elhelyezni. Gyakran e kérdésbe családunk nem vadászó tagjai is beleszólnak. Arra is gondolnunk kell, hogy nem csak a jelenlegi, hanem a jövőbeni trófeáinknak is helyet kell majd biztosítanunk.

Maga az elhelyezés pedig már ízlés dolga.

Van, aki az agancsokat állítja glédába, van, aki a madarakat csoportosítja, vagy éppen a gereznákat teríti ki. S per-se van, aki az egy területen elejtetteket helyezi azonos csoportba.

Jómagam az első időkben nagy lelkesedéssel tervezgettem, csoportosítottam trófeáimat. Igen ám, de az évek alatt a számuk nőtt, lakásom nagysága azonban nem! Így aztán eredeti elképzelésemet feladva, inkább elkezdtem a rendelkezésre álló helyet minél optimálisabban kihasználni. Mondván – sok jó trófea kis helyen is elfér! Így a hegyi kecskék társulnak antilopokkal, őzek

jávorokkal. Mondanom sem kell, jól elvannak egymással.

Bárhon is helyezük el őket, a trófeák visszahozzák a vadászatok felejthetetlen élményeit. Utazásokat, jóbarátok társaságát, vadászvacsorákat, sikereket és baklövéseket, viszontagságokat és áldozatokat. Mind-mind felelevenednek e tárlaton. Jómagam, ha ránézek az Altáj-hegységben elejtett ibexemre, nem csak egy művészi elkészített preparátumot látok magam előtt, hanem a háromezer méteres magasság kietlen szikláit is.

Aztán a helyieket, akik bepillantást engedtek kultúrájukba, szokásaikba. Ismét előttem áll a kihívás, amely e sportos, nehéz vadászattal járt. Érzem a magaslatok hideg szelét az arcomban, s a hosszas hegymászástól ólomsúlyúvá nehezedett bakancsaimat – most, a fotelben ülve is.

Egyszer-egyszer feleségemmel – aki nagyszerű társam vadászatainkon – leülünk és felidézünk egy-egy trófea megszerzésének emlékeit. Megint valahol messze vagyunk, érezzük az erdő-mező illatát, és átéljük a vadúzás varázsát.

Kopeczky Tamás

TRÓFEASZOBÁK

A második világháborúban megsemmisült híres Széchenyi Zsigmond gyűjtemény

Egy mai, már alfajokra is specializálódott gyűjtemény (részlet)

A túlzott gyűjtőszendély egy idő után zsúfoltságot eredményez

A tágas teret egy-két trófea még elegánsabbá teszi

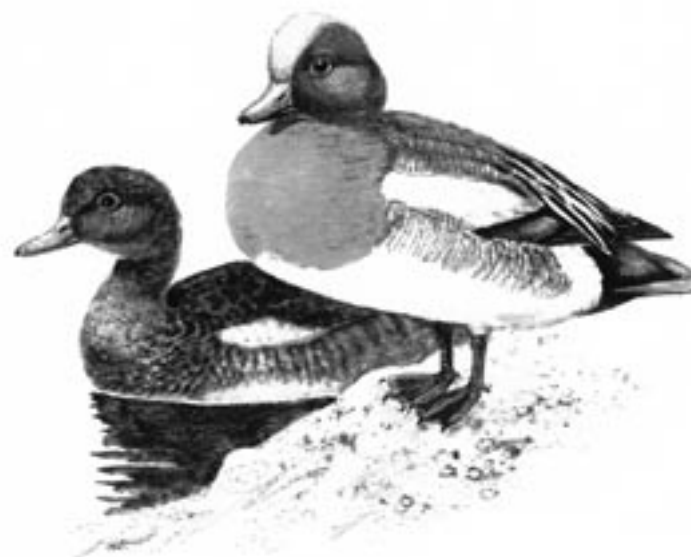
VÉDETT FAJOK ÉS A VADÁSZAT

A természetvédelmi jogszabályok áttekintése,
néhány madárvédelmi példán keresztül

Hazánkban a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közöttételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet alapján jelenleg 1660 faj védett, amelyből 695 növény- és 965 állatfaj. Az alábbi összeállítás rövid áttekintést ad a vadászat számára valamilyen szempontból jelentős védett fajokról, illetve néhány olyan vadászható fajról, amelyeknek természetvédelmi vonatkozásai lehetnek.

A rendelet 2. és 4. mellékletén szerepelnek a védett, ill. a fokozottan védett állatok. A védettek között szerepel több olyan faj, amelyek még a viszonylag közeli múltban is vadászhatók voltak,

vagy védett státuszuk ellenére bizonyos esetekben gyéríteni lehetett őket, így felmerülhet velük kapcsolatban a kérdés, hogy mi indokolta teljes védté nyilvánításukat? Nyilvánvaló, hogy

Fütyülő réce

Kék vércse

bizonyos fajoknál a súlyos állománycsökkenés tette szükségessé a jogszabály által biztosított oltalmat, mint pl. 1993-ban a **fütyülő réce** (*Anas penelope*) esetében, mely fajnál a térségünkön átvonuló madarak száma a felére esett vissza. Egyes esetekben azonban emellett egyéb szempontok is szerepet játszottak. Ilyen faj a **vetési varjú** (*Corvus frugilegus*), amelynek hazai állománya a fészektelepek túlzott pusztítása miatt annyira megcsappant, hogy az már veszélyeztette a faj hazai populációjának fennmaradását, de emellett az is fontos érv volt, hogy a faj költőtelepei kiemelkedő szerepet játszanak számos más, már korábban is védett madarunk fennmaradásában: pl. a **kék vércse** (*Falco tinnunculus*) és az **erdei fülesbagoly** (*Asio otus*), melyek maguk nem építenek fészket, költés céljából pedig előszeretettel használják a vetési varjú-telepeket. Korábban mindketten gyakran estek is áldozatul a vetési varjú

elleni irtóakcióknak, ami még inkább indokolta e faj védetté nyilvánítását.

A védett fajok listájának kialakítása során a hagyományos szempontok (állománycsökkenés, természetvédelmi jelentőség) mellett a 2001-es jogszabály megalkotásakor kiemelkedő szerepet kapott az európai uniós jogszabályi környezetnek való megfelelés: csatlakozásunk elengedhetetlen feltétele volt a közösségi jogszabályok átvétele a természetvédelem területén is. Hangsúlyosan figyelembe kellett tehát venni a Tanács 79/409/EGK számú irányelvét a vadon élő madarak védelméről és a 92/43/EGK jelű irányelvet a természetes élőhelyek és a vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről, de még a főképbik prémjének és az abból készült termékeknek a tagállamokba történő behozataláról szóló 83/129/EGK irányelvet is. Gondoskodni kellett tehát arról, hogy az uniós jogszabályok mellékletein szereplő védett ill. fokozottan

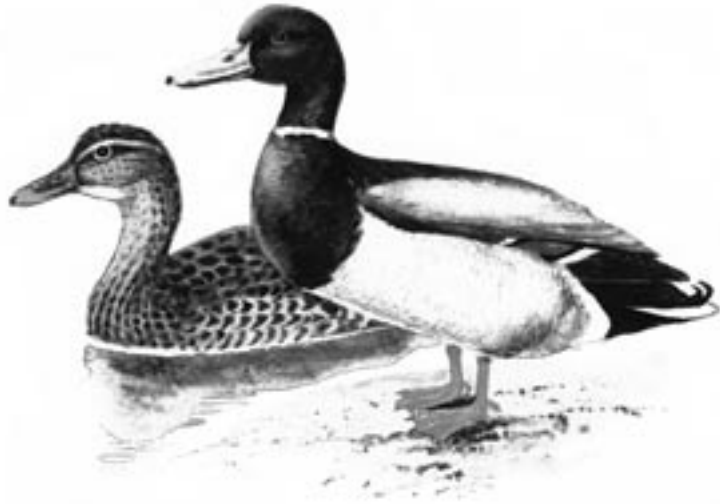

Vetési varjú

védett fajok Magyarországon is hasonló státuszt élvezzenek, még akkor is, ha hazánkban nem fordulnak elő, hiszen a kereskedelem révén hazánkban is felbukkanhatnak az élőhelyükön illegálisan begyűjtött, elejtett példányok. A tisztán látás kedvéért rövid emlékeztetőül: az Élőhelyvédelmi Irányelv I. és II. mellékletei azokat az élőhelytípusokat illetve fajokat sorolják fel, amelyek védelmét elsősorban különleges természetmegőrzési területek kijelölésével kell biztosítani a Natura 2000 hálózat keretében, és amelyek megfelelő kezelését csatlakozásunk óta már egyrészt az EU is felügyeli, másrészt uniós támogatási források is pályázhatók rájuk. A IV. mellékleten jegyzett fajok fennmaradását egyedeik védelmével kell megvalósítani: tiltott azok szándékos elpusztítása, befogása, kereskedelme, szaporodó- vagy táplálkozóhelyük rongálása (a II. melléklet fajainak jó része e mellékletben is szerepel). A III. melléklet a különleges természetmegőrzési területek kijelölésének kritériumait tartalmazza, az V. melléklet pedig azokat a közösségi jelentőségű növény- és állatfajokat sorolja fel, amelyek hasznosítása csak szabályozott körülmények között (területi vagy időszakos korlátozással) engedélyezhető (pl. éti csiga); a VI. melléklet a tiltott befogási, vadászati ill. halászati módszereket ismerteti (e tekintetben az irányelv nem hozott új kötelezettséget, hiszen hazánk a Berni Egyezményhez való csatlakozásával hasonló korlátozásokat fogadott el). Madarak tekintetében a madárvédelmi irányelv előírásait kellett figyelembe venni: az irányelv II. mellékletén felsorolt vadászható fajok kivételével valamennyi európai vadon élő madár szándékos elpusztítása vagy

befogása tilos, míg az I. mellékleten szereplő, szigorúan védett fajokra különleges madárvédelmi területeket kellett kijelölni, amelyek a Natura 2000 hálózat részét képezik. A III. mellékleten a II. melléklet alapján vadászható fajok egy része szerepel, az ezek egyedeivel, preparátumaival, stb. való kereskedelem korlátozott körülmények között folytatható, míg az összes többi európai madárfaj esetén, beleértve a többi vadászható fajt is, mindennemű kereskedelem tilos!

Az uniós irányelvekkel való összhang megteremtése érdekében a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásáról szóló FVM rendelet 2004-es és 2005-ös módosítása a korábbiakhoz képest számos változtatást vezetett be a vadászati idényekkel és a vadászható fajok egyedeivel való kereskedelemmel kapcsolatosan. Így megszűnt például a bőjti réce vadászati idénye, amit a faj európai állományának nagymértékű csökkenése mellett az is indokol, hogy a Tanács a vadon élő állat- és növényfajok számára, kereskedelmük szabályozása által biztosított védelméről szóló, többször módosított 338/97 EK rendelete a fajt az A mellékletre helyezte, amely a kipusztulás közvetlen veszélyében lévő fajokat sorolja fel, és így erre a fajra is olyan előírások vonatkoznak, mint a Washingtoni Egyezmény (CITES) I. függelékes fajaira, azaz a vadonból származó egyedek kapcsán mindennemű kereskedelmi tevékenység szigorúan tiltott, és valamennyi egyed, rész, származék esetében pedig az erről szóló közösségi rendelet szerinti dokumentumokkal szükséges a legális eredetet bizonyítani. További, az uniós

Tőkés réce

elveknek megfelelő változás, hogy most már minden madárfajra megállapítottak tilalmi időszakot, így a vadászható varjúfélékre is. A madárvédelmi irányelv szigorú kritériumrendszerével összhangban azonban a vadászati hatóság hozzájárulásával természetesen a tilal-

mi időszakban is adható ki engedély e fajok gyérítésére.

Az irányelv kereskedelmi rendelkezéseinek való megfelelést szolgálja, hogy 2005-ben megtiltották a fácán, a fogoly, a tőkés réce és az örvös galamb kivételével valamennyi vadászható madárfaj élő, illetve élettelen egyedeivel való kereskedelmet. Ez nemcsak azt jelenti, hogy ezentúl egy étteremben tilos vadlibasültet felszolgálni, hanem azt is, hogy nem szabad szajkóból, szarkából, szalonkából készített preparátumot árulni a vadászboltokban, vagy fészekből szedett szajkófiókákat árulni a különböző állatbörzéken.

A védett fajokról szóló hazai kormányrendelet 7. és 8. melléklete azokat a fajokat sorolja fel, ame-

Örvös galamb

Seregély

lyek hazai természetes előfordulása nem ismert (sokuknál ez nem is várható), de az Európai Unióban veszélyeztetettnek minősülnek. Az Unió jogalkotás gyakorlatának megfelelően, de eltérően a hazai jogban szokásos megoldástól, e növény- és állatfajokat a magyar rendelet nem nyilvánítja védetté, de engedélykötelezettséget ír elő minden velük végzett, hasznosításnak minősülő vagy azzal kapcsolatos tevékenységre (gyűjtés, tartás, tenyésztés ill. termesztés, kereskedelem, feldolgozás, külföldre való kivitel, behozatal, országon való átszállítás, stb.). Pénzben kifejezett értékü egyedenként 10 000 Ft. Felmerülhet a kérdés, hogy van-e gyakorlati jelentősége ezen fajok hazai védelmének? Rögtön világossá válik, hogy nagyon is van, ha arra gondolunk, hogy a nemzetközi kereskedelemben ma már a legkülönbözőbb állat- és növényfajok egyedei vagy származékai is megjelennek.

A 13/2001. KöM rendelet 8. mellékletén kivételként szerepel öt olyan

Házi veréb

madárfaj is, amely hazánkban rendszeresen, természetes körülmények között előfordul: a kárókatona, a bütykös hatytyú, a sárgalábú sirály, a seregély és a házi veréb. Ezekre a természetvédelmi szakzsargonban „szürke zónás fajként” emlegetett madarakra a vadászati főhatóság sem kívánt vadászati idényeket megállapítani, de hazánkban költő, ill. ide vonuló állományaik természetvédelmi szempontból sem nevezhetők veszélyeztetettnek. Jogharmozációs kötelezettségünknek megfelelően azonban ezen fajok befogásához ill. gyérítéséhez is engedély szükséges a területileg illetékes természetvédelmi hatóságtól. A rendeletben meghatározott, szinte jelképesnek nevezhető ezer forintos eszmei értékük is jelzi: a természetvédelem számára, legalábbis jelenleg, nem jelentenek prioritást, ami abban is megnyilvánul, hogy ezen fajok gyérítésére indokolt esetben – közegészségügyi okból, a légközlekedés biztonsága, valamint az okszerű mezőgazdasági ter-

melés biztosítása érdekében – valóban adnak is ki engedélyt a nemzeti park igazgatóságok.

Jó példa erre a **kárókatona**: e faj halastavi és természetes vízi kártételének csökkentése érdekében a természetvédelmi hatóságok a gazdálkodók által jelzett állománycsökkentési kérelmeket évek óta szinte kivétel nélkül engedélyezik, aminek eredményeképpen évi több ezer példányt lőnek le a vadászatra jogosultak (2004-ben pl. több, mint kétezer példány engedélyezett lelövéséről van tudomásunk, ezenfelül sajnos számos engedély birtokosától kérésünk ellenére sem kaptunk információt a gyérítés eredményességéről). Az engedélyadás alól kivétel olyan esetekben fordul elő, ha a vadászat jelentősen veszélyeztetné a területen előforduló védett természeti értékeket. Hasonló engedélykiadási gyakorlatról számolhatunk be a többi „szürke zónás” faj esetében is.

A 13/2001. (V. 9.) KöM rendeletet a közelmúltban módosította a 23/2005. (VIII. 31.) KvVM rendelet. Ennek 9. számú melléklete, hazánkban újdonságként, a védett gombákat és zuzmókat sorolja fel (35 gomba- és 5 zuzmófajt). A 7. mellékletre pedig felkerült a hóvi-

Aranyajak

rág is, amely a tavasz első hírnökeként gyakran bukkan fel a virágpiacokon, aluljárókban.

Emlősfajok a vadászat és a természetvédelem látókörében

Az alábbiakban néhány olyan faj természetvédelmi, illetve vadászati vonatkozásairól lesz szó, amelyek az utóbbi évtizedben nyertek (újra) jelentőséget a hazai vadásztársadalom számára. Nem törekedtünk teljes körű áttekintésre, csupán egyes fajokat ragadtunk ki, ízelítőt adva a visszatelepülő, és az invázió fajokból egyaránt.

Az **aranyajak** (*Canis aureus*) hazánk egyik őshonos, de kipusztult emlősfajaként tartották számon egészen az 1980-as évek végéig. Az 1940 és 1990 közötti mintegy 50 év alatt Magyarországon nem figyeltek meg szaporodó párt, csupán kóborló hímeiket ejtették el időnként. Ebben az időben nem élvezett törvényi oltalmat, mivel „hivatalosan” nem szerepelt a hazai faunalistákon, pusztán a Vörös Könyvben jegyezték.

Az 1990-es évek második felében ismét megtelepedett Magyarországon. Újbóli megjelenésének és inváziószerű terjeszkedésének pontos okát még nem tudjuk, vannak, akik a farkasállomány nagymértékű visszaszorulásával, illetve a balkáni háború okozta zavarással hozzák ezt összefüggésbe. Annyi azonban bizonyosan állít-

ható, hogy hazánk déli területeiről fokozatosan húzódik észak felé, és gyakorlatilag mára „átszelta” az országot. A faj vadgazdálkodási és természetvédelmi megítélése sok estben ellentmondásos, ami annak is betudható, hogy alig rendelkezünk ismerettel róla. Rejtőzködő életmódja miatt közvetlen megfigyelése is nehézkes. Jelenlétére leginkább jellegzetes lábnyomából, rókaénál nagyobb hullatékából valamint „sakálüvöltéséből” következtethetünk. Magyarországi tapasztalatok alapján a sakálok megjelenését követően egy vadászterület őzállománya 2-3 évig csökkent, majd a következő évben a kiinduló létszám 80%-át elérve állandósodott. Ugyanakkor az őzek átlagos testtömege mindkét ivarban közel 2 kg-t nőtt, ezt követte a trófea tömegének növekedése is. Általánosságban elmondható, hogy több kiváló minőségű bakot tudtak lövetni, mint a korábbi időkben, azokon a területeken, ahol a sakálok természetes kiválogatásban részt vettek. Sokáig nem szerepelt a vadászható fajok listáján, de törvényi védettséget sem élvezett. 1997-től azonban már egész évben vadászhatóvá vált. Az időközben folytatott vizsgálatok hozadékaként, 2000-től

Nyestkutya

a szaporodási időszakon kívül, június 1. és február 28. között lőhető.

Egész évben lőhető a **nyestkutya** (*Nyctereutes procyonoides*) valamint a **mosómedve** (*Procyon lotor*) is. Mindkét jövevény emlősfaj viszonylag újnak mondható a hazai faunában, terjedésével az őshonos faunát szegényíti.

A nyestkutya hazája a Távol-Kelet (Kína, Korea, DK-Oroszország, Indokína, Japán). 1929 és 1955 között mintegy 9000 példányt telepítettek az akkori Szovjetunió európai részére (a mai Ukrajna, Fehéroroszország, Oroszország). Innen terjedt szét, napjainkra már Franciaországtól Szlovéniáig számos országban megtelepedett. Populációbiológiai vizsgálatok tárták fel a nyestkutya gyors terjedésének okait. Kiderült, hogy a nyestkutya átlagos évi szaporulata (9-9,6) lényegesen meghaladja a rókaét (5,1-5,8), ami annak is köszönhető, hogy a téli inaktív állapot miatt kevésbé kimerülten lép a szaporodási periódusba. Magyarországon először 1961-ben az ukrán határ közelében ejtettek el három példányt. Mára az ország egész területéről előkerülhet, az eddigi szórt, de egymástól távoli észlelések is erre utalnak.

A mosómedve hazája Észak- és Közép-Amerika, ahonnan 1934-ben került Európába. A németországi Hessen tartományban ekkor engedtek szabadon két párt. A világháború idején az akkori európai prémtelepekről számos példány szabadult el, és alkottak szaporodó kolóniákat az elkóborolt mosómedvék. Mára

Farkas

Európa számos országában, főleg vizes élőhelyeken, de települések határait, kertekben, parkokban is jelentősebb számú populációi találhatók. Magyarországon az első mosómedve-elejtésről 1948-ban számoltak be Mór községből. Erről a példányról azonban azt feltételezték, hogy a háború alatt szökött meg egy közeli parkból, emiatt nem fogadták el bizonyító példánynak. Jóval később, 1982-ben figyelték meg legközelebb hazánkban. Akkor az osztrák határ melletti Lövő község külterületén jelezték jelenlétét. Azóta szórványos vadászati megfigyelések szólnak hazai példányok felbukkanásáról, időszakos elejtéséről. Ugyanakkor nagyon kevés azon vadászterületek száma, ahonnan több alkalommal is megerősítették jelenlétét. Ezek szerint tehát bizonyítható a mosómedve hazai jelenléte, azonban

nem tudunk meghatározni olyan területet, ahol biztosan szaporodó állománya lenne. Az sem világos, hogy a szórványos felbukkanások a németországi állományok keletre terjeszkedéséből, vagy az időnként megszökött állatokra utalnak. Mindenesetre, mint invázió, idegenhonos faj, egész évben korlátozás nélkül vadászható.

A farkas (*Canis lupus*) Európa második legnagyobb termetű ragadozó emlőssállata. Euráziától Észak-Amerikáig húzódó elterjedési területén az elmúlt évszázadok alatti kíméletlen irtása, valamint élőhelyeinek visszaszorulása és megváltozása miatt világállománya is lényegesen megcsappant, széttagolódott. Európa nyugati feléről szinte teljesen eltűnt, csupán szigetszerű populációi találhatók még az Ibériai és az Appennin-félszigeten. Kelet-

Európában a Balkánon, a Kárpátokon, a Lengyel síkságon és Skandinávián húzódó vonaltól keletre ugyan jelentősebb populációi maradtak fenn, ám populációi itt is széttagoltak.

Magyarországon a farkas a XX. sz. elejére annyira megritkult, hogy már csak szórványos előfordulásait regisztrálták a Dunántúl és a Duna-Tisza köze déli részéről valamint az Északi-középhegység Mátrától keletre eső területéről és Szabolcs-Szatmár-Beregből. Aktuális előfordulásáról kevés, rendszertelen és esetenként ellentmondó adat áll rendelkezésre.

Az Északi-Kárpátokból való visszatelepülésnek köszönhetően, Aggtelek és a Zempléni-hegység rejtettebb élőhelyein gyakrabban figyelik meg. Az Aggteleki Nemzeti Park területén szaporodó, többé-kevésbé stabilnak tűnő, kis létszámú állománya is megtelepedett az elmúlt évek során. Az Északi-középhegység területein csak szórványosan, időszakos jelleggel bukkanhatnak fel kóborló példányai. A Duna-Tisza köze déli részén, Bácskában a délről bevándorló egyedek húzódhatnak be. Az itteni erdők túlnyomó része telepített, intenzíven művelt, főként akác-, feketefenyő-, nyárerdő. Mindemellert ez az ország egyik legnagyobb összefüggő erdőterülete. Az itteni előfordulások rendszertelenebbek, de kölyköket nevelő egyedeket innen is ismerünk. Magyarország az Európai Unió támogatásával átfogó védelmi programot (LIFE Nature) indított 2002 és 2006 között, amely a farkasok mozgásával, populációbiológiai sajátosságaival és táplálkozási szokásaival is foglalkozik. A Szent István Egyetem Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszéke és a Környezetvédelmi és

Vízügyi Minisztérium koordinálásával működő program kiemelt feladatának tartja a helyi lakosággal és a vadgazdálkodókkal történő párbeszédet, az esetleges konfliktusok megelőzése, kezelése érdekében. A farkas Magyarországon fokozottan védett állat.

Vadászat és a növényfajok védelme

A vadászat és a természetvédelem a növényfajok, ill. az élőhelyek védelme tekintetében is számos területen összekapcsolódik. Hazánkban a vadon élő veszélyeztetett növényvilág megóvására az állami természetvédelem két védelmi stratégiát alkalmaz, amely a jogszabályokban ölt testet. A területi védelem szakszerűbbnek és ökológiai szempontból előnyösebbnek tűnik, hiszen a botanikai értékek védelmének elsődleges célja az, hogy a veszélyeztetett fajokat élőhelyeikkel együtt őrizzük meg.

Védett területen, természetvédelmi oltalom alatt álló területen minden növényfaj (védett és nem védett egyaránt) gyűjtéséhez a területileg illetékes természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Tekintettel azonban arra, hogy a veszélyeztetett növényfajok nem minden termőhelye ismert, illetve a fajok természetes úton is változtatják termőhelyüket, és maguk az élőhelyek is formálódnak, átalakulnak a szukcesziós folyamatok eredményeképpen, a területi védelem önmagában nem biztosítja egy-egy faj megóvását. Számos példa bizonyítja, hogy szükséges a veszélyeztetett fajok egyedi védelme is.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban Tvt.) 42.

§ (1) szerint tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása.

A természetvédelmi hatóság engedélyre szükséges védett növényfaj egyedének és minden részének – virágának, termésének vagy szaporításra alkalmas szervének – gyűjtéséhez; egyedének birtokban tartásához, adásvételéhez, cseréjéhez, kertekbe, botanikus kertekbe történő telepítéséhez.

A Tvt. 68. § (2) értelmében a védett növényfaj valamennyi egyede állami tulajdonban áll, elidegenítésére kizárólag akkor kerülhet sor, ha az természetvédelmi célokat vagy közérdeket szolgál, és az elidegenítéssel a miniszter egyetértett (Tvt. 68. § (7) b).

A Tvt. 80. § (1) értelmében, aki tevékenységével vagy mulasztásával a természet védelmét szolgáló jogszabály előírásait megsérti; a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérően végez, természetvédelmi bírságot köteles fizetni.

A természetvédelmi érték (vagy korábbi szóhasználatlaltal élve eszmei érték) a védett növényfaj pénzben kifejezett értéke, amelyet az adott faj veszélyeztetettségének mértéke, ritkasága, pótolhatatlansága alapján a környezetvédelmi miniszter rendeletben határoz meg. Ha a letépett virágok számát beszorozzuk a természetvédelmi értékkel, a kapott szám mutatja meg, mekkora az elkövetett vétség, mely alapján szabálysértési vagy büntető eljárás indul az elkövető ellen.

A természetvédelmi érték tehát nem a növény ára, nem azt mutatja meg, mekkora például egy szál majomkibor előállításának költsége, csupán egy viszonyító érték, mely az okozott kár számszerűsítését, felbecsülését segíti.

A törvényi védeltséget nem élvező fajok sajnos jóval védtelenebbek. Vida Gábor szavaival élve: „A vadvirág a természetben nem csupán a mi gyönyörködtetésünket szolgálja. Szépsége, színe, illata a sokmillió éves természetes szelekció alkotása. A virág sikeres megporzása a fennmaradás biztosítója. Minél vonzóbb egy virág a beporzó rovar számára, annál nagyobb valószínűséggel lesz mag és ezáltal új nemzedék belőle. A legszebb vadvirágok csokorba szedése ennek pontosan az ellenkezőjéhez vezet. A látványos fajok visszaszorulnak, csupán a kevésbé feltűnő, szélporozta fajok maradnak meg. Sokan azt hiszik, hogy az élő növényekről szedett virág nem pusztítja a természetet, hiszen újra kihajthat. Ez azonban nem teljesen igaz. Ha például a tőzike virágja a fennmaradás szempontjából felesleges lenne, az evolúció már régen eltüntetné volna. Minden élő növénynek az ivaros szaporodás adja a megújulás lehetőségét. Alkalmazkodni a változó környezethez csak ezzel tud, de pusztá életben maradása is függhet tőle.”

Tehát még a nagy tömegben előforduló, gyakorinak tűnő növényeket sem szabad leszedni, hiszen ezzel nemcsak egy egyed pusztulását okozzuk, hanem egy évmilliók alatt kialakult, bonyolult ökológiai rendszer működésébe avatkozunk be.

Bakó Botond Zoltán – Czirák Zoltán – Házi Judit – Schmidt András
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

EGYÜTT A VIDRÁKÉRT!

Az Országos Magyar Vadászati Védjegylet, az Országos Magyar Vadászkamara és az „Alapítvány a Vidrákért” szervezet 2005. június 5-én „Együttműködési Megállapodást” kötött egymással.

A megállapodást a Magyarországon fokozottan védett – kontinensszerte még mindig egyedülállóan gazdag – európai vidra populációjának védelme és erősítése, valamint a vizes élőhelyek oltalma érdekében írták alá a felek. A megállapodás érdekében a következő programpontokban működnek együtt:

- In situ programokkal a faj és élőhelyeinek hathatós védelme érdekében
- közös ismeretterjesztő programok koordinálásával
- szakmai és tudományos rendezvények együttes megtartásával
- közös ajánlásokkal és állásfoglalásokkal.

Reméljük, hogy az együttműködés valóban hatékony és sikeres éveket hoz mind a vadászok közössége, mind a természetvédelmi szervezet munkatársai, kutatói és a hazai zöldmozgalom egésze számára. Közös érdekünk ugyanis, hogy megismerjük a vidra életét, élőhelyeinek állapotát és azok mindennemű változását. Különösen fontos az együttműködés az Európai Unió természetvédelmi irányelveinek (Natura 2000, Víz Keretirányelv) tükrében, amelyek Magyarország számára is – EU tag lévén

– kötelezőek. Mindez pedig meghatározza mind a vadgazdálkodás és vadászat, mind a természetvédelem magyarországi irányát és lehetőségeit.

Cselekedjünk hát együtt a vidrákért!

Arra kérjük a Tisztelt Vadászokat, hogy ennek szellemében legyenek segítségünkre abban, hogy az „Alapítvány a Vidrákért” szervezet minét több információval rendelkezzen a vidra magyarországi előfordulásáról, a vizes élőhelyek (tavak, patakok, csatornák, folyók, holt- és mellékágak stb.) állapotváltozásáról,

és minden olyan beavatkozásról, ami hatással lehet egy-egy terület (kiszáradás, régió) élővilágára, pl. autópálya, gyorsforgalmi autót út építése stb.

Arra kérjük Önöket, hogy az alábbi elérhetőségek valamelyikén értesítsék az alapítványt, ha:

- vidra előfordulásáról és/vagy annak hiányáról van tudomásuk vizes élőhelynél. (Fontos, hogy minél több vizes élőhelyről rendelkezünk adatokkal, ezért minden hír, akár kedvező, akár kedvezőtlen külön értékkel bír számunkra),

- vizes élőhelyek állapotváltozásáról. (Fontos, hogy minden olyan változásról, amely a vizes élőhelyeket érinti – pl. halastó, patak kiszáradása, új halas- vagy horgászto létesítése stb. – hiteles információ álljon a rendelkezésünkre),
- egy-egy vizes élőhelyet érintő beruházásról – pl. autót út vagy bevásárlóközpont építéséről stb. (Fontos, hogy ezekről is adatokat szerezzünk, hiszen egy-egy ilyen beruházás alapvető változást jelenthet az adott kistérségben/térségben élő vidraállomány számára),
- ha esetleg elpusztult (pl. autót út által elütött) vagy beteg, esetleg legyengült vidrát látnak, vagy arról tudomásuk van, szintén értesítsenek bennünket.

Kérjük, ha módjuk van arra, hogy rendezvényeiken egy cca. 40-45 perces előadás keretében megismertessük Önökkel (és kollégáikkal, sporttársaikkal, tanítványaikkal stb.) a vidrát és a vidravédelem mindennapjait, tegyék számunkra lehetővé, hogy megtehesük, ezáltal minél többeknek valós vidraképet mutathassunk be. Ami pedig az Önök és az alapítvány jövőbeni együttműködését is messzemenően segítheti.

*Mindezeket előre is köszönöm
az alapítvány nevében:
Gera Pál (ügyvezető elnök).*

Elérhetőségeink
Postacím: 1156. Bp., Nyírpálota u. 60.
Telefon: (06) 30-258-3637
E-mail: gerapal@axelero.hu
Honlapunk: www.vidraalapitvany.hu

TEREPAUTÓZÁS ÉS VADÁSZAT

A terepjáró kocsik használatának divatja népszerűségüket soha nem látott szintre emelte. Ez többek között köszönhető a technikai színvonal emelkedésének, hiszen a régi típusok izomszervója és betonkemény rugózása helyett most személyautós kényelemmel ellátott, nagy, látványos járműhöz juthat bárki, közepes árfekvésben.

Ez utóbbi jelzőkkel azt szerettem volna érzékeltetni, hogy a társadalom bizonyos rétegében kialakult az igény az átlagosnál méretesebb, mutatós, de nem túl drága kocsik iránt, amelyeknek nagy része sosem lát sarat, tehát eredeti funkcióját nem tölti be.

Más a helyzet, amikor a munka, esetleg hobbi kedvéért ül valaki négykerék hajtású autóba. A vadászat esetén pedig a két dolog – nem is olyan ritkán – szerencsésen találkozik. Bár nap mint nap ezt tesszük, mégis ritkán gondolkodunk el azon, hogy milyen hatással volt-van szokásainkra a terepautózás.

Nem tagadom, hogy némi nosztalgiaiával gondolok azokra az időkre, amikor vonattal, busszal, rövidebb távokra pedig gyakran még télen is kerékpárral jártunk. Nem volt kapkodás, ráértünk beszélgetni, és sohasem cipeltünk fölösleges holmit. Azonban el kell ismernem, hogy az autózás mégis hozott számos pozitív változást életünkben. A menetrendekhez már nem kell alkalmazkodnunk, kevesebb időt igényel a vadászterület megközelítése, így több idő marad a vadászatra. Bővült a magunkkal vihető kényelmi felszerelések listája, az elektromos hűtőládától

az összecukható magaslesig mindenfélenek hasznát láthatjuk. Sokan értékelik télen a kocsiba szerelt állófűtés jótékony hatását. Az elejtett vadat magunk szállíthatjuk, ezzel nem kell megvárunk a hivatásos vadászt.

Mint mindennek, a terepjáró használatának is két oldala van, essen szó hát viszonylagos hátrányairól is. A kényelemhez igen könnyű hozzászokni, kevesebbet járunk gyalog, mint amennyit lehetne és kellene. Az autós vadász kevesebbet érzi a természetből, mint a gyalogos, észrevétlen marad előtte számtalan apró részlet. Ugyanígy jár, aki engedve a hajsolt élettempó kényszerének, „kocsival pillanatok alatt odaérek” felkiáltással odaszáguld a leshez, üldögél pár órát, majd távozik, feladat „kipipálva”. A lényegét így nem kapja meg, megnyugvásra, a feszültségek oldására, a természet gyógyító erejének befogadására nem marad ideje.

Milyen az ideális terepjáró?

Természetesen sokféle, hiszen a típus, nagyság, teljesítmény, évjárat, stb. nem mindig tükrözi a gyakorlati hasznossá-

got. Az igazán lényeges szempontokat viszont nagyjából a következők jelentik: rendszeres karbantartás, üzembiztos műszaki állapot, halk járású motor, terepre alkalmas gumiabroncsok, hatékony világítás elöl, hátul.

És még egy fontos dolog: aki terepjárót akar, az csak második vagy harmadik kocsiként tartsa! Miért? A válasz egyszerű: hogy ne kelljen kényszerű kompromisszumokat kötnie. Hogy ne kelljen például a kocsi más családtagnak használnia, aki nincs szokva az esetleg puritán körülményekhez. A vegyes útviszonyok között közlekedő, országúti gumival felszerelt kocsi sáros terepen könnyen elakadhat. A leginkább terepen, vadászatra használt járművet viszont nyugodtan elláthatjuk nehéz terepre alkalmas gumikkal.

Hogyha konkrét választásra kerül a sor, úgy először mérjük fel igényeinket.

Sokat használjuk vagy keveset, egyedül járunk-e többnyire vadászni, vagy többedmagunkkal, teszünk-e nagyobb utakat országúton, utazik-e velünk rendszeresen kutya, kell-e más feladatra is használnunk, milyen tárolóhely áll rendelkezésünkre? Ha körülbelül tisztáztuk magunkban, mire is van szükségünk, akkor vessünk számot azzal, mennyit szánhatunk rá. Ezen a ponton lehetőségeink már csak néhány típusra korlátozódnak. Innen elindulva, érdemes átnézni a márkakereskedők eladási eredményeit és az újsághirdetéseket.

Még néhány általános tanács. Az autókereskedésekben hozzáférhető típusismertetőket minden lényeges adatot tartalmaznak, többek között a különböző terepszöveget – az akadályokon való áthaladás közben szerzett sérülés illetve elakadás elkerüléséhez szükséges alapadatokat is. A hosszú tengelytávú típu-

soktól ne várjunk különös fordulékony-ságot, mozgékony-ságot, főleg erdőben. Ezek leginkább terjedelmes rakomány vagy több utas szállításakor mutatják meg előnyeiket. Első és hátsó túlnyúlásaik illetve a nagy tengelytávolság miatt számukra az árokátkelés általában megoldhatatlan, és igen könnyen fölhasalnak a bakhátaikon. Nem úgy a rövid modellek, amelyek jóval kedvezőbb terepszögekkel rendelkezvén, terepjárókészség tekintetében felülmúlják az előbbieket. Utasterük azonban csak három-négy személy, a felszerelésük és esetleg egy-két kutya számára biztosít elegendő helyet. Mindenki a várható igénybevételnek megfelelően alakíthatja ki döntését, s minél több szempontot vesz figyelembe, annál elégedettebb lesz járművével.

Megvan az új autó!

Ha már a garázsban, színben, udvaron áll az új, esetleg használt járművünk, akkor jó lesz mihamarább hozzászokni a gondolathoz, hogy rendszeres karbantartás nélkül előbb-utóbb még a legjobb masina is gyengélkedni kezd. Fokozottan érvényes ez a sárban, porban közlekedő munkautóra. A használt autó vásárlását eleve műszaki átvizsgálásnak kell megelőznie, de amire a későbbiekben figyelniünk kell, az elsősorban az olajfolyás a hajtáslánc elemeiből, a kattogó, zúgó vagy darálásszerű zajok és a váratlanul jelentkező rezgések. Az időben észlelt hibák orvoslásával jelentékeny összegeket takaríthatunk meg, amelyeket aztán még vadászatra is fordíthatunk.

Az újonnan beszerzett kocsihoz mindenképpen szükséges néhány hasz-

nos apróság. Igen jó szolgálatot tehet alkalomadtán a hosszú, racsnis emelő, idegen nevén Hi-Lift vagy Hi-Jack. A magasabb építésű kocsik emeléséhez természetesen a karosszériára vagy az alvázra emelőbakokat is szerelhetünk, de az említett emelőhöz beszerezhető adapterek valamelyikével a jármű szinte bármelyik pontján emelhető. Tehát nem csak kerékcserénél, hanem például elakadásnál is, amikor a megemelt kocsi kerekei alá rugalmas gallyakat vagy más, kapaszkodást segítő anyagot helyezve, kiszabadíthatjuk azt a sárból. Az ilyen feladat elvégzéséhez persze szükség lesz egy kb. 30×30 centiméteres, legalább 5 centi vastag deszkára is, amelyet az emelő talpa alá helyezve meggátoljuk annak talajba süllyedését. Kötelekkel megfelelően ellátva, ez az eszköz arra is alkalmas, hogy elakadt kocsinkat megmozdítsuk, elakadásnál néha egy-két méter is sokat jelent. Ehhez azonban szükség van 25-30 méter 8 milliméteres puha drótkötélre is, amelynek nyúlása elhanyagolható, és a kocsi szintje nem foglal helyet. A kötélt akkor is szükséges, ha más jármű végzi a mentést, hiszen az nem mindig tudja megközelíteni a mi kocsinkat.

Legyen nálunk az említett nagy teherbírású drótkötél mellett egy rövidebb – 5-6 méteres – vontatókötél is, amely alkalmas elromlott vagy útról lecsúszott jármű mentésére. Célszerűen rögzíthetjük a kocsi első vészharítóján vagy bozótrácsán, így szükség esetén azonnal kéznél lesz. Erre a célra kitűnően alkalmas a teherautók rakományának rögzítéséhez használatos széles heveder is, tudni kell azonban, hogy bizonyos műanyagok szakítószilárdsága az UV sugárzás hatására csökken, az éveken

át napfénynek kitett anyag pedig ilyen átalakulást kénytelen elszenvedni.

Az állandó felszerelést ki kell még egészítenünk néhány méter vékonyabb kötéllal, egy közepes nagyságú fejszével, amely akár az akadályok elhárításában is segítségünkre lehet, de tűzifa aprításnál nélkülözhetetlen. Az ásólapát vagy a gyalogsági ásó a nagy havazások idején, vagy a homokban elakadásnál kiegészít a bajból. Még néhány kéziszerszám, pár méter elektromos vezeték, szigetelő szalag, drót, akkumulátorról működő munkalámpa – mindez rendezetten elhelyezhető még egy kisebb kocsiban is.

A következő, alkalmanként igen hasznos, de apróságnak már nem nevezhető eszköz az önmentő csörlő. Lehetnek kardános, elektromos vagy hidraulikus meghajtásúak, az utóbbi előnye, hogy

a szerkezet beázásra nem érzékeny, és a meghajtó hidromotor áramfelvétele viszonylag alacsony. Az elektromos változatok elvileg szintén vízmentes szigetelésűek, de főleg a nagyobb teljesítményűek meghajtásához nagyobb áramerősség szükséges. Tehát beépítésük előfeltétele a tökéletes állapotú, nagy teljesítményű akkumulátor. Rögzítésük csak teljesen egészséges alváz esetén lesz biztonságos, az elektromos bekötéshez pedig csak a gyári vezetékeket használjuk. A kardános változatok hátránya, hogy csak járó motornál használhatók, húzóerejük viszont hatalmas terhek mozgatására alkalmas. Típusazonos gyártmányok esetén a sebességváltóba utólag is beépíthetőek.

Lássuk a csörlőzés néhány fontos szabályát. Elakadáskor a legkézenfekvőbb egy megfelelő vastagságú fatörzs-

höz horgonyozni a csörlőkötélet, de csakis favédő hevederrel. A megfeszült kötélből biztonságos távolságban kell tartózkodnunk, mert az elpattanó kötél halálos sérülést is okozhat. Munka közben viseljünk erős bőrbetétes kesztyűt, hogy a kötélből esetleg kiálló drótszalak fel ne sértsék a kezünket. Figyeljünk arra, hogy a csörlőkötél a kötéldobon egyenletesen csévéldődjön fel, mert a féloldalra halmozódó drótkötél a dobba szorulva, a szerkezet törését, a motor leégését okozhatja. A megoldás, hogy a kocsni hossz tengelyében kötjük ki a kötélet, vagy hogy szakaszosan csörlőzünk.

Ha nem találunk a közelben horgonyzásra alkalmas tereptárgyat, akkor sem kell kétségbeesni. Két erősebb rönköt földbe ásunk, a harmadikat ezeken keresztbe helyezve, már kész a horgonyzási pont. Szükség esetén a pótkereket is földbe süllyeszthetjük egy-másfél méter

mélyen, természetesen előtte biztonságosan rögzítve rajta a csörlőkötélet.

Manapság már elég széles a márkaválaszték, de egyet ne felejtsünk el: érdemes ragaszkodni az ismert, bevált gyártmányokhoz akkor is, ha kissé borsos az áruk. A „no name”, általában távol-keleti termékekhez sem garancia, sem javítási háttér nem áll rendelkezésre, és nincs kizárva, hogy néhány használat után felmondják a szolgáltatást.

Néhány gondolat a terepautózásról

A nehéz terepviszonyok közötti biztonságos közlekedés egyik legfontosabb feltételét jelentik a jármű és a talaj közötti kapcsolatot teljesítő gumiabroncsok. Legjobb, ha durva mintázatú, széles hézagokkal ellátott abroncsot választunk. Az ilyenek oldal falán található

MT azaz *mud terrain* vagy *mud track* jelzés is segít a választásban. Mind sáros, mind havas terepen ezek biztosítják a legjobb haladási feltételeket.

A tél különösen próbára teszi a járműveket, de a vezető tudását is. A rossz látási viszonyok és a megnövekedett fékút mellett a kanyarvétel is gondot jelenthet. A négykerék-hajtás egyik jellemzője, hogy a kocsi eleje és hátulja is kifelé tör kanyarban, a vezetőnek ezért ezt mindig számításba kell vennie. A behavazott utakon nem mindig vesszük észre időben a sérülést okozó tárgyakat, a vékony jéggel borított gödröket, árkokat. Havas terepen előfordulhat, hogy megáll az autó, ha valamelyik kerék elpörög. Ilyenkor próbáljuk meg járművünket visszatolni addig a pontig, ahol mind a négy kerék egyforma nyomással éri a talajt. Ezt egyedül is megtehetjük egy hosszabb rudat egy-

karú emelőként a lökhárító vagy valamelyik kerék alá befeszítve. Aztán egy nagy lendülettel átjuthatunk a kritikus szakaszon.

Érdekes meglepetésben lehet része annak, aki este úgy állítja le autóját, hogy annak még vizesek a kerekei, és esetleg a fékdobokban is marad némi víz. Reggelre a kerekek a talajhoz, a fékpofák pedig a dobokhoz fagyhatnak. Ilyenkor az erőltetés a fékpofák szakadásához vezethet, ezért megpróbálkozhatunk a meleg, de nem forró vizes locsolással, amíg a fék ki nem olvad. A modern, tárcsafékes autók gazdáit persze ilyen veszély már nem fenyegeti.

A tavasz meghozza az olvadást, ami bennünket is új feladatok elé állít. Általános, évszaktól független szabály, hogy ne menjünk arra, amerre nem muszáj mennünk. Tehát ne kockáztassuk fölöslegesen az elakadást, mert a mentéssel

lehet, hogy több időt veszítünk, mint a kerülővel, ezen pedig a vadászat sikere múlhat.

Kora tavasszal a traktorok és más nagy gépek mély kerékvágásokat alakítanak ki az egyébként jól járható utakon is. Ha ilyen szakaszhoz érkezünk, szálljunk ki és alaposan vizsgáljuk meg az akadályt. Egy bottal megállapíthatjuk, milyen mély a víz, a sár, és ha úgy tűnik, nem mélyebb, mint a kocsiink hasmagassága, akkor megpróbálhatjuk a továbbhaladást. Senki sem garantálja viszont, hogy később sem mélyül a kerékvágás. A mélyebb sáron átkelhetünk lendületből vagy erőből. Nagy sebességnél előfordulhat a nem látható kővel, tuskóval való ütközés, amelynek futóműsérülés lehet a következménye, rossz helyzet-

felmérésnél pedig elfogy a lendület, s a kocsi megáll a legnagyobb sárban, ahonnan már jóval nehezebb lesz újra elindulni. A másik megoldásnál felezettben haladva, könnyebben beoszthatjuk a motor erőtartalékát, és még manőverezésre is marad időnk. Mindenesetre ne feledjük, hogy ahol elakadunk, ott valószínűleg megfordulásra sem lesz módunk. Saját nyomunkon még megpróbálhatunk visszatolni, de ha az előrehaladást erőltetjük, úgy a kerekek egyre mélyebbre ássák magukat, és menthetetlenül beheragadunk a sárba.

A tavaszi útviszonyokhoz még érdemes megjegyeznünk, hogy ahol hajnalban még fagyos, szilárd felületen autózhattunk, ott délre könnyen mély sarat találhatunk.

Terepen való autózásnál ugyanúgy nem ötletszerűen közlekedünk, mint a városi utcákon, másként szólva az útvonaltervnek nagyjából már az elején össze kell állnia fejben. Az általunk járt területen ismernünk kell a régi, gazzal benőtt közelítőutakat, a járható vízmosásokat és töltéseket is annak érdekében, hogy kis kerülővel megússzunk egy esetleges elakadást.

A terepautózásról még rengeteget beszélhetnénk, hiszen számtalan helyzet adódik, kezdve az árkokon, patakokon való átkelésektől a meredek emelkedőkön, lejtőkön való haladásig. A megoldás rutin, ügyesség és sokszor lélekjelenlét kérdése. A dolognak azonban van egy másik, nem kevésbé fontos oldala. Amíg nem térünk le a járt utakról, addig nagyobb baj nem történhet.

De az utat elhagyva már más a helyzet. Óvatlanul is kárt tehetünk környezetünkben, mint ahogy ez a napjaink divatjává lett terepjárós kirándulások nyomán tapasztalható – tisztelet a kivételnek. A munkáját végző vadgazda, vadász, természetvédő mind a lehető legnagyobb óvatossággal közlekedik, hiszen a sűrűben haladva védett növényekben, állatokban tehetünk kárt, s talán észre sem vesszük. A vad otthonában járva csak vendégek vagyunk, viselkedjünk hát annak megfelelően. Leghelyesebben pedig úgy cselekszünk, ha a kocsit az út mellett hagyva, minél többet járjuk az erdőt, mezőt gyalogosan. Csak akkor jutnak el hozzánk az illatok, a hangok, csak akkor halljuk meg a természet halk érverését.

Detrich János

VADGAZDÁLKODÁS ÉS VADÁSZAT A SZLOVÁK ERDÉSZETI (SZE) RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL

A Szlovák Erdészeti részvénytársaság jelenleg közel 1 millió ha állami területen gazdálkodik, ami az ország össz-erdőterületének 55%-a. A vadászat az egyik legfontosabb ágazat. A vadgazdálkodás célja az ideális erdő és vad egyensúly, megteremtése amely alapvetően meghatározza az erdőgazdaság eredményességét. A vadászat a részvénytársaságunk különálló ágazata, mellyel 26 erdészetünkben foglalkoznak.

A szlovákiai erdőgazdálkodás alapjait néhány századdal ezelőtt teremtették meg, a királyi erdők korában. Ez idő tájt a bányászat élte virágkorát, ami azon-

ban óriási károkat okozott az erdőkben. Az erdészeti területeken Mária Terézia által kiadott erdőgazdálkodási rend volt a mérvadó, mely az erdőgazdálkodás folytonosságát biztosította. Ennek alapján térképezték fel erdeinket, s ez alapján folyt az erdőgazdálkodás 230 évig. 1918 után új rendszert vezettek be az erdőgazdálkodásban, megalakult a Csehszlovák Állami Erdők társasága, melynek igazgatósága Prágában volt. Az 1948-as politikai és gazdasági változások után több önálló állami vállalat született. A jelenlegi részvénytársaság 1990-ben alakult, székhelye Beszterce-

bánya lett. Ehhez a részvénytársasághoz 26 területi erdészeti igazgatóság tartozik.

A fejlődés befolyásolta az erdőterületek nagyságát és összterületét, ami 1920-tól 350 ezer hektárral nőtt. Így az országos erdősültségi arány elérte a 40%-ot. Ma az erdők 42%-a tűlevelű, 58%-a lomblevelű erdő. Hegyvidéki területeken a vegyes erdők (bükk, lucfenyő, jegenyefenyő) vannak túlsúlyban. Közép és Kelet Szlovákia több erdőre-

zervátumában sikerült fenntartani az eredeti kárpáti természetes erdőket.

Az állami erdészet fejlődése mellett a vadászat is egyre nagyobb teret kapott. Meg kell említeni, hogy a XIX. és a XX. század határán még kevés vad volt a jelenlegi Szlovákia területén, sokkal kevesebb, a mai létszámhoz képest. Hasonló volt a helyzet a magasabban fekvő hegyvidéki területeken is, amelyek mára a medve, a farkas, a hiúz és a szarvas állomány utolsó mentsvárai lettek.

A Szlovák Erdészet vadászterületei	Terület nagysága (ezer ha-ban)	Terület aránya (%-ban)
Kezelt területek	387	43
Bérbe adott területek	518	57
Összesen	905	

1. táblázat A vadászterületek használati szerkezete a Szlovák Erdészetről

A terület bérlője	A vadászterületek száma	A vadászterületek %-ban	A vadászterület kiterjedése ezer ha-ban	A vadászterület kiterjedése %-ban
A Szlovák Vadászszövetségnek bérbe adott területek (vadásztársaságok)	1390	77	3188	71
További bérbe adott területek	181	10	388	9
Államilag kezelt terület a SzE kihasználásban	138	8	530	12
További állami szervezetek területei	22	1	170	4
Nem állami szervezetek által kezelt területek	64	4	177	4
Összesen	1795		4453	

2. táblázat A vadászterület bérlőinek szerkezete Szlovákiában (a 2004-es vadászstatisztika alapján)

A vadászterületek

2004-ben a Szlovákia Erdészeti Rt., 905 500 ha vadászterületen gazdálkodott, ami Szlovákia összterületének 20%-a. A vadászati jogot az erdészet 138 állami tulajdonú területen (530 ezer ha) folytat, ez egyben Szlovákia összes vadászterületének 12%-a.

A vadászterületek átlagos nagysága 3840 ha. Három vadászterület több, mint 20 ezer ha nagyságú, 108 vadászterület pedig 5–10 ezer ha között mozog. A Szlovák Erdészeti Rt. vadászterületei nagyobb vadászegységeket képeznek, amelyek pozitívan befolyásolják a vadgazdálkodást, mind a saját, mind a szomszédos vadászterületeken is. Az összes (138) vadászterületből tíz vadász-

kert, kilenc pedig fácános kert. A vadászati jogot a Szlovák Erdészet 518 ezer ha-on adta bérbe, ami 57%-a az összes vadászterületnek.

Bérvadásztatás

A vadgazdálkodás elsődleges célja a bérvadásztatás és a vadgazdálkodás egyensúlyának megteremtése. A va-

A vadászterületek kategóriája	A vadászterület aránya	A bérkilövés aránya
A SZE területei	12%	60%
További állami szervezetek által bérelt terület	4%	11%
Nem állami szervezetek által bérelt terület	4%	6%
A Szlovák Vadászszövetség által bérelt terület (vadásztársaságok)	72%	17%
További bérelt területek a Szlovák Vadászszövetségen kívül	8%	6%

3. táblázat A bérkilövésből befolyt pénz aránya vadászterület felhasználóitól függően (a 2004-es vadászstatisztika alapján)

	A bevétel aránya
Golyóérett trófeás vad	73%
Nem golyóérett trófeás vad	9%
Tarvad, fiatalok	18%

4. táblázat A trófeás vad aránya a bevételből

dászati bevétel tekintetében a szlovák erdészet az ország legjelentősebb eleme. A legfontosabb vadfajok, amelyekre vadásztatnak: őz, szarvas, muflon, dám, vaddisznó és fácán, melyek mellett további nyolc vadfaj található meg a kínálatban: medve, farkas, borz, királyfácán, vadkacsa, erdei szalonka, nyúl, császármadár. A vadászvendégek kérésére a Szlovák Erdészeti Rt. a vadászat mellett teljes szolgáltatást is kínál. Szállást és ellátást biztosít saját panzióiban, vadászházaiban.

2000-től jelentősen (100%-kal) emelkedett a bérvadászok száma a Szlovák Erdészeti Rt-nél. Míg 2000-ben főként külföldi vadászok (70%) vették igénybe a vadászati szolgáltatásokat, 2004-re kiegyenlítődött a hazai és külföldi vadászok bérvadászat iránti kereslete.

A Szlovák Erdészeti Rt-nél egyéni vadászatokon 1270 fizetővendég vett részt, ezek közül 875 vendég vadászott eredményesen (ez 70%-ot jelent). A vendégek a vadászterületeinken 3200 napot töltöttek el (ami egy főre átszámítva 2,5 napot jelent) és összesen 1033 csülkös vadat ejtettek el. Továbbá a 200 társas vadászaton összesen 2150 vendég vett részt, ami átlagban 11 vendéget jelent egy vadászatra számítva.

A Szlovák Erdészet biztosítja az ország fizető vadászatának 60%-át, miközben csupán a szlovákiai vadászterületek

12%-val rendelkezik. A legtöbb bevételt a fácán, vaddisznó és a szarvas vadásztatása biztosítja.

A vadásztatás összbevételének a legnagyobb részét a golyóérett trófeás vad biztosítja (73%) – 9%-át a nem golyóérett trófeás vad biztosítja. A tarvad és vadásztatása alkotja a maradék 18%-ot.

A vadászat gazdasági mutatói

A 2000-es évtől jelentősen növekedtek a vadászat gazdasági eredményei vadászterületeinken. A 2004-es évben a **vadászat eredménye +8,9 millió Sk** volt (bevételek a 88,6 millió Sk, a kiadások 79,7 millió Sk).

A 2000-es évhez viszonyítva **2004-ben 40%-kal növekedett a bevétel és 62%-kal növekedett a gazdasági eredmény**. Emellett 2004-ben a Szlovák Erdészet 4 millió Sk-val támogatta a vadgazdálkodást - konkrétan a vadaskerteket és a fácánosokat.

A Szlovák Erdészet területei viszonyítva a többi szervezethez 2004-ben a legjobb gazdasági mutatókat érték el, mivel 1ha-nyi területen 154 Sk bevételt voltak képesek elérni a gazdasági eredmény pedig 19 Sk volt. A többi vadgazdálkodó a vadászstatisztika alapján, mind veszteséggel zárta az évet.

A vadászterület bérlője	A vadászterület nagysága (ha-ban)	Kiadások Sk/ha	Bevételek Sk/ha	Gazdasági eredmény Sk/ha
A SZE területe	529 946	136	154	19
További állami szervezetek által bérelt terület	169 246	112	88	-25
Nem állami szervezetek által bérelt terület	177 476	81	48	-33
A Szlovák Vadászszövetség által bérelt terület (vadászárságok)	3 187 899	27	28	1
További bérelt területek a Szlovák Vadászszövetségen kívül	388 336	47	37	-10
Összesen Szlovákiában:	4 452 903	47	47	0

5. táblázat A vadászterületek gazdasági mutatóinak összehasonlítása a bérlőcsoportok alapján (a 2004-es vadászstatisztika alapján)

A fő bevételi forrás a vadásztatás, mely 65%-kal részesedik az összbevételből.

A bevételek 12%-át képezi a vadhús eladása, évente erdészeteink kb. 220 tonna vadhúst dolgoznak fel saját vadhúsfeldolgozó üzemeikben.

Az általunk bérbé adott területekből származó **bérelti díj csak az 5%-át** képezi a vadásztevékenységek bevételeinek. Az élő vad eladása az összbevétel 9%-át adja, és további 9% származik egyéb forrásokból.

A vadállomány és a vadászat

A fő csülkös vadfaj Szlovákiában a gímszarvas. Vadászterületeink jelentős

részen megtalálható. Ez a szlovák szarvas populáció 19%-a.

A túlnyomó részt hegyvidéki területeken kisebb az őz populáció nagysága, amit a kedvezőtlenebb természeti viszonyok, valamint a ragadózók nagyobb elterjedése indokol. Az őzet legfőképp a síkságokon és az alacsonyabb hegyvidékeken találjuk meg, mégpedig a tótmegyeri (Palárikovo), lévai (Levice), korponai (Krupina) és a rimaszobati (Rimavská Sobota) területi egységünkönél.

A vaddisznó vadászata legfőképp a szabad területeken történik. Az alacsony hegyvidékeken az utóbbi időben jelentős az elterjedésük, pld. Kistapolcsány (Topolčianky), Trencsén (Trenčín), Léva, Korpona, Kriván, Rimaszob

Vadfaj	Tavaszi előírt vadmennyiség			Elejtett vad mennyisége			A vadászterület %-os aránya
	Szlovákia	SZE	%-ban	Szlovákia	SZE	%-ban	
Szarvas	38 264	7442	19%	13 118	2092	16%	12%
Őz	84 547	6423	8%	20 269	861	4%	12%
Vaddisznó	27 415	4021	15%	23 727	2921	12%	12%
Dámvad	7475	2750	37%	2011	590	29%	12%
Muflon	8562	2628	31%	2542	731	29%	12%
Fácán	180 105	11 917	7%	99 610	26 037	26%	12%
Medve			26%	34	9	26%	12%

6. táblázat A SZE társaság területén elejtett vad száma és a vadállomány (a 2004-es vadászstatisztika alapján)

bat. A SZE kimondottan e vad nevelésére három vadaskertetet hozott létre.

A **dámvad** és **muflon** nevelésében a SZE Szlovákiában úttörőnek számít. A II. világháború után a dám és muflon trófea minősége nagyon gyenge volt. 1971-ig Szlovákia csak 19 aranyérmes muflon és 2 aranyérmes dámtrófeával rendelkezett. A XX. század 70-80-as éveiben megkezdte a Szlovák Erdészetben a muflon és dámvad tenyésztését. A dámvad Magyarországról telepítették be, mégpedig a világhírű gyulai térségből, egyrészt az újonnan alakult vadaskertekbe: Szögyénbe (Svodín), Teplý Vrch-be, s ezenkívül szabad területekre is engedtek ki belőlük (Petrovec, Peséta-

Tehán, Pata-Čifáre, Karikáš). A muflont Csehország minőségi vadaskertjeiből hozattuk be. A SZE területei közül muflontenyésztés terén a legjelentősebb Bátorkeszi (Bátorové Kosihy), Tótmegyer, Telpý Vrch, Drastvica, Devičany, Bohunice, Kistapolcsány, Betliar, stb. A befektetett anyagi és fizikai munka rövid időn belül meghozta gyümölcsét, jelentős javulás állt be a trófea minőségében.

Jelenleg a SZE tótmegyeri részlegéről származik Szlovákia legerősebb dámtrófeája (215,8 Szögyén, 1982) és a legerősebb muflontrófeája (239,65 Bátorkeszi, 2002).

A csülkös vadon kívül a Szlovák Erdészeti Rt. jelentős ágazata a **fácánnevelés** is. Jelenleg a SZE 10 fácánossal rendelkezik [Tótmegyer, Léva, Korpona, Kriván, Szobránc (Sobrance)]. Szlovákia összterítékének 26%-át ezek a fácánok biztosítják.

Szlovákia legértékesebb állatfajai közül fontos megemlíteni a **medvét**. A medvepopuláció megközelítőleg 25-30%-a a SZE vadászterületein található. 2004-ben a SZE-nek 20 medve kilövését engedélyezték ez a Szlovákiában engedett kilövések 30%-a. 2004-ben 67

medve kilövését engedélyezték hazánkban. Minden engedélyezett medve vadászathoz 1-2 etetőhelyet létesítettek, növényi eredetű táplálékkal ellátva, és elegendő vadászvendéget is biztosítottak. Ennek ellenére a megengedett létszámból csak 9 medvét lőttek ki. Ennek legfőbb okai a rosszul megválasztott

őszi vadászidény és a csak növényi táplálékkal történő beetetés.

A Szlovák Erdészeti legjelentősebb trófeái (CIC pontértékek):

Szarvas: 240,65 (Poľana, 1961), 236,74 (Poľana, 1991), 235,36 (Poľana, 1998), 231,23 (Čergov, 2002), 230,20 (Slánske vrchy, 1967), 227,34 (Palota, 1998), 223,19 (Klenovec, 1997), 223,08 (Peséta – Tehán, 2003).

Dámvad: 215,80 (Svodín, 1982), 212,09 (Petrovec, 1993), 211,95 (Svodín, 1988), 211,67 (Petrovec, 1995), 207,90 (Vojnice, 1994), 205,94 (Karikáš, 1989), 203,80 (Vojnice, 2001), 202,10 (Teplý vrch, 1997),

Muflon: 239,65 (Vojnice, 2002), 237,05 (Teplý Vrch, 1993), 227,00 (Drastvica, 1992), 226,95 (Bohunice, 2001), 226,00 (Devičany, 2001)

Őz: 165,30 (Šášovské podhradie, 1987), 148,45 (Palárikovo, 2000), 143,00 (Petrovec, 2003), 138,20 (Sitno, 1971), 132,90 (Slánske vrchy, 2000)

Vaddisznó: 136,60 (Medzilaborce, 1962), 135,00 (Slánske vrchy), 133,25 (Palota), 132,40 (Sobrance, 1998), 131,70 (Poľana, 1998), 129,00 (Rožňava, 1990), 128,40 (Bohunice, 1993), 127,20 (Topolčianky, 2002)

Medve: 62,61 (Remata, 1983), 61,94 (Gader, 1984), 61,67 (Poľana, 1967), 61,25 (Tužina – Klačno, 1978), 61,22 (Jasenie, 1986), 61,12 (Čierny Balog), 60,70 (Čierny Váh, 1966)

Vadkárok

A SZE gazdálkodásának nagyon fontos feladata a harmonikus egyensúly megtartása a vadállomány és az erdőgazdálkodás között. Ez annyit jelent, hogy a csülkös vad populáció minőségét és mennyiségét igyekeznek olyan határok között tartani, hogy ezzel ne legyen veszélyeztetve az erdőgazdálkodás ökonómiaja (vadkárok), sem a meglévő vadállomány létszám gyarapodása. A vadgazdálkodás alapvetően ne legyen veszteséges. Jelenleg a SZE nem érzel jelentősebb problémákat a vadkárok terén – ez elsősorban a természetes fafajok összetételének (főként lomblevelű erdők) köszönhető. Nem elhanyagolható az erdő felújítások szerepe sem. Ez nem jelenti azt, hogy alábecsülnék a vadkárok problémáját. Közép- és Kelet-Szlovákia magasabban

fekvő területein a szarvas állomány létszáma alacsonyabb, ebből adódóan a vadkárok sem jelentősek. Bizonyos mértékben a szarvas állomány létszámát befolyásolja a farkas jelenléte erdeinkben, de mivel Nyugat Szlovákiában teljesen hiányzik, ezért a szarvas és a többi csülkös vad állománya is jelentősen magasabb. Így a térségben a vad által okozott károk is jelentősebbek. Az utóbbi 2-3 évben több régióban megfigyelhető a szarvas állomány létszámának jelentős emelkedése. Ez a tendencia a 90-es években végbeménő stagnálás után örvendetes, viszont fontos ezt a változást szem előtt tartani, nehogy a 80-as évek problémái újra megismétlődjenek (amikor is a vadállomány jelentős elszaporodása, óriási károkhhoz vezetett).

A géalap védelme és megtartása

A SZE vadgazdaságainak jelentős célja a géalap minőségének megtartása az eredeti fajoknál és a géalap minőségének javítása a csülkös vadnál. E helyen fontos megemlíteni a Poľana védett vadászterületét, melyen a SZE gazdálkodik (20 659 ha). Köszönhetően a szarvas állomány kivételes minőségének e helyet már 1953-ban védett rezervátummá nyilvánították. Később ez átalakult védett vadászterületté, ahol olyan körülményeket alakítottak ki, hogy a géalap ne sérüljön és lehetővé váljon jó minőségű szarvas befogása. E területről majdnem 300 szarvas fogtak be, melyet más, országon belüli területek betelepítésére használtak fel (Kistapolcsány, Biela Skala...stb.).

Csehországba is szállítottak vadat erről a területről, mégpedig Lány, Hluboká és Poněšice térségébe. A Poľana-i vad ottani kiengedése jelentősen emelte a vadállomány minőségét, ami a trófeák javulásával bizonyítható.

Hasonlóképpen jó minőségű csülkös vad géalap található a Keleti-Kárpátokban, ahol a SZE a közeljövőben az élő vad befogásának nagyobb figyelmet szeretne szentelni.

A Poľana-i vadászkerülettel kapcsolatban meg kell említeni még egy pozitívumot, 2000-tól megkezdtek itt a környezeti vadgazdálkodást. Ez a terület lett Szlovákia első mintaértékű vadászterülete. Mivel a SZE alá több vadászterület tartozik, a részvénytársaság segíti a vadászterületek vadgazdálkodását abból a célból, hogy megtartsák és javítsák a vad populációjának színvonalát és a vadgazdálkodást. A jelenlegi 2000 ha-ban meghatározott minimális vadászterület a szarvas számára nem elégséges a céltudatos szarvaspopulációk fenntartására a szabad vadászterületeken. A vadászterületek 1990 utáni felaprózása Szlovákia számos régiójában a sarvastrófeák minőségének romlását, és a szarvaspopuláció struktúrájának felbomlását eredményezte. Ezért a szarvasállomány fenntartásában megfelelő eredmények csak nagyobb, összefüggő vadászterületeken, érhetőek el. A SZE tudatosította ezt a területek kialakításánál, és a jelenlegi 138 saját kezelésében lévő területen 3 vadászterület 20 000 ha-os. A SZE támogatja a nagy területű vadgazdálkodást és a vadászterületek többi bérlőjének együttműködését.

Vadászterületeinken többféle veszélyeztetett vadfaj él, pld. siketfajd, nyírfajd, zerge, mormota, farkas, hiúz és

vadmacska. Tevékenységünk egyik célja, együttműködni a természetvédő egyesületekkel a vad védeleme és az értékes vadfajok kipusztulásának megakadályozása érdekében.

Vadásztörténelem és kultúra

A SZE néhány vadászterülete az európai vadásztörténelem és kultúra szerves része. Fontos megemlíteni a világszerte ismert tótmegyeri vadászkastélyt és fácánost, ahol 1928-ban született meg a nemzetközi vadászszervezet, a CIC megalapításának gondolata. A vadászat története szempontjából nagy jelentőséggel bír a kistapolcsányi vadászkastély és az azt övező vadászterület is. Erre a vadászterületre 1883-ban gróf Forgách Károly Szicíliából és Korzikáról származó muflonokat telepített, megalapozván így a muflon meghonosítását Szlovákiában. 1958-ban a SZE Kistapolcsányban bölényvédelmi területet létesített, ahol ma is 11 bölény található.

A vadásztörténelem szempontjából nagy jelentőségű a már említett Poľana vadvédelmi terület, ahol a Szlovák Nemzeti Felkelés idején, 1944-ben, ismeretlen partizán 241,7 CIC pontos trófeájú gímszarvast ejtett el. A trófeát ismeretlen elejtője miatt nem lehetett besorolni a világ trófeáinak listájába. Ugyanezen a területen Höher Juraj 1961-ben 240,65 pontos agancsú szarvast lőtt, s ez a trófea 30 éven keresztül Csehszlovákia legértékesebb szarvas trófeájának számított. Ezeknek az emlékeknek a megtartására nagy figyelmet fordítunk. 1965-ben a Polanát vadvédelmi területté nyilvánították E térség vadvédelmi területté

való nyilvánításának 40.-ik évfordulója alkalmából 2005. május 6-7-én szakmai konferenciát szerveztek több, mint 200 neves külföldi és hazai szakember részvételével.

A SZE szakmai felkészültségével garantálja a rábízott állami vagyoni és természeti kincsek megőrzését a vadászat terén. A természeti kincsek jelentőségének ismerete, egyben meghatározza a vadászterületek értékét is.

Az egységes vadászterületek megtartásának köszönhetően, valamint az erdészet alkalmazottainak következetes vadtenyésztő szakmai munkája eredményeként, a SZE vadászterületein optimális struktúrában és minőségben maradtak meg a vadfajok populációi. Mindez kedvezően befolyásolja a szomszédos vadászterületeket is, így együttesen reprezentálják a szlovák vadgazdálkodás és vadászat színvonalát.

Ing. Lehoczky Marcel

SZÓLJON A VADÁSZKÜRT...

Örvedetes tény, hogy egyre több vadászat ér véget a „Halali” fülbemászó dallamával, és hogy már nem csak a nagyvadadászat terítékénél jelennek meg a kürtösök, hanem a téli körvadászatok is gyakrabban kapnak vadász-kürtös keretet. Több és több vadásztársunk „fertőződik meg” és jelentkezik tanfolyamra, hogy elsajátítsa a hangszer megszólaltatásainak alapjait. Már nemcsak Baranyában számít hagyománynak a tavaszi szalonkavarázskor megrendezett kürtös-tanfolyam, Komárom és Somogy megyében is évről évre rendszeres program a kürtölni tanulás.

Talán ennek a gyarapodó bázisnak a természetes velejárója, hogy azok száma is növekszik, akik szeretnének, de mégse vágnak bele a kürtölésbe, mondván nincs hallásuk, korábban nem játszottak semmilyen hangszeren, stb...

Nos, elsősorban ez az ismertető talán az ő számukra kedvező, annál is inkább, mert e sorok szerzője is mindössze néhány éve egy kölcsönként régi kürttel, nem kisiskolás korban szánta rá magát a tanulásra. Nem is olyan régen a hallgatóság szemébe még a mosoly könnyeit sikerült szerény élvezetet nyújtó „muzsikálásommal” kicsalogat-

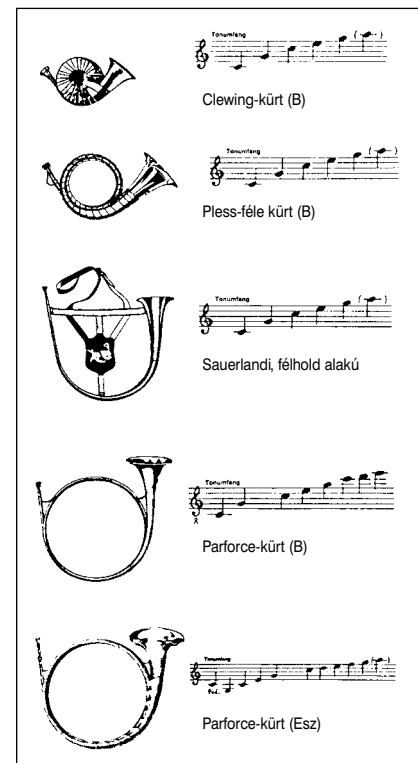
ni, ma már előfordul, hogy egy-egy „Lebenshirsch” ravatala mellett az amúgy is emelkedett hangulatban megszólaló kürt hangjára törik el a meghatódottság mécsese...

Amit a hangszerről tudni illik...

A kürt elnevezés tulajdonképpen gyűjtőnév, amely családba a fúvós hangszerek egy csoportja tartozik, pl. havasi kürtöt, vagy az azzal rokon alpesi kürtöt is ilyen névvel illetjük, holott még csak nem is rézfúvós hangszerek. Anyagukban a fúvós hangszerek fejlődésében a réz vált leginkább általánossá, mert ez az anyag volt alkalmas változatos hangtónusú és hangerejű hangszerek készítésére. A ridegebb anyagból gyártott hangszerek tónusa is ridegebb, keményebb.

Jelen írás mindössze a vadászkürttel, annak is csak azzal a natúr változatával, amely megmaradt az évszázadokkal ezelőtti szerepénél, amikor is a kürtös töredékes vagy teljes dallamok révén közölte a vadászat különféle mozzanatait és a vad elejtését. De ehhez hasonló natúrkürtöt használtak a postakocsik korszakában is, amikor a vezető ezzel adta tudtul a kocsis indulását és érkezését. (A vadászkürt fejlődését a nagyzenekari igény indította el ugrásszerűen, hamarosan megjelentek a ventiles kürtök, majd a dupla, illetve tripla kürtök).

A natúrkürtök közül a vadászatok során a Pless-féle kürt terjedt el leginkább, amely nevét a XIX. században élt német császári fővadászról, Hans-Heinrich von Pless hercegről kapta.

Különböző natúr kürtök
(Minden kürtnél a hangterjedelemlre utalnak a hangjegyek)

A hangszer hangzását az **anyagán** túl leginkább a hangszer **menzúrája** (csövének keresztmetszete) és a **fúvóka** határozza meg.

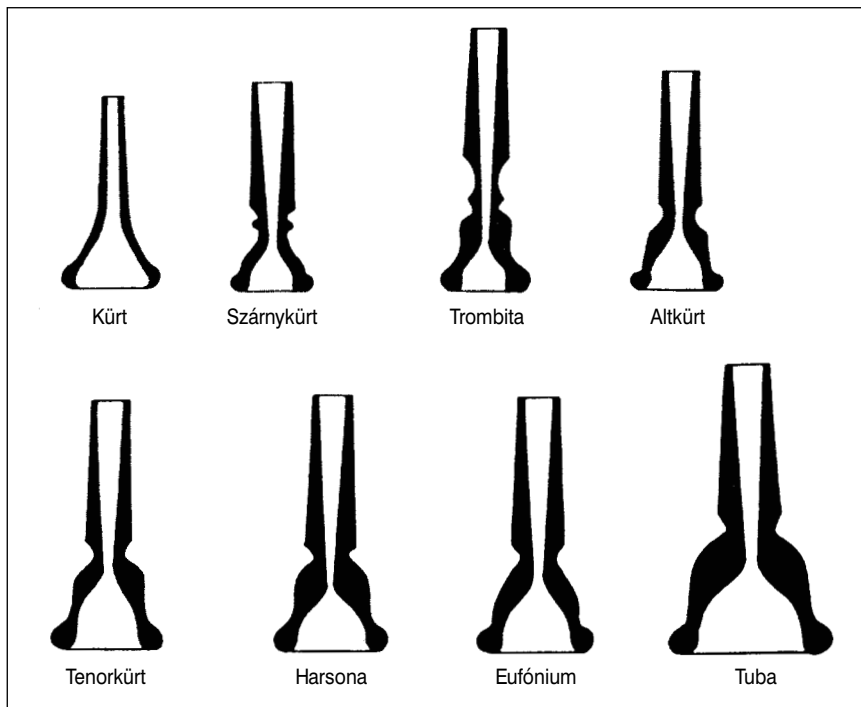
A különböző rézfúvós hangszereknek más-más méretű, alakú fúvókájuk van. Általában minél nagyobb a hangszer teste, annál nagyobb a fúvóka is. Érdekes, hogy a leggyakrabban használt Pless-típusú kürtnek trombitafúvókája van.

Nem esett szó még a hangszer **hangtölcséréről** (corpus). Ez részint felerősíti, részint a hangszínen egy utolsó „simítva”, meghatározott irányba tereli a hangot.

Még egy fontos darabról kell említést tenni, ami nem más, mint egy betétső, amely az olcsóbb kürtökön nem alapfelszerelés. Ennek a kiegészítő darabnak tulajdonképpen csak akkor van jelentősége, ha több kürt szól együtt. (Ugyanis még a teljesen egyformának tűnő hangszerek esetében is ugyanazon hangok kissé eltérnek egymástól. Ez egyrészt a hangszeren, másrészt a kürtösön múlik, nem hibája egyiknek sem, természetes jelenség.) Ezzel a néhány centiméteres betétsővel tudjuk változtatni a hangszer csövének hosszát, egymáshoz hangolni a különböző kürtöket. Ennek hiányában a kürtegyüttes hangjai nem szólnak tisztán, még a kevésbé vájt fülű hallgatóknak is feltűnik a dallam hamisága.

Visszatérve a fúvókához, annak három – a hang minőségét meghatározó – része van. A **pereme**, a **tölcsér**, amely elsősorban a hangszínben játszik lényeges szerepet (az öblösebb fúvóka lágyabb hangszín képzését teszi lehetővé, amíg a szűkebb tölcsérű fúvókával élesebben lehet ugyanazt a hangszínt megszólaltatni. Viszont ez utóbbival a magasabb hangokat nagyobb biztonsággal lehet elérni). A harmadik meghatározó eleme a fúvókának, annak **furata**. Az vezeti át a hanghullámot a hangszer testébe. Ha a furat nem megfelelően van kialakítva, akkor a hangszert nehezebb megszólaltatni, és az intonálás is bizonytalan.

Nagyon fontos, hogy a fúvóka mindig a hangszerjátékos szájalkatához igazod-

Fúvókák

jék. (Itt szeretném megjegyezni, hogy mindenképpen javasolt, hogy legalább a kürtölés alapjainak elsajátításához (légzés, ajaktartás, hangképzés, stb.) mindenképpen ajánlatos zeneiskolai órákat venni, de legalább tanfolyamon részt venni.

Mint ahogy már említettem, a Pless-kürtökhöz a trombitafúvók használatosak. Ezt a fúvókát úgy kell az ajkához illeszteni, hogy az ajkak találkozása lehetőleg a fúvóka átmérőjére essék (persze a kürtös szájalkatától is függ).

A különböző magasságú hangokat az ajkak feszítésével, a közöttük formált különböző nagyságú nyílás változtatásával képezzük. A tüdőből kiáramló levegővel megrezgetjük a különböző feszült-ségű ajkakat, így születnek az eltérő magasságú hangok.

A hangok indítása nyelvünk segítségével történik, mint ahogy a különböző ritmusok megformálásához is nélkülözhetetlen a nyelv szerepe.

A hangok...

Anélkül, hogy elmerülnénk a hangok fizikájában, néhány alapismeretet célszerű megemlíteni azért, hogy megértsük, hogyan tudunk különböző, de csak adott hangokat megszólaltatni a ventil vagy dugattyú nélküli hangszeren. A natúrkürtökön a hangszer alaphangjának felhangrendszerét képező hangjai (az alaphang frekvenciájának egész számú többszörösének megfelelő hangok) közül szólaltatható meg – hangszerfajtaként több vagy kevesebb.

A Pless-kürtökre komponált szignálok hat hangból táplálkoznak (ez a hat hang nagyjából le is fedti a kürtön biztonsággal megszólaltatható hangokat), amelyek közül a német vadászati kürtjelekben is leginkább csak öt hangot találunk.

Tehát, ha valaki megtanulja ezt az öt (esetleg hat) hangot megszólaltatni, elvileg képes az általános-, és terítékszignálok elfújására, ha kellő gyakorlással elsajátítja a ritmusokat, hangváltásokat, hajlításokat.

Mindehhez még a kottát sem kell ismerni, hiszen ma már az összes hanghordozón megtalálhatók ezek a kürtjelek. Kellően sok meghallgatás után még a kevésbé muzikális fülbe is belemászik a dallam, amelyet csak le kell utánozni, és ki kell csalogatni a hangszerből.

Ha több kürtös összeáll, hogy akár egy alkalmi vagy egy összeszokott együttesben adják meg egy jól sikerült vadásznapi, vadászrendezvénynek a tiszteletet, akkor nem szükséges, hogy mindannyian a szignál meghatározó dallamát játsszák. (Ebben megoszlanak a vélemények) Úgy gondolom, hogy második, harmadik, netán még több szólammal „testet” fújva a vezető dal-

lam mellé (alá) – kihasználva a különböző szólamok együttes harmonikus hangzásvilágát – igazán kellemes élvezetet nyújt a fülnek.

A legtöbb szignál kottája több szólamban is hozzáférhető, azok elsajátításához szükséges – de legalábbis ajánlott – némi kottaolvasási ismeret.

Kissé ellentmondásos, de legalábbis furcsa, hogy a magyarországi vadásza-

tokon, vadászrendezvényeken német vadász kürtjelek hangzanak el. Ennek csak részben oka a német vadász kultúra meghatározó szerepe a magyar vadász kultúrában, de az is szerepet játszik, hogy az a kevés magyar vadászkürtjel, amely fellelhető, azok nagyrészt nem játszhatók el natúr kürtön. Remélem, hogy nem túl sok idő elteltével, mint ahogy már néhány magyar vadászkürt-együttesnek saját szignáljaik vannak, magyarországi vadászatokon, magyar vadászok, magyar kürt dallamokkal tisztelegnek az elejtett vad ravatala mellett.

Azért is hangsúlyozom ezt, mert lehet, hogy sokunk azért is keresi a vadászat-hoz szorosan kapcsolódó egyéb hangulati elemeket, mint a kürtölést is, mert ezek legalább megmaradnak nekünk.

Végezetül álljanak itt a leggyakoribb vadászati kürtjelek hangjegyei, hogy minden vadász polcán legyenek elérhetőek azért, hogyha még nem is ezen sorok olvasására, de egyszer kedvet kapnak a kürtöléshez, már csak a hangszert kelljen beszerezni. Bátisan biztatok mindenkiket a kürtölés elsajátítására, mert nem ördögösség, ugyanakkor hangulatával emlékeztetessé teszi a vadászatot.

Kovács Gábor

A LEGGYAKORIBB VADÁSZATI KÜRTJELEK HANGJEGYEI

Ébresztő

A vadászok üdvözlése

Vadászatra indulás

Hívás étkezésre

A szarvas halála

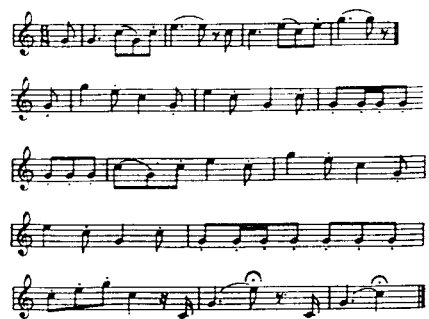
A dám halála

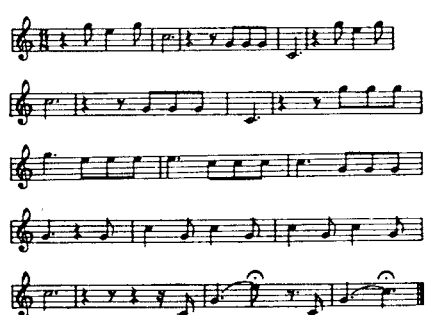
A vaddisznó halála

A zerge halála

A mufflon halála

Az őz halála

A róka halála

A mezei nyúl halála

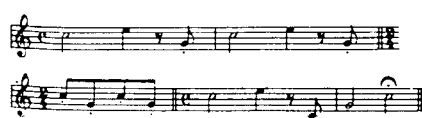
Halali! (Ó, itt fekszik!)

A szárnyasvad halála

A vadászat vége!

ÓLOMMAL LEHETNE, DE NEM SZABAD... ...ACÉLLAL SZABAD, DE NEM LEHET!

Ahogy elkezdődött...

A nyolcvanas években az Egyesült Államokban kezdtek arra gyanakodni, hogy címerállatok, a fehérfejű sas tömeges pusztulását esetleg a fokozott ólomsörét-használat okozza. Később laboratóriumi vizsgálatokkal megállapították, hogy az állóvizek, folyópartok peremén, megsebzett vagy elhullott vízi szárnyasokkal táplálkozva, nagy mennyiségű ólom jut a sasok szervezetébe. Bár fizikai-kémiai sajátosságai révén az ólom nagyon lassan képes az emésztőrendszerből felszívódni, de huzamosabb idő alatt képes olyan mennyiségben akkumulálódni, hogy mérgezést okoz.

Az ólom az enzimek működését bénítja, a mérég hatása a szervezetben változatosan érvényesül. A heveny mérgezés tünetei a nyálzás, a hányás, a hasmenés, a kólikás fájdalmak, továbbá az idegrendszeri tünetek: reszketés, görcsök, a szív működés zavara. Az idült mérgezés jellemzői a lesóványodás, egyes idegrendszeri tünetek, a vérszegénység, valamint a veseműködés zavara. A külső tünetekre jellemző, hogy kezdetben az állatok nem tudnak repülni, később pedig már bármilyen mozgás nehezkre esik. A klinikai tünetekben jelentkező mérgezés már nem gyógyítható.

Ezt a jelenséget azóta már több vízen élő vagy vízből táplálkozó madárfajnál is megfigyelték. Ahol hosszú ideje

intenzíven vadásznak, ott a tavak fenekén fölhalmozódhat az ólomsörét. A különböző vadrécefajok – táplálkozási szokásuk folytán – a táplálékkal együtt a vadászatokból eredő, iszapban található, leülepedett, esetleg a parton szétszóródott ólomsörétet felveszik.

A jelen...

Az azóta eltelt időszak eredménye, hogy az 1996. évi vadászati törvény végrehajtási rendeletébe beépítették azt a tiltó rendelkezést, amely egyértelműen meghatározza, hogy **a vizes területeken (és azok védősávjában) 2005. augusztus 15-től, az ólomsörét nem használható (59.§ 1. bekezdés).**

Az ólomsörét használatának betiltásán kívül a madarak ólommérgezésének kiküszöbölésére ma már többféle módszer ismeretes. Az állóvizek mesterséges vízszintemelése, az üledékes aljzat felszántása és beforgatása, valamint az iszap kicserélése egyaránt rendkívül költséges, de hatékony megoldás lehetne. Az ólom környezeti terhelése ellen indult hadjárat egyik túlkapásának tűnik a golyós töltények lövedékeinek ólommentesítése, annak ellenére, hogy az ebből eredő környezeti ártalom jelentéktelen. Rosszindulat nélkül jegyezzük meg, hogy az ipari eredetű – főleg a külföldről befolyó vizek által hozott – ólomszennyezés ennél sokkal jelentősebb, de említhetnénk azt is, hogy az élővizekben és különösen a horgásztavakon a horgászok szerelékéről vízbe jutó ólom mennyisége is tetemes. Ehhez képest a vadászból származó ólomfelhalmozódás elenyésző.

Az ólomtartalmú sörétes löszerek helyettesítésére hosszú évek óta keresik a löszergyártók a megfelelő anyagokat

– többféle sörétes löszer is hozzáférhető a nemzetközi, illetve hazai piacon, de vagy egyéb káros hatásuk, vagy jelentősen drágább beszerezhetőségük miatt ezek közül egyik sem terjedt el a gyakorlatban. Hozzáférhetőségénél fogva leginkább az acélsörét az, amelyik leginkább alkalmas lehet vadászati célra. Kérdés, hogy ez a fajta löszer vajon valóban megfelel-e a mai modern sörétes löszerekkel szemben támasztott követelményeknek és az etikus vadászat elvárásainak?

Magyarországon csak olyan alternatív sörétes löszerek hozhatók forgalomba, amelyek megfelelnek a CIP (Nemzetközi Állandó Bizottság) szabványának.

Ezen szabványnak (CIP) megfelelően gyárthatja és forgalmazhatja a NIKE-FIOCCHI Sportlőszergyártó Kft. a NIKE acélsörétes löszereket hazánkban és külföldön.

Példaként említjük, hogy egy 12-es kaliberű löszerben a sörétraj sebessége akkor érheti el a 400m/s értéket, ha az

acélsörét töltet nem több mint 30g! Másrészt megfogalmazva, 30 grammal nagyobb töltetű löszer kezdősebessége nem éri el a vadászati alkalmassághoz szükséges sebességet!

A 16-os kaliberű löszerre csak előírás-tervezet van, amely nincs még jóváhagyva. Így 16-os kaliberű NIKE acélsörétes löszereket még nem gyártunk.

Természetesen mi löszergyártók és forgalmazók, magunk is több összehasonlítást végeztünk az ólom- és az acélsörétes löszerek között azért, hogy termékeinkről kellő felvilágosítást tudjunk adni vásárlóinknak. Anélkül, hogy a tisztelt Olvasót tudományos összehasonlító adatokkal terhelnénk, röviden összefoglaljuk az általunk tapasztaltakat.

Az acélsörétes löszerekről készült teszünk első fontos megállapítása, hogy **a chokkolt fegyverekből nem tanácsos azt kilőni**, mert az acélgolyócskák tönkreteszik, a súrlódás következtében feleslegesen „huzagolják” a csövet, az így keletkezett „huzagolás” pedig megváltoztatja a szórásképet, jelentősen csökkentve a találati pontosságot.

Teszünk második fontos megállapítása, hogy **a CIP előírásoknak megfelelő normál acélsörétes löszerrel löve 30-35 méteres ideális távolságon túl nem fogja „leszólítani” a libát.**

A miért?-re nagyon egyszerű a válasz, mert nincs benne annyi energia, vadásziasan ölöerő, ami átütne a libák tollpáncélját. A normál acélsörétes löszereinkkel ugyan a kacsákat még

„leszólíthatjuk”, amit nem utolsósorban a szabványban megadott paraméterek maximális kihasználásával tudunk elérni. A libák „páncéljára” viszont még így is kevés az energia!

Ezt a megállapítást arra alapozzuk, hogy – mellőzve minden tudományoskodást – a teszt során telefonkönyvekre lőttünk ólom- és acélsöréttel, aztán felapoztuk a könyvet, és azt néztük meg, hányadik oldalnál esik ki belőle a deformálódott ólom, illetőleg az alakját megtartó acélsörét.

Az összehasonlításhoz szemenként 3 mm átmérőjű és 28g tömegű, szabvány műanyag kosaras, a CIP előírásának megfelelő 400 m/s torkolati sebességű ólomsöréttel, illetőleg 3,25 mm 28g tömegű, szintén műanyag kosaras és szintén a CIP előírásainak megfelelő 400 m/s, a csőtorkolattól 2,5m-re mért sebességű acélsöréttel töltött töltényeket használtunk.

A legtávolabbi lövés vizsgálata 50 méteren történt, azonos ólom- és acélsörét került a telefonkönyvbe; az ólom a 130. oldalon, az acélsörét a 110. oldalon esett ki. Csak kíváncsiságból ennél a távolságnál azt is megnéztük, hogy az ólomsörét a 314. oldalig okozott a lapokon benyomódást, az acélsörét benyomódása megállt a 179. oldalon.

Ettől kezdve csökkentettük a lövések távolságát, és a lenti táblázatban összefoglalt eredményeket kaptuk.

kaliber	12/70		20/70	
	normál	nagy teljesítményű	normál	nagy teljesítményű
nyomás	740 bar	1050 bar	830 bar	1050 bar
sörétszem átmérő	3,25 mm	4 mm	2,6 mm	3,5 mm
torkolati sebesség	400 m/s	430 m/s	390 m/s	410 m/s
torkolati impulzus	$M_{2,5} \leq 12Ns$	$M_{2,5} \leq 13,5Ns$	$M_{2,5} \leq 9,3Ns$	$M_{2,5} \leq 11,5Ns$

CIP szabványok

(A táblázatban feltüntetett adatok a CIP által megengedett maximális értékek. A nagy teljesítményű löszereket csak olyan fegyverből szabad kilőni, amit acélsörét használatára terveztek, és CIP tagországban ezt figyelmeztető jelzéssel ellátták. A feltüntetett sörétszemátmérőitől nagyobb átmérőjű acélsöréteket csak olyan fegyverből lehet kilőni, amelynek csőszűkítése nem nagyobb, mint 0,5 mm.)

	50 m	35 m	30 m	25 m	20 m	15 m
Ólomsörét	130	238	289	436	474	538 oldal
Acélsörét	110	167	184	261	395	512 oldal

	50 m	35 m	30 m	25 m	20 m
Ólomsörét	77	140	159	175	181
Acélsörét	63	125	142	159	174

Összehasonlítottuk a két töltény szórásképét is, ami a találatok szektoronkénti számának az összességét mutatja. Ehhez kiindulásként azt is figyelembe kell venni, hogy 1 db ólomsöréttel töltött töltényben 181 db sörétszem, 1 db acélsöréttel töltött töltényben 193 db sörétszem található.

Érdekességként megnéztük az 50 méteres távolság szórásképét is, 77 db ólomsörét és 63 db acélsörét volt megszámlálható öt lövés átlagában a 75 centiméter átmérőjű körben!

A következő tesztünk a nagy teljesítményű NIKE acélsörétes lőszerrel történt, szintén a telefonkönyves módszerrel.

A nagy teljesítményű NIKE acélsörétes lőszer csőtorkolatától 2,5 m-en mért kezdősebessége 410 m/s. A söréttöltet, 32g 3,5 ill 4,0mm átmérőjű acélsöréttel készülnek. Tesztünkben 4mm átmérőjű NIKE 32g acélsörétes löszert használtunk, hengeres csőből löve.

35m-ről a 175. oldalon esett ki az acélsörét, a benyomódás mértékére jellemző, hogy a 255. oldalon is jelentős volt!

Ezzel tehát már jó eredményeket kapunk 35 m-ről is, és megfelelő ölöerővel rendelkezik ahhoz, hogy az ólomsörétes löszereket helyettesíteni tudják.

A tökéletes eredmény viszont, csak acélsörétre vizsgált fegyverekből érhető el!

Ha a vizsgálatok eredményeit összehasonlítjuk, igazolja a megállapításunk, hogy az acélsörét 20-30 méteres távolságon még használható a vadászaton, a

távolabbi lövésekhez bizony már gyengébb tulajdonságokkal bír. Matematikai alapon még több összefüggés is levonható a tesztek eredményéből, de a lényegen ez nem sokat változtat.

Mi változtatna a lényegen?

Ha nem kellene betartanunk a 1999-ben kiadott CIP (Nemzetközi Állandó Bizottság) kézilőfegyverek vizsgálatára alakult előírását, és megnövelhetnénk a töltények jelenleg 400 m/s-ban maximált csőtorkolati sebességét, egészen biztosan javulnának az acélsöréttel töltött töltényeink mutatói.

Három éve különböző országoknak, különböző kéréseknek eleget téve, exportra gyártjuk az acélsörétes töltényeket, hasznos tapasztalatokra tettünk szert ez idő alatt.

Jelenleg két típusú acélsörétes löszert gyártunk, egy gyengébb töltetűt, amit minden sörétes fegyverből ki lehet löni és egy erősebbet, amit csak a bevizsgált és az acélsörét kilövésére engedélyezett, maximum 0,5 mm-re szűkített fegyverekhez ajánlunk.

Én a legjobban attól tartok, hogy a hazai vadászok bennünket, a NIKE töltényeit fogják majd szidni és hibáztatni, amikor szembesülnek a ténnyel, hogy az acélsöréttel másképp kell vadászni.

A vadászok – és a tölténygyártók – gondja még mindig jelen van, nem sikerült a sörétgyártáshoz ólommal egyenértékű, vagy annál esetleg jobb anyagot találni. Az eddig kipróbált acél, bizmut, nikkel, wolfram-karbid, réz és ezek ötvözetei sem ballisztikailag, sem

ölőerő szempontjából nem pótolhatják az ólomot, amely a szóba jöhető fémek közül a legnagyobb fajsúlyú és a leggyakoribb. Mindezek mellett az alternatív anyagok ára többszöröse (20-30×) az ólomnak.

De a törvény, az törvény! Be kell tartani, marad tehát az acélsörét, amely sokkal jobban igénybe veszi a fegyver csövét és tönkretetheti a szűkítést.

Nem elhanyagolható állatvédelmi szempont azonban az sem, hogy az acélsörétnak, alacsonyabb súlyából adódóan, 30 méternél nagyobb lőtávolságra jóval kisebb az átütőereje. Mivel azonban vízivadra gyakran lövünk ennél messzebbre, várhatóan nagyobb lesz a sebések aránya. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy mivel az acél nem deformálódik, ezáltal jobb a szórásképe. A jobb szórásképe pedig kompenzálja a kisebb ölöerőt. Csak pontosabban kell vele löni! Természetesen létezik olyan acélsörétes töltény is, amely hatékonyságában vetekszik az ólomsöréttel, de ezek csak az acélsörét használatára bevizsgált fegyverekből löhetőek ki. A Polgári Kézilőfegyver- és Lőszervizsgáló Kft. felkészült a vizsgálatokra, de eddig csak nagyon kevés esetben kellett az acélsörét kilövésének biztonságát szavatoló próbálóvésés vizsgálatot végezniük. A Magyarországon előforduló sörétes fegyverek sokfélesége, azok egymástól

eltérő tulajdonságai miatt minden esetben egyedi mérlegelést kíván. Azokban az országokban, ahol már több éve kötelező a vizes élőhelyeken az acélsörét használata, kezd kialakulni egy trend, egy szokás – külön acélsörét kilövésére gyártott sörétes puskákat használnak a vadászok. Nagyon fontos gyakorlati tanács, hogy acélsörétes töltény vásárlásakor részletesen tanulmányozzuk a dobozon feltüntetett – a töltény jellegére (normál, vagy nagy teljesítményű) és az ahhoz használható fegyverre vonatkozó – adatokat. Nem lehet „receptet” adni minden fegyverhez. Pl. a hatályos előírások a 20-as kaliberű fegyvernél 2,6 mm-ben maximálják a sörétátmérőt, a 12-es 3,25 mm átmérőjével szemben.

A nagy teljesítményű (1050 bar maximális nyomású) – és hatékonyabb – acélsörétes töltényeket kizárólag olyan fegyverből szabad kilőni, melyet az ilyen löszerek használatára bevizsgáltak. A magnum acélsörétes töltények – kalibertől és a fegyver csövének chokolásától függően – okozhatnak mechanikai sérülést a nem hozzájuk tervezett fegyverek csövében.

Az acélsörétes vizsgálat díja jelenleg egy duplacsövű puska esetében 5500 Ft. Fontos tudni azonban, hogy a vizsgálat során a fegyver károsodhat, a felelősség pedig minden esetben a megrendelőé!

Szabó Péter
ügyvezető igazgató
NIKE-FIOCCHI Sportlőszergyártó Kft.

Szolnoki Balázs
belkereskedelmi vezető
NIKE-FIOCCHI Sportlőszergyártó Kft.

A MAGYARORSZÁGI VÉREBEZÉS TÖRTÉNETE NAPJAINKIG

Az Osztrák-Magyar Véreb Egylet megalakulásának 100 éves évfordulójára, 2001-ben a Magyar Véreb Egylet „Véreb Krónika” címen megjelentetett egy vaszkalendáriumot, amelyben aszerkesztők nem kis munkával az elmúlt évszázad vérebes történéseit gyűjtötték össze. A Krónika, megjelenése óta sokunk könyvespolcán kitüntetett helyen szerepel, gyakran része az esti olvasgatásoknak, mert szívesen látjuk újra és újra azokat a barátokat, akikkel legtöbbször csak a vérebesek rendes éves seregszem-

Id. Fuchs Antal

lén, Kaszón van alkalmunk beszélgetni akár a kutyázásról, akár bármi másról, ami – valljuk be őszintén – általában mégiscsak csak vadászati témájú. De szívesen emlékezünk azokra is, akik bár már nincsenek közöttünk, de még volt alkalmunk találkozni velük, akiktől még elleshettünk néhány praktikát, hogy hogyan is „fogjuk” azt a bizonyos hosszú vezetékét. Ugyanakkor csemegezhethünk a század eleji „nagy nevek” között is, akik meghatározói és mércéi voltak az akkori társadalmi és vadászati szakmai életnek egyaránt.

De hogy mi az, aminek apropóján most az Évkönyv hasábjai között helyet kapott a vérebezés, az nem az évekkel ezelőtt megjelent Krónika, és nem is a cikk szerzőjének elfogultsága az ügy iránt. Ettől sokkal objektív okai vannak, ami miatt igazán nem kell szégyenkeznie e viszonylag szűk tábornak, és bár az igazi vérebes nem henceg, mégis talán érdemes mindezt az Évkönyvet olvasó vadászok elé tárni.

549 gímszarvas, 63 dám, 416 vaddisznó, 30 muflon és 51 őz. Összesen 1109 elejtett vad a 2004. évben, amelyek esetében vérebet és vezetőjét kellett segítségül hívni, hogy terítékre kerülhessenek.

Az öreg Pesta

Mindebből csak a trófeaérték meghaladja a 133 millió forintot, de talán ez az összeg eltöppöl azon érték mellett, ami pénzben nem, legfeljebb csak a vadászetika mércéjével mérhető.

Ezek a számok – amelyek nem íróasztal mögött születő állománybecslések és manipulált lelövési számok összevetéséből születő kvóták – valójában még valamelyest alulról közelítik a valóságot, mivel nem minden vérebvezető tartja pontosan nyilván és juttatja el az Egylet vezetőségéhez legalább az eredményes munkáinak számát.

Ezek az objektív mutatók készítettek arra, hogy újfent lekerüljön a polcra a Krónika, és abból szemlélvén kerüljön bemutatásra, hogy hogyan, milyen úton jutott el a magyarországi vérebezés ezen említésre méltó szintre.

A vérebezés nemzetközi történetében mérföldkő az 1879. és az 1894. év. A hannoveri véreb fajtát először 1879-ben írták le, a fajta kitenyészésében a Hannoveri Vadászdudvar

játszott fontos szerepet, melyet több fejedelemséghez tartozó vadászközpont (udvar) egyesítésével hoztak létre. A hannoveri véreb tenyésztése során négy törzs alakult ki, mely törzseket eleinte megpróbálták tiszta vérben tenyészteni, később azonban a vonalak keveredtek, s a XIX. században már csak két típust tartottak nyilván, a nehezebb, robusztu-

sabb vezető alakú vérebet, valamint a kissé vékonyabb, kevésbé erős felépítésű véreb alakú vérebet. E típusok, bár folyamatosan kereszteződtek, a mai napig is felismerhetők kutyáinkon.

A magashegyi vadászhathoz az erőteljes felépítésű véreb túlságosan nehéznek

Tóth Lajos Paschával

bizonyult, ezért a tiroli kopóval történt keresztezéssel kialakították a lényegesen könnyedebb bajor hegyi véreb fajtát, és hogy a két fajtát jól el tudják különíteni, az ősi vérebalak 1885-ben megkapta a „hannoveri véreb” nevet. Ez utóbbi fajta tenyésztésére és a régi vadászati szokások ápolására 1894-ben megalakult Németországban „Hirschmann Verein” néven az első vérebegylet. „Hirschmann”-nak azóta is a szarvasspecialista vérebet hívja a német vadásznyelv.

Az Egylet célja az volt, hogy jó képességű vérebekekkel lássa el a nagyvadas területeket, és megőrizze a vadászati hagyományokat.

1901-ben megalakult az Osztrák-Magyar Véreb Egylet, mely eredményesen működött egészen a Monarchia megszűnéséig. Az Egylet az első versenyét megalakulását követő második évben 1903-ban a Pozsony melletti Malaczkán tartotta, amelyre hét hannoveri véreb nevezett. 1914-re az Egylet tagsága már 246 főt számlált, 232 han-

noveri és 120 bajor véreb volt nyilván tartva.

Az Osztrák-Magyar Véreb Egylet, a Monarchiával együtt 1918-ban, az I. Világháború végén megszűnt.

A magyarországi vérebezés kezdetét valójában erre az évre lehet datálni, amikortól is a magas színvonalú szakmai munkának és az elhivatottságnak köszönhetően, hamarosan nemzetközi szinten is megmérettettek és elismerést szereztek a magyar tenyésztésű vérebekek és vezetőik.

Mindenképpen meg kell említeni e korszak két neves szakemberét, akik a vadászat ügye mellett a vadászkutya-zást is felkarolták a háború után. Gróf Esterházy László és dr. Turn-Rumbach István keltette újra életre a magyar vérebezést.

A világháború után az Országos Vizsla Club (OVC) fogadta be a vérebeseket, ennek a klubnak volt az elnöke gr. Esterházy László, aki szorgalmazta, hogy a klubon belül alakuljon külön vérebes

alosztály. Az alosztály megszervezésére dr. Turn-Rumbach Istvánt kérte fel, aki nagy lelkesedéssel látott hozzá a szervezésnek, amely munkának köszönhetően, József királyi herceg Ófensége, gr. Esterházy Móríc, gr. Károlyi László, dr. Prónay Gábor, gr. Széchenyi János, Storcz Mátyás sorakozott fel a szakosztály megalakulásához. Szakmai és nem utolsósorban anyagi támogatásuknak köszönhetően – amely lehetőséget teremtett a háborúban elvesztett tenyészbázis megfelelő minőségű pótlására – alakulhatott meg az OVC alosztályaként – 1929-ben a Magyar Véreb Egylet. Erre az évre tehető szintén az első magyar nyelven írt vérebes szakkönyv, dr. Turn-Rumbach István „A véreb tenyésztése, nevelése és tanítása”. Ugyanebben az évben készítette el Storcz Mátyás kir. udvari vadászati tiszt gyakorlati könyvét is: „A véreb munkában” címmel.

A Magyar Véreb Egylet aktivitását jelzi, hogy a megalakulását követő

évben, 1930-ban megalakuló Nemzetközi Véreb Szövetség alapító tagja volt és az első nemzetközi vérebversenynek is Magyarország tervezett otthont adni. Sajnálatos módon erre nem került sor, miután az időszakra csúcspontodott ki a gazdasági világválság, így a szépmenyű tervek nem valósulhattak meg.

Ez idő tájt az Egylet már rendszeresen szervezett tanfolyamokat és fővizsgákat, amelyhez a legnevesebb nagyvadas területeket kérték fel házigazdaként. Gödöllő és Galgamácsa akkoriban gyakori vendéglátója volt ezen rendezvényeknek. Számos kiváló véreb és vérebvezető öregbítette a hazai és nemzetközi versenyeken a magyarországi vérebezést, akik közül ebben id. Fuchs Antal nevét mindenképpen meg kell említeni.

A Magyar Véreb Egylet munkáját jelzi, hogy a II. világháborút megelőző években már több mint száz kutya szerepelt az Egylet nyilvántartásában. Ez az időszak joggal volt nevezhető a vérebezés fénykorának.

Az 1989-es országos fővizsga résztvevői jobbról balra: Tóth Lajos, Buzás Ferenc, Jakab István, Bóhm István, Temesvári Csaba, Tóth László

Ekkor elfogadják az alapszabályt, valamint a bírálati szabályzatot is. 1971. szeptember 9-e a Budapesti Vadászati Világkiállítás nagy nemzetközi vérebeversenyének időpontja. Ez a világverseny nemcsak a verseny győztesének, a CAC, CACIT és világ címet nyert Valkói Pestának és kitűnő vezetőjének, Sas Emilnek hozta

Sajnos az újabb világégés a vérebezésre is rányomta bélyegét, a háborús évek után mindössze tíz kutya volt fellelhető az országban.

1947-ben Magyarországon vadgazdaságtudományi kutatások kezdődtek, ekkor alakultak meg a vadbiológiai kísérleti állomások, amelyek között a Véreb Kísérleti Kutyatelep is kialakításra került Ugodon.

És jöttek az ötvenes évek, újfent egy olyan időszak, amikor háttérbe szorult a vadászkutyák ügye. Az árnyékból valójában csak a 60-as évek vége felé, a világkiállításra való készülődés éveiben sikerült erőre kapni.

A magyar vadászatnak és ezen belül a vadászkutyás sportnak egyértelműen az 1971-es Budapesti Vadászati Világkiállítás adta az új lendületet. Már az előkészületi évek is komoly fellendülést hoztak a vadászkutyás sport és a vérebezés terén. Élénkült a kutyás élet, és a nagy megmérettetés előtt egymást váltották az úgynevezett előkészületi vagy válogató versenyek. 1969-ben tervezik a MEOE Véreb Szakosztályának megalakulását, még ebben az évben megrendezik a II. világháború utáni első vérebeversenyt Pilismaróton.

meg a nagy nemzetközi sikert, hanem az egész magyar vadászkutyás sportnak is. 1980-ban megalakult a Magyar Vadászok Országos Szövetségének Vadászkutya Bizottsága, s ezen belül létrejött egy véreb szekció Knéfély Nándor vezetésével. Az igen aktívan dolgozó szekció vérebvezető tanfolyamokat szervezett a Pilisben, Szombathelyen, Somogy megyében, az Északi-középhegységben. A tanfolyamok a korábbiaktól eltérően, nem bentlakásosak voltak, hanem havi rendszerességgel gyűltek össze a résztvevők elméleti és gyakorlati oktatásra. A tanfolyamok befejezéseként vetélkedővel egybekötött munkavizsgákat tartottak. Ezek a vizsgák kizárólag természetes vérnyomon történtek, és a mai fogalmaink szerinti elővizsga szintnek feleltek meg.

Utólag már látható, hogy ez az időszak alapozta meg a vérebezés jövőjét, hiszen a rendkívüli sikerek mellett, amit Sas Emil és Pesta, valamint Jakab István és Didó értek el, elindult egy kitartó, szakmailag megalapozott munka, amelyhez egyre többen és többen tudtak csatlakozni. Olyan „műhelyek” alakultak ki pl. Lábod, Sellye, ahol a vérebvel való munka mellett a tenyésztés, a

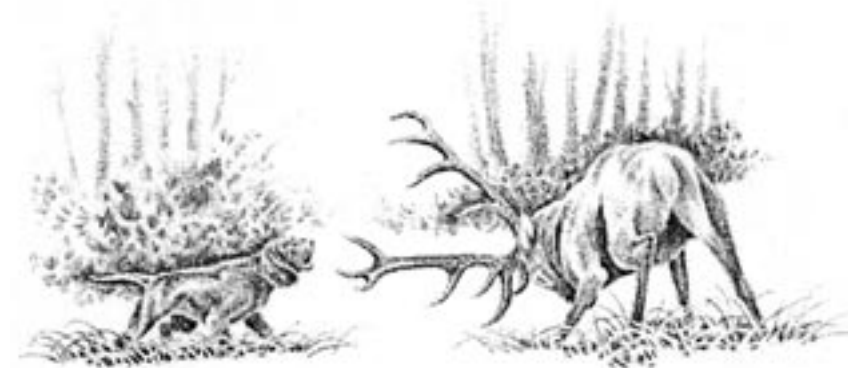
vérebvezetők képzése, valamint vizsgák és versenyek szervezése is rendszeres volt. Az ezekben az években kapott lendület a mai napig tart. A már említett nevek mellett olyanok tűnnek fel, akik meghatározó szereplői lesznek a vérebezésnek, vannak akik „csak” a munkában, míg mások a tenyésztésben és a különböző rendezvények szervezésében és lebonyolításában, az Egylet életének működtetésében is meghatározókká válnak. A teljesség igénye nélkül soroljunk fel néhányat ennek az időszaknak a legismertebb kutyásai közül, akik sokat tettek a véreb ügyért: Knéfély Nándor, dr. Várnai János, Farkasházi Miklós, dr. Galamb Gábor, Tóth Lajos, Búzás Ferenc, Böhm István, Simon Pál, Lengyel Sándor, Varga Aladár, Boncsér Károly, Zilai János, Radó Zoltán, dr. Monostori László, Buzgó József, Maróti Béla, Sebján Pál, Jung Jenő.

1989 egy újabb fontos évszám a Magyar Véreb Egylet történetében. Február 11-én a MEOE Vérebosztályának éves közgyűlésén dr. Györffy Lajos vetette fel azt a nemes gondolatot, miszerint a Vérebosztálynak a továbbiakban – a hosszú évszázados

hagyományokhoz híven – vegye fel újra a Magyar Véreb Egylet elnevezést. A felvetett gondolat támogatókra talált, és 1991-ben, a második Kaszó-kupán a vérebesek már mint egyleti tagok jelentek meg.

A Magyar Véreb Egylet vezetősége 1991. után a fiatalítás szándékával dolgozott tovább. Ehhez természetesen nyitni kellett a vadászat és a vadászkutyás sport felé úgy, hogy a régi hagyományokat megtartva, a tapasztalt vérebvezetőket megbecsülve, pezsgőbb, mozgalmasabb szervezeti élet induljon el.

A fiatalítás és a nyitás érdekében vérebvezető tanfolyamok sora indult az országban. Az Egylet létszáma folyamatosan nő, és a vérebes kultúra újabb és újabb területeket hódít meg. Nemcsak az Egylet vezetősége, hanem a vérebvezetők között is sok fiatal arc tűnik fel, akik a mindennapok mellett a versenyek egyre fontosabb szereplőivé nőik ki magukat. A korábbi nevek mellett feltűnik Ozvári Zoltán, Burkus István, Nyúl András, Szabó Ádám, Egle Zoltán, Trosits György, Gyergyói József, Szeifer Szabolcs, Király Attila, Takács István, Sztítás Attila, Cseh László, Tóth

Újra versenyeket, vizsgákat rendeznek, ami jelentős mértékben köszönhető Bubán Istvánnak, Sebján Pálnak és legújabban Guzsik Alfrédnek. A mai szervezeti élet leginkább a két világháború közötti időszakhoz hasonlítható. Annak a korszaknak – a virágkornak – ugyanúgy mint a mainak, a sok munka, az elhivatott és együtt dolgozni tudó vezető gárda, valamint a nagyszámú és jó küllemű használható véreb volt a jellemzője.

A HM Kaszó Erdőgazdaság először 1990-ben rendezte meg az azóta hagyománnyá váló Kaszó-kupát. Az azóta eltelt idő alatt

egy újabb vérebes generáció nőtt fel, akik ma már el sem tudnák képzelni az éves versenyprogramot a kaszói fővizsga nélkül.

Az Egyleti munka talán legfrissebb újdonsága, hogy 2005-ben elkészült internetesoldala (www.verebegylet.hu), amelyen ez egyleti életéről, éves programokról, eredményekről olvashatnak az érdeklődők, de megtalálhatók az utánkeresést vállaló aktív vérebvezetők, a bírók és tenyészetek elérhetőségei is.

Pál, vagy az Erdélyből érkezett Csiki Dezső. Többen közülük a munka mellett a tenyésztést is örömmel és eredményesen végzik.

A Dél-Dunántúl hegemoniája csökken, hiszen Zala, Vas és Veszprém megye mellett immár Győr-Sopron is büszkélkedhet vérebes „műhellyel”, elsősorban a nagy munkaeredményekkel rendelkező lajta-hansági Burkus Istvánnak köszönhetően. A Duna-kanyar, a Pilis és az Északi-középhegység ismét érdeklődést mutat a vérebezés iránt.

*Összeállította:
Buzgó József, Kovács Gábor*

NIKE-FIOCCHI Kft. Speciális lőszerei

A sörétes fegyverből lehető speciális lőszereket hazai, európai és tengerentúli piacra egyaránt gyárt a NIKE-FIOCCHI Kft.

Az egyre növekvő érdeklődésre természetesen a hazai piacon is keresettek a speciális, úgynevezett egygolyós sörétes lőszerek. (SLUG)

Nevezik ezt a lőszertípust még Brenneke-nek is, de ez valójában csak egy lövedék-típusra vonatkozik, amelyet a konstruktőről neveztek el.

NIKE Golyós Extra lőszerek a 2005. évben a Kft. nagymértékű fejlesztésének köszönhetően megújultak és a hazai vadászboltok polcain már a továbbfejlesztett nagy pontosságú NIKE Golyós Extra lőszerek találhatóak.

A fejlesztés alapja természetesen a szintén hazánkban kapható, a NIKE-FIOCCHI Kft. által gyártott és forgalmazott Lightfield Hybrid és Lightfield Commander lőszertípusok voltak.

A legújabb NIKE golyós lőszerek szórásképére jellemző, hogy 50 méter távolságból az öt lövés találatának mindegyike egy 15 centis körben megtalálható.

Természetesen a Lightfield Hybrid és Commander úrméret alatti lőszerek még ennél is pontosabbak, ugyanis 10 centis átmérőben bent van az öt lövés 50 méterről. Ezen eredmények tovább javíthatóak, ha a lövések egycsőű egylövetű huzagolt csövű fegyverből végrehajtottak. Így akár 90 méter távolságból is a 10 centis körrel lefedhetőek a találatok.

Az úrméret alatti Lightfield lőszereket 12/70 és 76 hosszal gyártja és forgalmazza a NIKE-FIOCCHI Kft. a hazai piacon a nagykereskedői hálózatukon keresztül.

Megvásárolható még 16-os, illetve 20-as kaliberben is Lightfield Hybrid és Lightfield Commander néven 5 db-os dobozokban.

A 2005 évben a további NIKE fejlesztések közül megemlíthető még az IPSC lövők részére kifejlesztett NIKE Practical és NIKE Practical Slug lőszerek.

Ezen lőszerek 12-es kaliberűek.

A három milliméter átmérőjű 32 g ólomsöréttel készülő NIKE Practical lőszerek 65 mm névleges hüvelyhosszúknak és 54 mm lőszerhosszúknak köszönhetően akár 14 db-al tölthető az IPSC lövő fegyvere. A csőtorkolatától 1 méterre mért kezdősebessége a sörétrajnak 300 m/s.

NIKE Practical Slug lőszerek pedig 62 mm névleges hüvelyhosszal és szintén 54 mm lőszerhosszal készülnek, „egy golyós” kivitelben és okoznak igen kellemes meglepetést a magyar és külföldi szituációs lövők számára. Csőtorkolatától 1 méterre mért sebessége 450 m/s.

NIKE Practical lőszerek fokozott nyomású lőszerek, tehát csak 1050 bar-ra bevizsgált (3”) fegyverekből lőhetőek ki. Megvásárolhatóak a NIKE-FIOCCHI Kft. telephelyén Fűzfőgyártelepen.

Minden egyéb kérdésben rendelkezésre állnak a nagykereskedőink: HUNO 2000 Kft.; és Harmónia Material Kft.

A NIKE-FIOCCHI Kft termékei megtalálhatóak a www.nike-fiocchi.hu web oldalon. Egyéb kérdésekben a balazs@nike-fiocchi.hu e-mail címen várjuk érdeklődéseiket.

Tisztelt Vadászok!

Az Európai Unión belül forgalomba kerülő elejtett vadra, illetve vadhúsra vonatkozóan meghatározásra kerültek azok a követelmények, amelyek a fogyasztók részére megteremtik az élelmiszerbiztonsági alapokat.

A vadon élő és tenyésztett vad elejtéséről, húsvizsgálatáról és forgalmáról szóló 9/2002 (I. 23.) és ezt részben módosító 7/2005 (II. 4) FVM rendeletek előírják, hogy a közfogyasztásra kerülő vadat húsvizsgálatnak kell alávetni. (Az elejtett vad húsának saját célú fogyasztása nem minősül közfogyasztásnak).

Az Országos Magyar Vadászkamara elmúlt esztendejének egyik legfontosabb tevékenysége volt a vadhúsvizsgálói képzés megszervezése, a képzés tananyagának elkészítése.

Összeállításunkkal segítséget szeretnénk nyújtani ahhoz, hogy a vadászok hozzájuthassanak a legfontosabb információkhoz mind a vadhúsvizsgálat, mind a vadhúsvizsgálói képzés tekintetében.

Bár Magyarországon hosszú időre tekint vissza az állati eredetű termékek előállítására vonatkozó élelmiszerhigiéniai követelmények jogi keretbe foglalása, mégis folyamatosan indokolt ezek korszerűsítése, a nemzetközi elvárásokhoz való igazítása. Az Európai Unió rendeletekkel, egységes eljárásokkal, intézkedésekkel szabályozza az állati eredetű élelmiszerek előállításának élelmiszerhigiéniai feltételeit és ezen élelmiszerek hatósági ellenőrzését. Ezek a jogszabályok az Unió egész területén 2006. január 1-től lépnek hatályba.

Az elejtett vad húsvizsgálata

A húsvizsgálat az állat életében megfigyelt jelenségek, az elejtés utáni állapotban tapasztaltak és a testüregek megnyitása során látottak alapján kezdődik. A zsigereket az elejtést követően, a lehetőséghez képest minél korábban, de 3 órán belül el kell végezni.

Amennyiben az állat az elejtést követő három órán belül nem kerül kizsigerezésre, úgy „közfogyasztásra alkalmatlan minősítéssel” a húsvizsgáló hatósági állatorvos – külön jogszabály alapján – köteles elkobozni.

A vadásznak egyértelműen jelezni kell, ha a vad elejtésének oka betegség vagy annak gyanúja volt. Ebben az esetben a további vizsgálat diagnosztikai intézetben történhet.

A vadhús vizsgálatához szükséges, hogy a vadász az alapvető információkat a vizsgálónak átadja, és a zsigerek (szív, légcső a tüdővel, lép, két vese és máj a hozzá tartozó májkapui nyirokcsomóval) rendelkezésre álljanak. A vizsgálat lefolytatásához megfelelő természetes fény szükséges.

A képesített vadhúsvizsgáló a vizsgálatokat a rendelkezésére bocsátott szervek megtekintésével (formája, jellemző nagysága, felületének sima és fénylő volta, oda nem illő sötétebb vagy világosabb foltok, érdes, elhomályosuló területek) és tapintással (kellően rugalmas, tömötten merev, egészen kemény vagy hullámozó kiöblösödések, nyirokcsomók nagyobbak a szokásosnál, esetleg deformáltak stb.) végzi. A bemetszéstől tartózkodnia kell. A vadhúsvizsgáló az elejtő által adott tájékoztató és az általa látottak

alapján hozza meg döntését. Abban az esetben, ha ellentmondást tapasztal, vagy bizonytalan, hatósági vizsgálatot kell kérnie. A képesített vadhúsvizsgáló, ha kóros elváltozást nem tapasztalt, mintát vesz, és engedélyezi a vadászrész átvételét.

Az elsődleges vizsgálatot követően, a vadra el kell helyezni a vadkísérő jegyet, amelynek egyik oldalát az elejtő vadász, a másik oldalát a képesített vadhúsvizsgáló tölti ki és írja alá.

A vadhúsvizsgáló-képzés célja

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 2002-ben és 2005-ben hozott rendelkezése lehetőséget ad, hogy a vadászat során elejtett állatok szakszerű vizsgálata már az elejtéskor megkezdődjék. A vadász a szabályzatban foglaltak szerint nyilatkozik, hogy az elejtett vad egészséges állatra jellemzően viselkedett, és az elejtés közepében rendellenességet nem tapasztalt. Az előzmények írásos közlése mellett biztosítja, hogy a zsigereket a képesített vadhúsvizsgáló megtekintesse, aki aláírásával tanúsítja, hogy az elejtett vad belső szervein az elejtést okozó sérülésen kívül egyéb kóros elváltozást nem tapasztalt. Ezt követően hivatalos mintát vesz a további vizsgálatokhoz, és a vadászrész kiadhatja. Amennyiben az előzetes vizsgálat alapján aggályos a vadhús felhasználása (higiéniai okok, szennyeződések, betegség gyanúja a szerveken, vagy ha olyan az elváltozás, amit nem tud egyértelműen megítélni) hatósági állatorvost kell igénybe vennie, aki a vadtest és a zsigerek megtekintése után intézkedik a vadhús további sorsát illetően.

Vadhúsvizsgáló képesítést szerezhet: a vadbegyűjtő hely vezetője, a hivatásos vadász és a sportvadász, amennyiben a

jogszabályban előírt feltételeknek megfelel. A törvényalkotó célja hogy a vadhús egészséges voltának megítélésében lehetőleg ketten írásban vállalják a felelőséget, amíg a vizsgálat céljára a teljes zsiger rendelkezésre áll. Fontos, hogy a vizsgálatra került vadtest és a hozzá tartozó zsigerek, (ha az szükséges) vagy a zsigerekből származó, molinózacskóba tett minták azonosak legyenek. A képzés feltételeit a 9/2002 (I. 23.) FVM rendelet 13. melléklete tartalmazza. A képzés során a vadhúsvizsgálónak meg kell tanulni, hogy mik a jellemzői az egészséges szerveknek, melyek azok az elváltozások, amelyeket még „egészségesnek” lehet tekinteni a vadhús fogyaszthatósága szempontjából. Például: hólyagférgeesség, gócos tüdőférgeesség, bélférgeesség. Törekedni kell a szakszerű és higiénikus zsigerezésre, hogy esetleges hiányosságok (fülledés, szennyeződések, rágottság, kivézetés hiánya, másodfokú szennyeződések szétkenése a nem megfelelő „kitakarítás” stb.) miatt minőségromlás ne következzen be.

A vad elejtése és előkészítése húsvizsgálatra

A nagyvad kezelése

A vadászat során elejtett nagyvadat a lehető leghamarabb zsigerezni kell. Amennyiben a megtalálás helye zsigerezésre nem alkalmas, a gyomor és bélcsatorna kivételét meg kell kísérelni, majd a vadbegyűjtő helyre szállítást követően, a zsigereket be kell fejezni. Az elejtő és a vadhúsvizsgáló által aláírt vadkísérő jegyet a vadazonosító jelhez hasonlóan, a vadtesten el kell helyezni.

A vad húsát +7 fokos környezetben szükséges tárolni. A nagyvad húsát csak akkor lehet forgalomba hozni, ha az elsőd-

leges húsvizsgálatot követően zsigereivel (vagy a belőlük vett mintákkal együtt) 12 órán belül a vadbegyűjtőhelyre vagy a vadhúsfeldolgozó-helyre kerül.

Amennyiben az elejtés helyének közelében állategészségügyi rendellenesség volt tapasztalható, vagy az előzetes vizsgálatok higiéniai szempontból nem egyértelműek – a trófea kivételével –, a vadtestet és a teljes zsigeri szerveket hatósági állatorvosnak kell bemutatni.

Hasonlóan kell eljárni, ha a vadat vadhúsvizsgáló nem látta. A betegség vagy annak gyanúja miatt elejtett állatot (vagy annak az állatorvos döntése szerint egyes szerveit) diagnosztika intézetbe kell küldeni. Az ország, vagy a környezet járványügyi helyzete megkövetelhet olyan intézkedéseket, amelyek részleges vagy teljes vadászati tilalmat eredményezhetnek.

Az apróvad kezelése

A vadászat előtt az apróvadállomány egészségi állapotára rendkívül nehéz reálisan elfogadható észrevételeket tenni. A vadászatokon szerzett megfigyelések csak részben alkalmasak következtetések levonására. Ezért különösen fontos, hogy nemcsak a vadászatot megelőző időszakban, hanem egész évben a hivatásos szakszemélyzet figyelemmel kísérje a vadállomány létszámának alakulását, a vad mozgását és viselkedését. Elhullás esetén a még vizsgálatra alkalmas egyedeket intézeti vizsgálatra kell küldeni, a helyi hatósági állatorvos bevonásával. Sok esetben az elhullás a mezőgazdasági művelés és agrotechnika hatására következik be, ezt a földtulajdonosokkal földhasználókkal kialakított korrekt kapcsolattal meg lehet előzni (pl. előzetes értesítés a rágcsálóirtásról).

Az elejtett apróvad minőségének megőrzése érdekében, a szállítására és tárolására nagy hangsúlyt kell helyezni. Szállítani és tárolni függesztett állapotban lehet az apróvadat úgy, hogy egymáshoz ne érjen. Az apróvad vizsgálata szűrőpróba-szerűen történik. Hűtését az elejtést követően mielőbb meg kell kezdeni, a hűtőtér hőmérséklete maximum +4 fok lehet.

Képzésre és vizsgára jelentkezni lehet az Országos Magyar Vadászkamara megyei területi szervezeteinél.

A témával kapcsolatban részletes információkat a „Vadhúsvizsgálat és minősítés” c. oktatási anyagban találhatnak, amely beszerezhető az Országos Magyar Vadászkamaránál, valamint megyei területi szervezeteinél.

ÉVFORDULÓSOK

170 éve született

Illés Nándor

1836-1907

A Felvidéken, Királyfia-pusztán született. Szakmai kötődése 1854-ben a selmeci erdészeti akadémián folytatott tanulmányaival kezdődött. Erdészeti állami vizsgáját követően, 11 évig a Coburg-hitbizományánál a füleki, balogvári, murányi és szittnyai uradalomban dolgozott. 1868-tól segéd, majd rendkívüli tanárként tanított növénytant, állattant, vadásztant, erdészeti-vadászati törvényismeretet a hírneves selmeci alma materben. 1873-tól erdőmesterként dolgozott Nagykárolyban, majd erdőfelügyelő Kőszegen, az Esterházy-birtokon. 1880 után Budapesten erdőfelügyelő, majd főerdőtanácsosként tevékenykedett. Aktív vadászéletet élt, sokat vadászott a Bakonyban kis társaságával, július 1-től október 1-ig minden vasárnap. 1883-ban jelent meg első vadászattal kapcsolatos cikke. Sokat publikált Ramóczy és Nyulassy Farkas álneven. 1895-ben jelent meg „A vadászat kezelése és gyakorlása” c. könyve, mely a vadászati ismeretek kézikönyve III. kötetét képezte. 1907-ben pedig a „A vadőr” című munkája, mely utóbbi az erdőőri iskolák tankönyve lett. A Losoncon letelepedő nagy tiszteletnek örvendő erdész-vadász 1907-ben hunyt el. Cikkeit, elbeszéléseit, könyveit ugyan erdészként írta, ennek ellenére a

kor vadászai között nagy megbecsülésnek örvendett.

150 éve született

Nemeskéri-Kiss Pál

1856-1928

Édesapja Nemeskéri Kiss Miklós honvédeztiszt, Klapka tábornok egyik dandártábornoka volt. Apja két vadászterületén, a Pest megyei Gödön és a Zólyom megyei Véghlesen folytatott mintavagdalkodást. Darányi miniszter földművelésügyi államtitkáraként sokat tett országos szinten a vadászat állami ellenőrzése, az országos vadászati felügyelői tisztség létrehozásáért.

sáért. Nyolc évig szolgálta a szakmát ebben a beosztásában. Visszavonulása után a Védegylet vezetőségében tevékenykedett. Két fiát, Sándort és Gézát kiváló vadásszá nevelte, közülük Géza tett szert nagyobb hírnévre.

Strobl Alajos 1856-1926

A Liptó megyei Királylehotán született köztisztviselő család sarjaként. Lőcsén folytatta középiskolai tanulmányait, majd ezt megszakítva egy sziléziai gyár tervezőjeként (iparművészeti cikkek) tevékenykedett. Mindez köszönhető egy kovácsmesterrel kialakított korábbi szakmai kapcsolatának. Ezután Bécsben a Képzőművészeti Akadémián tanult 1867-1887 között. 1877-ben már szerepelt műveivel kiállításon, 1885-től kezdve, 40 éven át a szobrászati mesteriskola tanára, oktat és nevel. Hosszú időn keresztül emlékmű szobrászként tevékenykedett. 1904-ben avatták fel a király jelenlétében, a Budai várban a Mátyás-kutat, mely vadászati kultúránk kiemelkedő alkotása. 1913-ben Ferenc József Liptóújvári előnévvel magyar nemesi címet adományozott számára. Művészete révén szoros kapcsolatban állt Ferenc Józseffel, I. Ferdinánd bolgár királlyal, József főherceggel. Andrassy Géza rendelkezésére elkészítette a medve-szobrot, mely jelenleg Betléren található az Andrassy kastély kertjében. Károlyi Lajos részére a haldokló szarvasbika szobrát, mely megtekinthető a Topolcianky vadászastély parkjában, a vadkant támadó kopó című szoborral egyetemben. Gyakran vadászott Lehotán az Alacsony-Tátra lejtőjén – itt

tartott fenn műtermet –, tanítványaival gyakran játszották el Mátyás király vadászatait, amelynek végén leutánozták a kornak megfelelő vadászlakomát. A századforduló magyar szobrászatának kiemelkedő egyénisége volt.

120 éve született **Nemeskéri-Kiss Géza** 1886-1974

Budapesten a piaristáknál végezte gimnáziumi tanulmányait 1907-ben. Ezt követően gazdasági oklevelet szerzett a Magyaróvári Akadémián. 1910-ben államtudományi vizsgát tett. Az első világháborúban egy huszárezred hadnagyaként harcolt. 1920-tól kezdve királyi fővadászmesterként, az udvari vadászati hivatal vezetőjeként tevékenykedett. Sokat publikált a Nimródban. Tagja volt az Országos Magyar Vadászati Védegyletnek, alelnöke a Nemzeti Vadászati Védegyletnek, lelkes solymászként elnöke a Magyar Solymász Egyesületnek. Fiatalabb korában gyakran vadászott Gödön, 1914-ben Szudánban vadászott Esterházy Károllyal. Megalakulásától tagja a Nemzetközi Vadászati Tanácsnak (CIC). Munkásságának köszönhetően, elismerésre méltó eredményeket értek el a mezőhegyesi, gödöllői és visegrádi állami vadászaton. Számtalan neves hazai és külföldi személyiséget vadásztatott, vendégei között volt VIII. Eduard király, Ciano gróf. Nagy elismeréssel írt Horthy Miklós lőkészségéről, a kormányzóval 322 kg-os medvét lövetett a Kárpátokban. A királyi fővadászmester alapvetően golyós fegyverrel szeretett vadászni,

de nagyon kedvelte a hortobágyi libázásokat (1906 és 1949 között lessgödörből vadászva 3500 vadlibát ejtett el) és a solymászatot is. Nem véletlen hogy 1939-ben megválasztották a Magyar Solymász Egyesület elnökének. Számtalan esetben védte meg Kittenberger Kálmánt, a személyét erő támadásokkal szemben. A nyilasok uralomra jutásakor leváltották, 1945-től 1956-ig gödi birtokán gazdálkodott, majd kényszerűségből elhagyta az országot, és Párizsban telepedett le. 1971-ben Budapesten járt, elismeréssel szólt a Vadászati Világkiállításról. Ismertebb művei: „A Felső Nílus mentén”, „Mesél a vén vadászkalap”, társszerzőkkel írta meg „A hivatásos vadász” című, ma is keresett könyvét. Élete folyamán számtalan cikket írt a Vadászlapban, a Nimród Vadászújságban és a Magyar Vadászújságban. Párizsi letelepedését követően, pedig számos külföldi szaklapban publikált rendszeresen. 1974-ben Párizsban hunyt el.

110 éve született **Dr. Lumniczer Sándor** 1896-1958

Budapesten született, középfokú tanulmányai befejeztével iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi karára. 1915-ben katonaként az olasz fronton szolgált tábori sebészként. Szolgálatáért kitüntették, s a vitézi rend tagja lett. A háború után doktorált le 1921-ben előbb a sebészeti klinikán, később mint egyetemi magántanár praktizált. A puskával egyetemista korától van kapcsolata, koronglövőként világhír-

névre tett szert. Kétszeres Európa- és háromszoros világbajnoki címet ért el agyaggalamb-lövészetben. Remek társasági ember, kiváló sportlövő, szenvedélyes vadász volt, gyakran fordult elő az ország neves területein, így Horthy gödöllői vadászterületén is. A II. világháború végét hadikórházban élte meg, majd egy budapesti állami kórház sebészeti osztályának vezetésével bízták meg, ahol 62 éves koráig dolgozott. Utolsó életévében még indult lövészversenyen. 1958-ban Gödöllőn temették el.

80 éve született **Bulin István** 1926-2005

Az Őrségben, Iváncon született, francia (Dél-Franciaországból jöttek Petrosénybe) és székely ősök leszármazottjaként. Apai ágon a felmenői vadászó bányászok, erdészek voltak. Apja Teleki Sámuel birtokán dolgozott a Páreng-

Retyezátban, mielőtt a Dunántúlra került, Sigray gróf birtokára. Az ifjú Bulin már gyerekkorában megismerte Maderspach Viktort, Nádler Herbertet, Thurn-Rumbachot, Kittenberger Kálmánt, Fekete Istvánt és Schell Józsefet. 1944-ben leérettségizett, majd beiratkozott az Erdészeti Egyetemre, ahol a tanulmányi vadászatokon főhajtóként serénykedett. Még az egyetemi évek alatt vadásztársasági tagságot nyer el, ahol vadászmenterré is megválasztják. 1949-ben szerezte meg erdőmérnöki diplomáját, majd öt éven át Róth Gyula professzor mellett dolgozott tanársegédként, majd később adjunktusként, akivel a tanulmányi terület vadászatain már korábban igen közvetlen kapcsolatba került. 1954-ben került Kaszópusztára, sok hasznos tapasztalatot szerzett Vogel Henriktől, Pitonyák Jánostól, akik Javorinából kerültek ide. Vogel Henrikkel és Szederjei Ákossal kimunkálták egyes szarvaspopulációk kezelésének módszereit. 1956 után politikai szerepvállalása miatt kissé mellőzött volt, ezt követően Bakony lett az újabb állomáshelye, Uzsán akárcsak korábban Kaszópusztán erdészettervezetőként végezte szakmai munkáját. 1960-ban már mufont telepített eredményesen. Czinege Lajos honvédelmi miniszter kérésére elvállalta a HM Erdőgazgatóság szakmai irányítását, vadászati főfelügyelő státuszban. Egyre inkább konfliktusba került viszont az akkori kerítésépítő tervekkel és szándékokkal. Aktív szerepet vállalt az 1971. évi Budapesti Vadászati Világkiállításon. Személyes kapcsolatba került Reza Pahlavi iráni sahhal, aki meghívta Iránba a királyi vadászterületek kezelésének kidolgozására. Mint korábban, most is az ármánykodás

meghiúsította elképzeléseit. 1972-től Óriszentpéteren nyugat-magyarországi természetvédelmi főfelügyelőként dolgozott. Aktív szerepet vállalt az Őrségi Nemzeti Park létrehozásának előkészítésében, melyet az akkori politika megvetozott. 1982-ig Zala megyei termelőszövetkezeteknél dolgozott. Az 1950-60-70 évek kiváló vadászati szakembere volt, akinek munkáját sajnos az adott korszak nem méltányolta kellőképpen.

70 éve született Dr. Kőhalmy Tamás 1936-2003

A fejér megyei Sárosdon született egy tanító harmadik gyermekeként. Vadászat iránti szeretetét valószínűleg édesapjától örökölte, hisz ő aktív vadász volt. Alapiskoláit elvégezve erdészgyakornok volt Sárosdon, 1955-ben erdésztechnikusi, 1960-ban erdőmérnöki diplomát szerzett Sopronban. A Kaposvári Erdőrendezőiség, a Mezőföldi Erdőgazdaság, a Balaton-felvidéki

Erdőgazdaság Zircen, a HM Veszprémi Erdőgazdaság, Lovasberényben a HM Erdőgazdaság, majd 1968-76 között a Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság fémjelzi szakmai gyakorlati életútját. 1973-ban Dr. Bencze Lajos professzornál egyetemi doktori címet szerzett a hidrológiai viszonyok és a vadgazdálkodás kapcsolatának tárgyában. 1976-tól tudományos főmunkatársként tevékenykedett a Soproni Erdészeti Egyetemen. Közben kandidátusi címet nyert, amelynek során feldolgozta a főbb környezeti tényezők szerepét a mongol vadgazdálkodásban. 1979-től kinevezték tanszékvezető egyetemi docensnek. 1993-ban az MTA Akadémiai doktori címét nyerte el, melyben elemezte a faállománytípus csoportok cserjeszintje és a téli vadtakarmány lehetőségének összefüggéseit. 1994-től egyetemi tanárrá nevezték ki. 1971-1986 között több alkalommal járt Mongóliában és Kínában, állami kiküldetéssel egy feltérképező expedíció tagjaként. 1987-től a CIC szakértője, 1991-től a magyar delegáció tagja, 1996-ban az Európa-Ázsia Nagyvadbizottság alelnöke lett. Mindemellett szinte sorolhatatlan számú bizottságnak volt aktív részese. Munkáját sok kitüntetéssel ismerték el, legmagasabb kitüntetése a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje volt. Közül 300 írásos műve ismert, ebből 21 idegen nyelven is megjelent. Hét könyvet és nyolc egyetemi jegyzetet állított össze, és ma napig is szívesen forgatott összefoglaló műveket alkotott. 21 éven át volt a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézetének (korábban tanszék) igazgatója. Nagy tudású, jó emberi és pedagógiai tulajdonsággal megáldott vadászati szakember volt.

Németh János 1946-2003

Kisszékelyen született, az erdész szakmát választotta, így került 1965-ben Pusztavacsra erdésztechnikusi beosztásba. A keze ügyébe kerülő dámlapátok fabrikálásával kezdődött e kiváló csontfaragó művész életútja. Csergezán Pál biztatta művészi munkáinak folytatására, 1979-ben jelentkezett először vadászboltban eladás céljából műveivel. Utolsó állami munkahelye a Budavidéki Erdő és Vadgazdaság volt, ahol nem nézték igazán jó szemmel a művész nyugati útjait, amit meg is tiltottak. Ezt követően munkahelyén felmondott, előbb kisiparosként, majd szellemi szabadfoglalkozásúként folytatta csontfaragó tevékenységét. Művészi tökélyre fejlesztette a fogorvosi fúró használatát, mellyel a legaprólékosabb kompozíciót is el tudta készíteni. Az ő találmánya volt a „nyakmantyú” elnevezés elterjesztése is. Művészi munkássága mellett aktív vadászéletet élt, több társaság tagja volt, sokat vadásztatott és vadászott Kisszékelyen, Csurgón, Sós-kúton. Munkássága elismerésképpen Csergezán Pál- és Aranyecset-toll díjat, Hubertusz Aranykereszt kitüntetést kapott. Dámlapátokon megörökítette a magyar történelem számos híres személyiségét, történetét, sajnos már nem érthette meg, hogy mindez egy nagyon szép kivitelezésű falinaptáron kerüljön közszemlére. Annak ellenére, hogy nem tartotta magát művésznek, a vadászművészet egy speciális ágának kiemelkedő tehetségű alkotója volt, aki munkájával iskolát alapított.

CÍMJEGYZÉK

Országos Magyar Vadászkamara

1027 Budapest Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355-6180, 212 2226

info@omvk.hu, www.omvk.hu

OMVK Baranya megyei Területi Szervezete
7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
Telefon: (06-72) 332-354

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezete
6000 Kecskemét, Árpád krt. 2.
Telefon: (06-76) 418-800

OMVK Békés megyei Területi Szervezete
5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
Telefon: (06-66) 321-234

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
3526 Miskolc, Tas u. 18.
Telefon: (06-46) 504-125

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezete
6721 Szeged, Római krt. 18/b.
Telefon: (06-62) 420-362

OMVK Fejér megyei Területi Szervezete
8000 Székesfehérvár, Rác u. 15.
Telefon: (06-22) 327-933

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezete
9023 Győr, Csaba u. 16. III. 315.
Telefon: (06-96) 618-692

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Telefon: (06-52) 417-447

OMVK Heves megyei Területi Szervezete
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
Telefon: (06-36) 517-123

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezete
2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
Telefon: (06-34) 316-733

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezete
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
Telefon: (06-32) 512-875

OMVK Főváros és Pest megyei Területi Szervezete
1051 Budapest, Nádor u. 34.
Telefon: (06-1) 3119-608

OMVK Somogy megyei Területi Szervezete
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
Telefon: (06-82) 526-288

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
Telefon: (06-42) 311-246

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezete
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Telefon: (06-56) 514-180

OMVK Tolna megyei Területi Szervezete
7100 Szekszárd, Bezerédi u. 2.
Telefon: (06-74) 512-224

OMVK Vas megyei Területi Szervezete
9700 Szombathely, Puskás T. u. 7.
Telefon: (06-94) 500-324

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezete
8200 Veszprém, Dózsa Gy. út 32.
Telefon: (06-88) 422-298

OMVK Zala megyei Területi Szervezete
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 22.
Telefon: (06-92) 599-440

Országos Magyar Vadászati Védőegylet

1027 Budapest, Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355 6180

www.vadaszativedegylet.hu

Baranya megyei Vadásztársaságok Szövetsége
7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
Telefon: (06-72) 332-354

Bács-Kiskun megyei Vadászszövetség
6000 Kecskemét, Árpád krt. 2.
Telefon: (06-76) 418-800

Békés megyei Vadászszövetség
5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
Telefon: (06-66) 321-234

Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
3526 Miskolc, Tas u. 18.
Telefon: (06-46) 504-125

Csongrád megyei Vadászszövetség
6721 Szeged, Római krt. 18/b.
Telefon: (06-62) 420-362

Fejér megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége
8000 Székesfehérvár, Rác u. 15.
Telefon: (06-22) 327-933

Kisalföldi Vadászszövetség
9021 Győr, Zechmeister u. 9.
Telefon: (06-96) 311-512

Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Telefon: (06-52) 417-447

Heves megyei Vadászok, Vadgazdálkodók és Természetvédők Szövetsége
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
Telefon: (06-36) 517-123

Komárom-Esztergom megyei Vadászszövetség
2890 Tata, Tópart u. 8/c.
Telefon: (06-34) 384-063

Nógrád megyei Vadászszövetség
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
Telefon: (06-32) 512-875

Vadászok és Természetvédők Közép-Magyarországi Szövetsége
1051 Bp. Nádor u. 34.
Telefon: (06-1) 311-9608

Somogy megyei Vadászok Szövetsége
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
Telefon: (06-82) 526-288

Vadászok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
Telefon: (06-42) 311-246

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Vadászszövetség
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Telefon: (06-56) 514-180

Tolna megyei Vadászszövetség
7100 Szekszárd, Bezerédi u. 2.
Telefon: (06-74) 512-224

Vadászok Vas megyei Szövetsége
9700 Szombathely, Széll Kálmán u. 54.
Telefon: (06-94) 314-955

Veszprém megyei Vadász Szövetség
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 32.
Tel: (06-82) 422-298

Zala megyei Vadásztársaságok és
Vadgazdálkodók Szövetsége
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 22.
Telefon: (06-92) 599-440

FVM megyei földművelésügyi hivatalok vadászati és halászati felügyelőségek címei

FVM Baranya megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
7600 Pécs, Rákóczi u. 30., Pf. 428
Telefon: (06-72) 512-450

FVM Bács-Kiskun megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
6000 Kecskemét, Bajcsy-Zsilinszky krt. 2., Pf. 215.
Telefon: (06-76) 502-418

FVM Békés megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
5600 Békéscsaba, Derkovits sor 2.
Telefon: (06-66) 444-254

FVM Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
3525 Miskolc, Városház tér 1.
Telefon: (06-46) 428-203

FVM Csongrád megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
6701 Szeged, Deák F. u. 17.
Telefon: (06-62) 553-466

FVM Fejér megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
8001 Székesfehérvár, Piac tér 12-14. Pf. 43.
Telefon: (06-22) 511-282

FVM Győr-Moson-Sopron megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
9021 Győr, Jókai u. 12., 9002 Győr, Pf. 234
Telefon: (06-96) 514-765

Sopron Tájegységi Szövetség
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.
Telefon: (06-99) 311-100

Felsőtiszavidéki Vadgazdák
Szövetsége
4405 Nyíregyháza, Debreceni út 138.
Telefon: (06-30) 943-23-31

Rábaközi Vadászszövetség
9322 Rábatamási, Szabadság út 87.
Telefon: (06-96) 282-342

FVM Hajdú-Bihar megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
4002 Debrecen, Kossuth u. 12-14., Pf. 404.
Telefon: (06-52) 526-441

FVM Heves megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
3301 Eger, Barkóczy u. 7., Pf. 145
Telefon: (06-36) 517 593

VM Jász-Nagykun-Szolnok megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
5000 Szolnok, Kossuth L. u. 2.
Telefon: (06-56) 505-382

FVM Komárom-Esztergom megyei Földművelésügyi
Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőség
2801 Tatabánya, Győri út 13., Pf 18.
Telefon: (06-34) 312-204

FVM Nógrád megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
3101 Salgótarján, Rákóczi u. 36., Pf. 95.
Telefon: (06-32) 521-519

FVM Főváros és Pest megyei
Földművelésügyi Hivatal Vadászati
és Halászati Felügyelőség
1055 Budapest, Városház u. 7.
1364 Budapest, Pf. 212
Telefon: (06-1) 485-6904

FVM Somogy megyei
Földművelésügyi Hivatal Vadászati
és Halászati Felügyelőség
7400 Kaposvár, Csokonai u. 3., Pf. 250.
Telefon: (06-82) 526-103

FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei
Földművelésügyi Hivatal Vadászati
és Halászati Felügyelőség
4401 Nyíregyháza, Bessenyei tér 1.
Telefon: (06-42) 311-714

FVM Tolna megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
7101 Szekszárd, August I. u. 7., Pf. 210.
Telefon: (06-74) 529-351

Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek elérhetősége

Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
6500 Baja, Bajcsy Zs. u. 10.
Telefon: 79/421-010, www.adukofe.hu

Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
6720 Szeged Felső-Tiszapart u. 17.
Telefon: 62/553-030, <http://atiktvf.zoldhatosag.hu/>

Dél-dunántúli Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
7623 Pécs, Papnövelde u. 13.
Telefon: 72/567-100, <http://ddktvf.zoldhatosag.hu>

Észak-dunántúli Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
9021 Győr Árpád u. 28-32.
Telefon: 96/524-000, <http://edktvf.zoldhatosag.hu>

Észak-magyarországi Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
3530 Miskolc, Mindszent tér 4.
Telefon: 46/517-300, <http://emiktvf.zoldhatosag.hu>

Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
4400 Nyíregyháza, Kölcsey u. 12-14.
Telefon: 42/598-930, <http://ftvktvf.zoldhatosag.hu>

FVM Vas megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
9702 Szombathely, Vörösmarty u. 9., Pf. 260.
Telefon: (06-94) 506-775

FVM Veszprém megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
8200 Veszprém, Megyeház tér 1. Pf. 315.
Telefon: (06-88) 567 930

FVM Zala megyei Földművelésügyi Hivatal
Vadászati és Halászati Felügyelőség
8901 Zalaegerszeg, Bíró Márton u. 38., Pf. 186.
Telefon: (06-92) 550-417

Körös-vidéki Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
5700 Gyula, Megyeháza u. 5-7.
Telefon: 66/463-043, <http://kvktvf.zoldhatosag.hu>

Közép-dunántúli Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
8000 Székesfehérvár, Hosszúsétatér 1.
Telefon: 22/514-300
E-mail: kozepdunantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: <http://kdtktvf.zoldhatosag.hu>

Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
1077 Budapest, Nagydíófa utca 10-12.
Telefon: 478-4400, <http://kdvktvf.zoldhatosag.hu>

Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
5000 Szolnok Ságvári krt. 4.
Telefon: 56/375-111, <http://ktvktvf.zoldhatosag.hu>

Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.
Telefon: 94/328-188, <http://nydtktf.zoldhatosag.hu>

Tiszántúli Környezetvédelmi,
Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
4024 Debrecen, Piac u. 9/b.
Telefon: 52/511-000, www.tikofe.hu

TARTALOM

2006. évi naptár	5
Tizenkét hónap	6
Boros Zoltán	30
Tisztelt Vadásztársak!	32
A trófea	44
Régen	49
Pontosan	54
A rekordtrófeák különféle mérési és nyilvántartási szokásairól	64
Mi is az SCI?	71
Mielőtt a trófea felkerül a falra	74
Konzervált emlékek	84
Védett fajok és a vadászat	89
Együtt a vidrákért!	99
Terepautózás és vadászat	101
Vadgazdálkodás és vadászat a Szlovák Erdészeti (SZE) részvénytársaságnál	109
Szóljon a vadászkiért... ..	120
Ólommal lehetne, de nem szabad... ..	127
A magyarországi vérebezés története napjainkig	132
Tisztelt Vadászok!	140
Évfordulósok	143
Címjegyzék	148